Saint Albertus Magnus (d. 1280)

Contributors

Saint Albertus Magnus, d. 1280

Publication/Creation

c.1475

Persistent URL

https://wellcomecollection.org/works/c8pr249q

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

wellcome collection

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
https://wellcomecollection.org

A remarkable connoisseur says of the Codex: „As is well known, manuscripts of natural sciences of the Middle Ages are a rarity. I, for my person, do not know in Germany, Austria and Switzerland an alchemic manuscript of the Middle Ages which, by the richness and selection of its contents could be compared with the Cod. Salmassii.“ Similar manuscripts are only to be found in the library of the University of Bologna, in the Sloane collection of the British Museum, in the Bodleiana in Oxford, and in the Bibliothèque Nationale in Paris.

It is very seldom indeed to meet with such things in commerce.

Alchemical Manuscript on Paper

7001

MS. No.14.

WELLCOME HISTORICAL MEDICAL LIBRARY

ACCESSION NUMBER
67001
PRESS MARK

1001

2623

ALBERTUS MAGNUS

Liber mineralium I, II

[c. 1495]

Car^mo B. Barba

67001

39 ll

a/a/a

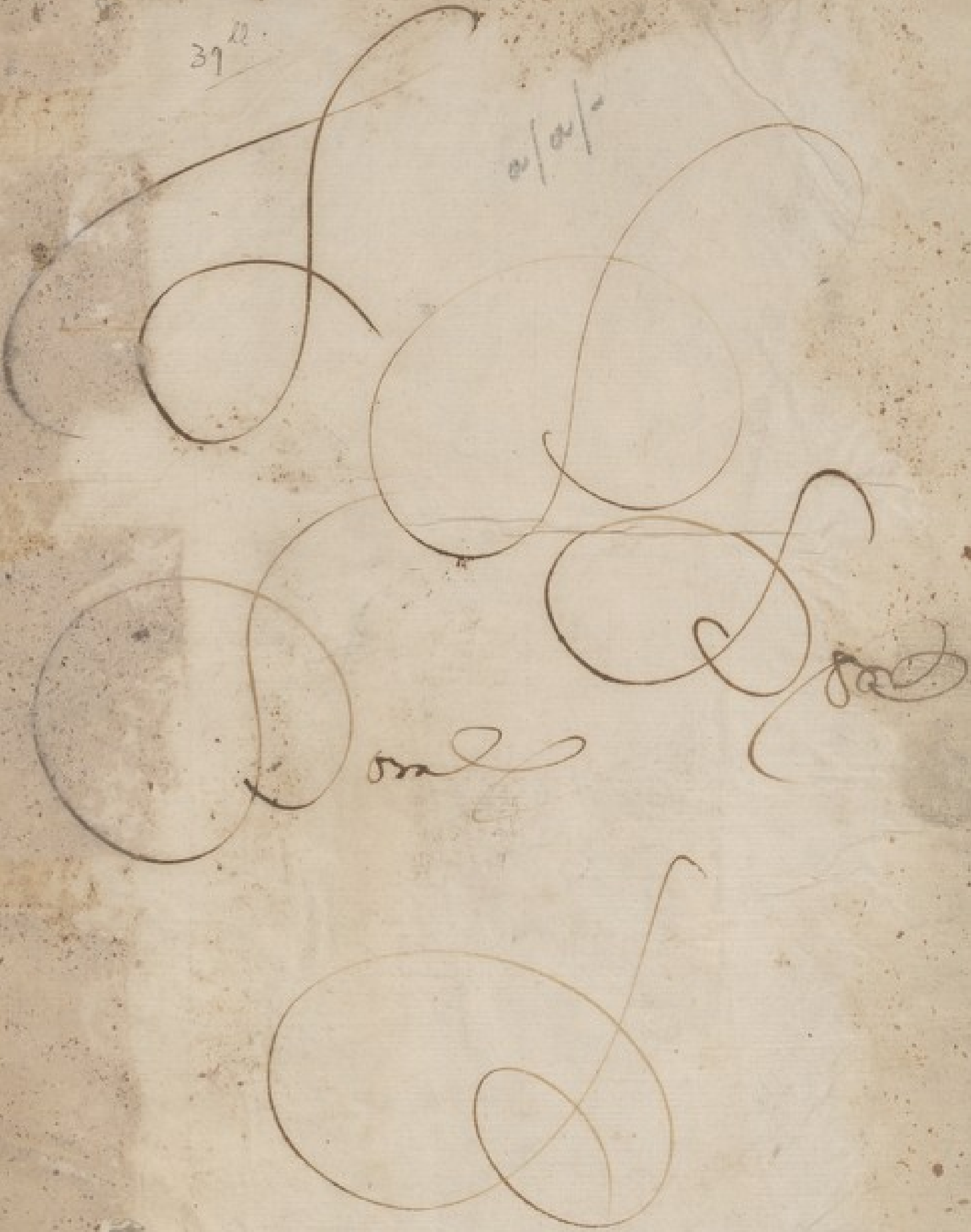

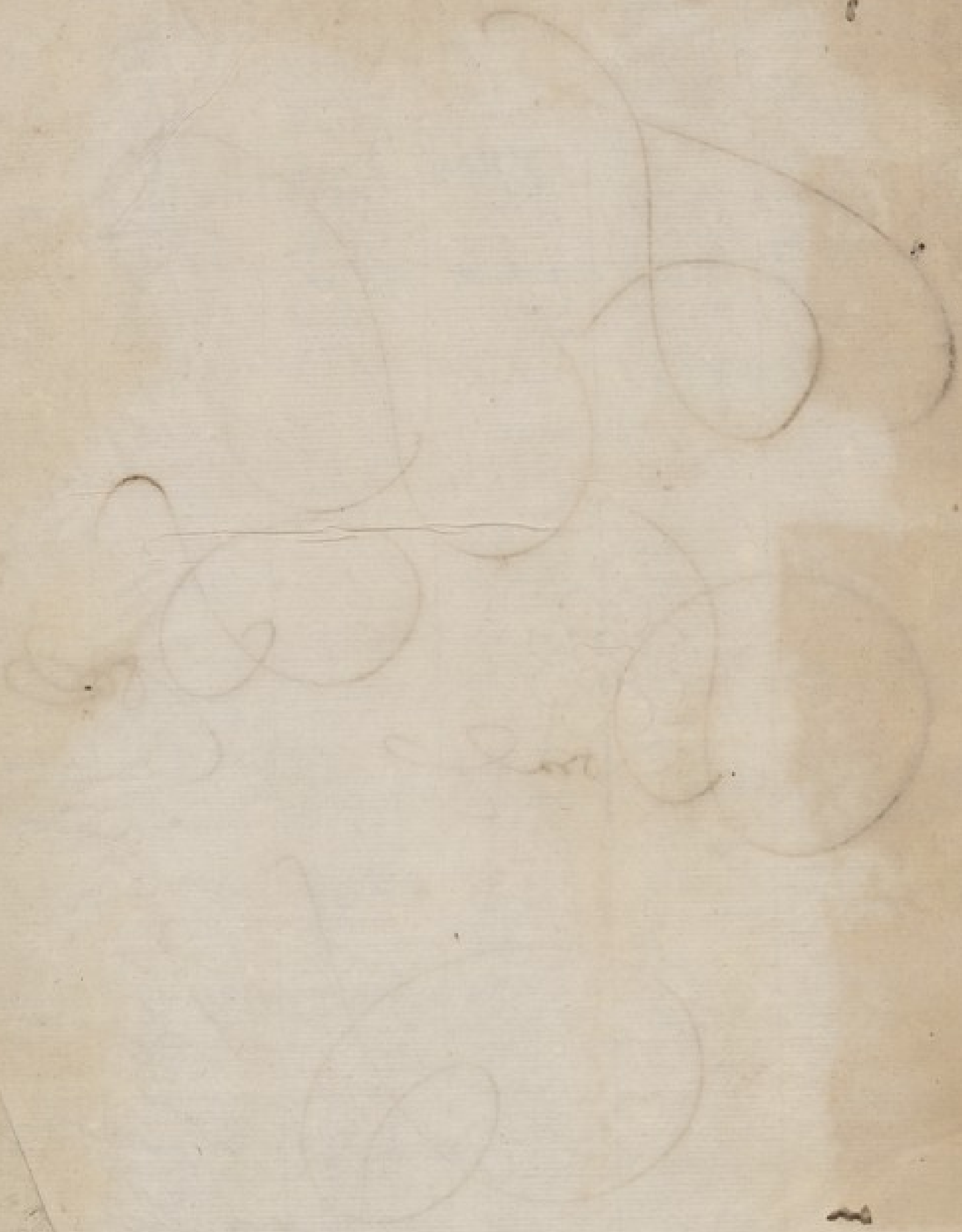

Alberti Magni M S.
1474

BEATI ALBERTI MAGNI GERMANICI PHILOSOPHI
CELEBERRIMI MINERALIUM LIBER INCIPIT ET
PRIMO DE LAPIDIBUS LIBER PRIMUS FOELICITER

DE COMMIXTIONE & congelatione sit[er] aut & coagula
tione & liquefactione & ceteris huiusmodi passionibus i[n] li[bro]
methaurorum ia[m] e[st] dictum i[n] qbz aut isti effectus ori[untur] — LIBER MINERALIUM
apparet apud res nec lapidu[m] genera s[un]t & metallorum & ea q[ue] media
s[un]t i[n]t[er] hec sicut marchasita & allumen & q[ue]da[m] alia huiusmodi — MARCHASITA ALLUMEN
& q[uia] illa p[ri]ma s[un]t i[n] eo oportet s[ecundu]m n[atur]as ex elementis ut pote an re
plexionata ex[ist]entia q[ue] mixta s[un]t ideo d[e] his p[ro]pter p[ro]prietates methaur[orum]
dicendu[m] occurrit p[re]ci[pue] n[on] uidimus abundare i[n] commixtione simpli
ce elementorum d[e] his aut libros aristotelis no[n] uidemus nisi exceptos p[er] par — ARISTOTILES AVICENNA
tes & h[oc] q[uo]d tradidit Auicenna d[e] his cap[itulum] p[ro]p[ri]u[m] su[o] lib[ro] que fecit d[e] his
no[n] sufficit. Primu[m] e[r]g[o] d[e] lapidibus & postea d[e] metallicis & ul[tim]o de
mediis i[n]t[er] ea faciemus i[n]q[ui]sitione[m]. Lapidu[m] q[ui]ppe g[e]n[er]atio facilior e[st]
& mag[is] manifesta q[uam] metallorum. De lapidu[m] aut[em] n[atur]is plurima
i[n] g[e]n[er]e dicenda occurrunt q[ue] i[n] p[r]imis ponemus d[e]i[nde] d[e] lapidib[us] i[n] spe[ci]e
q[ue] mag[is] no[m]i[n]ati s[un]t disputabim[us] coarctabim[us] aut[em] s[er]mone[m] n[ost]r[u]m
eo q[uod] m[u]lt[o]rum dicendorum hic ca[us]e ia[m] i[n] li[bro] methaurorum determinate s[un]t.
IN g[e]n[er]e aut d[e] lapidib[us] tractantes i[n]q[ui]rem[us] i[n] g[e]n[er]e mat[er]ia[m] lapidu[m] & p[ro]p[ri]os
efficientes eorum p[ri]m[u]m & locu[m] g[e]n[er]ationis & d[e]i[nde] modu[m] commixtio
nis lapidu[m] & ca[us]am diuersitatis coloris eorum & aliorum accidentiu[m]
q[ue] inueniu[n]t i[n] ipsis sic[ut] s[un]t duricies maior & minor, dolabili
tas & i[n]dolabilitas, porositas, & constrictio, leuitas & grauitas
& cetera huiusmodi i[n] q[ui]b[us] lapides no[n] solu[m] i[n] sp[eci]e & i[n] n[umer]o s[ed] & i[n] g[e]n[er]e
uidem[us] no[n] parua[m] habere diuersitate[m]. Su[n]t aut q[ui]da[m] maxi[m]e
auctoritatis i[n] p[h]ilosophia uiri q[ui] no[n] d[e] o[mn]ib[us] s[ed] d[e] quoru[n]da[m] lapidu[m] ge
neribus tractatu[m] facientes sufficiente[r] d[e] lapidib[us] se dicunt

HERMES AEGIPTIUS EVAX ARABUM REX DIASCORIDES AARON IOSEPH PLINIUS SECUNDUS

fecisse mentione. Isti sunt Hermes aegyptius Euax rex Arabum Diascori-
des. Aaron & Joseph qui de lapidibus tm preciosis tractantes no de omni lapi-
du tractauerunt. Minus aut sufficiete & notitia tradidit Plini-
us i historia nali no sapiet cas lapidu i coi assignas neq oportet
nos omz hors iduce scias eoq scia no e res adeo occulta q ipas
ex plurimor erroribz no collige oporteat. Sufficiet aut satis scire
nas lapidu & copositio coplexione sm ppa eor. mat & efficiet pximu
& formas & accidetia ppa eor sm ptraxata i qr methor ifinione

N on .n. itedim hic ostende qlr aliqd istor trasmutet i alteru aut qr

ELYPSIS

pantidotu medicine eius q elypsim vocat alchimici tereni aeq-
tudies eor aut occulta eor maifestent aut eor maifesta eor
detegunt & post comixtione eor ex elem ostedere & qlr uni-
quq eor i ppa spe costituat pp qd no tractauim igrere diferetia
lapidu & spus sunt mat & corporis sunt sbt & accidentis a qbz iq-
tur alchimici lapide vocates ome id qd no euaporat i igne & ide
vocat corpus & sbam q id aut qd euaporat i igne sicut Sulfur

SULPHUR ARGENTUM VIVUM

& Argentm uiuu & ex qbz diuersor color fiut ea q uocant lapi-
des uocat spus & aias & aeris. Alteriusr n. scie e igrere de his
que occultis ualde fulciunt eribz & istrumentis. Modu aut que
i singulis his inuenimus & hic tenebim diuidedo plibs aliqs & plures
tractatus & mlta capla totu opus. Cu aut i intis de particularibz
hic fiat tractat oportet nos prius ex signis & effectibz cognoscere
nas istor & ex illis deuenire i cas eor & copositiones eoq sit
& effectus sit nob mag maifesti. In illor aut mta de qbz i omibz
his libs fecim metione erit pcedendu e q a ca ad effectus & uir-
tutes & sit eoq i talibz coia cofusa sit mag & quad nos maifesta
sic i p physicor e determinatu. Ordine aut hui lib ad sequetes
de na libos satis ostendimus i fine nri lib methor ubi diximus de qbz

prius et de quibus posterius erit dicendum. Cum enim lapidum et metallorum materia sit
omiomera plusquam plante in quibus inveniuntur diversitates primum quod est radix et
folium et flos et fructus omiomera autem sunt per naturam in eadem materia prius
erit tractandum de lapidibus et ceteris mineralibus quam de corporibus animatis

De Materia Lapidum In communi Capitulum primum

OMIOMERA

Incipientes igitur tractare de lapidum materia in genere dicimus omnis lapidis materiam
esse aut speciem terre cuiusdam aut speciem quandam aque. Vincit enim in
lapidibus alterum istorum elementorum. In his autem in quibus quedam species aque domina-
ri videtur et aliquid terre siccitate dominatur. Huius autem signum est quod fere omnis
lapidum materia mergitur sub aqua que abundat terre materia diximus in scientia celi
et mundi. Si enim esset terrea dominatio superiora elementa procul dubio nata-
ret super aqua nunc autem nullus lapidum prius natat super aqua
nisi sit spungiosum vel adustum per et per adustionem spungiosum factum
sicut pumex et lapis que evomitur cavernis ut ignis vulcani qui et
si in pulverem redigatur pulvis ipse sub aqua mergitur. Adhuc autem
si in lapidibus perspicuis terra aqua non esset terrestre terminatum humido
admixtum non mergeretur sub aqua christallus et berillus sicut non mer-
guntur glacies et cetera in quibus pura vel superabundans est aqua. Adhuc autem
lapides qui omnes generantur in vivis renibus et vesicis animalium generantur ex vis-
cosa grossa et terrestri humiditate. Oportet igitur quod talis sit materia
lapidum. Specialiter autem loquendo de his lapidibus in quibus est terra materia fa-
cile patere potest quod in his non sola terra est materia illa enim non continuaret ad
soliditatem lapidis diximus enim quod ea continuationis et commixtionis
est humidum hoc enim sua subtilitate aliam partem terre facit fluere ad aliam
et est ea bone permixtionis partium materie. Si autem et hoc utique humi-
dum esset non bene ubique partibus terrestribus infusum nec esset retentum et
retentum et coagulatione lapidis evaporaret tunc remanet pulvis
terre non continuus et propter hoc oportet quod sit viscosum et unctuosum

PUMEX
IGNIS VULCANI

CRISTALLUS
BERILLUS

inq pter ei cum extremis coniaceat sicut hanc carbones. Tunc n sicut terres-
tre retinet humidum & humidum aqueum exiens inde sicut faciet genera-
tione & hoc testatur Auicenna cum dicit quod terra pura lapis non fit quia co-
ntinuatione terra non facit sua siccitate sed potius continuatione vincens
n i ea siccitas non permittit fieri coagulatione & iterum dicit idem plures
quod aliquotiens desiccatur lutum & fit medium inter lapidem & lutum & diu spatio
temporis fit lapis dicit iterum quod lutum est aptius ad hoc quod transmutetur in la-
pidem e unctuosum quod n tale non e comminutum sine comminutibile est
in puluerem propter facile humiditatis separatione ab eo. Signum aut huius
e quod in lapidibus ipsis frequenter remanet uena terre & e terra dura sic-
ca quae cum cepimus ut comminui fit puluis cuius ca alia non e nisi quia
humiditas ei non satis unctuosa & uiscosa euaporauit ab ea in la-
pidis coagulatione & ideo remansit terra comminutibilis & dura propter uir-
tute coagulationis lapidis circumstantis. Est aut & aliud huius si-
gnum quia cum lapides non communicant sed per medium aspectum utraque unus
super alium generatur non communi interposita tales terra comminutione faciens
in compressione uel contusione & e durea cuius ca e qua supra diximus
Quod aut humiditas uiscosa & unctuosa sit quae e communatiua materia la-
pidis significatur & hoc quod animalia quae testudines uocantur frequentissime cum suis
conchis generantur in lapides & hoc frequentissimum e in lapidibus qui inueniuntur
Parisius in quibus plurima foramina sunt habentia figuras coclearum testudi-
num quas quidam limaces appellant Ca n huius e humiditas quae ad locum illum
euaporauit & circumstante retenta inde quolibet e & extremis primum
costans inter se circum acta ut sic spus uitalis accepit sicut dicimus in physica
thor... Hec igitur e materia lapidum eorum qui non perspicui neque scintilla-
res sunt diuersificantur aut in diuersis sicut in sequentibus apparebit.

De Materia Lapidum perspicuorum Capitulum secundum

Lapidum qui perspicui sunt secundum plus & minus sicut sunt illi qui gemme uocantur

AVICENNA

[TES]TVDINES [IN] LAPIDI[B]VS GE[M]MERA

PARISIVS LIMACES

ut i coi dici pot ē aq̄ nō pura mã cois. Ille n. lapides sūt q̄da t̃ra p nãe (vitrea)
opus pducta pp q̄d & splendiores i comixtione & clariores sūt perspicuitatis
q̄ vitrea artis qa ars uris lict imitet nãz tn ad plenu opus nãe atti-
ge nō pot. Signu aut q̄d eius q̄d diximus q. vz aqua passa a sicco
calido ut frigido sit mã cois istor lapidu ē q. vitra fiunt ab humis
humiditate que a cineribus diuses siue plumbi siue silicis siue
feri seu alicuius alius pigne fortissimu educat. Hec aut hu-
miditas q. sit aquea ad hoc ostendit qa frigido coagulat & sicco
& calido uehementi dissoluta liquat. Quod aut passa sit a sicco ter-
reo adt adusto pbat ex h° q nō licet nisi ex cinere p passione ue-
hementissima quemadmodu diximus & i arte vitraria q alchimie
sbalternat ostendit̃ insibilit vapor n. splendior i t̃ra l i lapide a
circustante aliqn deprimet & ise ipo circuuolutus madescit sicut
fit i ola cohopta calida i q ē aliqd aq̄ & cu sit sic humor passo
uehement a sicco & i eo uis sicci & costas coagulat i lapide. Sz
hic d mō generationis lapidu nō ē dicedu sz pori d lapidu mã i coi
V erum aut fiat frigido ut calido coagulatio ipoρ posterius ostendet. Quod
aut aq̄ sit humor lapidu mã ostendit & qa i q̄bzda locis i q̄bz ē mi-
nus fortis lapidu generatiua aq̄ descendes p pluuia gurati uel alt fusa
coercescit i lapide patit n. postremo a sicco descendes a sicco terrestri
d nã & opatioē loci & sic efficit lapidis mã ppa. Ostendit aut &
h° ex multitudie pspicuu q. ē i talibz lapidibz. Cu n. pspicua aeris &
ignis nō sint icorporabilia seqt necessario d q sit ille pspicuitas
ex pspicuo aque. Erit igr̃ ppa ipoρ mã d nã aque. Quod aut
q̄da lapidu aqueoρ mãz ostedetes dicut q. descendit ex aqua
currete q̄da q. i fundo resideat & h° fit lapis nō appbo. rō q. hoc
q̄d ab aq̄ descendit terrestris ē sba & io frequent illi lapides q ex h°
generant nō aqua passa auirtute terrestri accipiūt p mã s pori terraz

ARS VITRARIA
ALKIMIA

q passa e a uirtutib; aq cuius signu e q lapides tales ut frequent no psperui sunt
sed aspci & ualde duri no dolabiles neq sic comutabiles poti qles sunt
a uulgo uocat. Testant aut max his q dicti sunt crystallus & beril-
lus q aq glacies eo q forma accepeciat d qbz dicit Aristoteles q
fiut ex aq remoto ab eo calido Sic aut lapidu d qbz i pnti caplo
fecim metione deximus mas ee terra no simplice si passa
ab humido unctuoso & uiscoso ita & nuc d istis oportz itelligi
q humidu semp aqueu no pot ee ma lapidu pspicuor qa sicut
alibi ostedimus tale humidu no costat p elixatione neq coagu-
lat p calore siccu neq congelat p frigidu qdq. pp qd necessario
oportz q ipue sit sbtilissio terreo pari pmixtu & isup a sicco ter-
reo sit fortissime passum uaq uirtus eius ia qi obtineat omes ptes
talis humidi nec tn adhuc trasmutauerit sbm talis humidi in
tra. In oi n trasmutatioe elemtorum talis passio pcedit trasmuta-
tione sbe q, vos urus elemeti trasmutatis i toto obtinet ptes
elemti trasmutati q figurat i ipo an trasmutatione sbe & comi-
scetur sic i aliqd elatu habit illud elm mas un elem d ui-
rtutes alterius eli. Et hoc summu igeniu alchimicorum docet Her-
mes i secreto secretissimorum suorum p ūba metaphorica dices
Lapis suauit cu mag igenio assi ascendat a tra i celu itez
descendat a celo i terra nutrix ei terra e & portauit eus
uetus i uetre suo. Opa n alchimie itendes docti sunt ascede
i celu qn p assatione & calcinacione ppetratas i duit ignis Cal-
cinacione n alchimici uocat assatione & adustione mae
i puluere reducere q ma itez descendit a celo i terra qn i-
duit tre uirtutes p inumatione Tunc n p humatione reui-
uificat & fouet q pus calcinatione q fuerat mortificatus
Quod aut dicit q portat uetus i uetre suo ostedit longatione

nte ad actus virtute & pp hō dicit ventu i ventre suo portare mām
qn mā ponit i alēbicū qd ē vas rale factū sic i qsic aq rosaria
tūc n evaporando sbtiliat & elongat ad actus virtutes & pp   ALEMBICUM
hō dicit ventu i ventre suo portare mām destillat aut vlt̄o ab ore
alēbici exiens aq vt olei liquor cū oīb virtutib; eloꝝ & hō qd opat   Nō Alchimista
ars cū labore & ecoribꝫ mītis. Nā aut sine difficultate &
labore cuius rō ē qa virtutib; celestib; certis & efficacib; mone-
tur virtutes in materia lapidū & metallorꝫ existentes qn nā
opat & ille virtutes sūt itelligentiaꝫ opationes q nō eveīt nisi p
accidēs ex iequalitate vel mō i arte aut nihil ē hoꝫ p poti me-
dicata suffragia igenij & ignis. Ex his oīb; ipē ostenditur
sine terra sine aqua dicat mā lapidū oportꝫ q ipa sit pas-
sa valde aq̄litatib; aliorꝫ eloꝫ. Hec ergo d mā lapidū i
an dicta sunt. —

De cā gnativa lapidū sm diversas opiōes philosophoꝝ et earumdem opinionum improbatione

Ausa nō efficiens lapidū ab oīb; ferē q sermone d lapidib; fecerūt
dr ēē virtus mineralis. Cū aut̄ hec virtus cōis sit tā i lapi-
dib; q i metallis i oīb; opas isufficiēt vidbit ēē assignata. cā lapi-
dū efficiens neq; distinctioē neq; specificatioē certificatū sit ab
eis q̄lis sit ea quā dicut ēē virtute minerale neq; aliqd ab
Avicenna inveniē plus nisi q p virtute minerale ex tēa & aq   AVICENA
gnant. Hermesaut i li que d vetli virtute scbit dicē videt   HERMES
eaꝫ gnativā lapidū ēē virtute quāda quā vnā dicit ēē i
oīb; : p p diversitate reꝫ gnataꝫ diūsa sortit vocabula ex pones
d lune solis qd solū oīuꝫ ē gnativū & cū ppiat nō sm vna
passivorꝫ potētate diūsa opat i eis: Placuit aut sibi hac vir-
tute p dari marti sic fonti virtutis alicui p sm variari sm

pportione aplicationibus aliarum stellarum & me suscipientis ipas sic
diximus & exim diversa genera lapidum & metallorum in diversis locis generare
Quod autem dicitur esse in mãte e eo q hic no querim⁹ caus agentes & moventes ppas
que forte sunt stelle & stellar̃ virtutes & dispositiones horum alibi
scire pp̃ᵐ e s; querim⁹ ei caus efficientes ppas q in ma existentes mam̃ trans-
mutant. Si n. quereres esset dictum hoc nos iam scita cum generationis lapi-
dum omnium generabilium sciremus caus efficiente. Scim⁹ n. virtute & mo-
tu celestium caus alia esse an ortum & occasum siderum & radios eorum.
Adhuc aut esse caus iste sunt equivoce agentes & nihil contradictionis
cum ma generabilium habentes Nos aut sm pprietate naturalis scire caus
suis effectibus ppas quesivim⁹ & ppie mam et univoce transmutantes pp
hoc n. Empedocles satis posterior He Armete cofirmat lapides calore
ustivo generari assertione sumens ex antiq fabula de pyrra & Deuca-
lione dicta iniq lapides magni lapi mi̅cus ossa dicit ossa sm Empedo-
cle magnum ex vulcani ptib; opponit s; & hoc falsum e eo cum nos scia-
mus & iterum erit ostensum quedam lapides ex frigido generari sa n. i li-
metheorum diximus q ea qrum ma e aq perpua frigido coagulantur
Amplius aut no bn se hetc dictum Empedoclis qm iam i scientia de aia oste-
dim⁹ calore ustivum tantores ee & no cofirmit ad determinata spe
similiaq moveant virtute alia & ab ipa ad spez dirigat sic calor
digestivus motus ab aia convertit hoc q transmutat ad spez carnis
& nervi & ossis & similium prim aiati corporis. Democritus
aut & quedam alij omnem elementorum dicunt habere aias & ipas ee caus gnatio-
nis lapidum pp qd dicit aias ee i lapide sic i qlibz alio semine generandi
rei & ipaz movere calore intrinsecum nam i lapidum generatione eo mo q
movetur malleus a fabro ad sentiendum vel scire generatione. Hoc aut sta-
re no posse alibi ostendimus: Aia n. no insensibilibus s; invegetabilibus
primum invenitur. Nulla n. habent lapides opinione aia cogeneram.

omnino neque aliquo motu neque sensu utuntur neque omnino vita secundum aliquem actum vite
Dicere autem propter solam generationem animas esse in lapidibus non bene se habet eo quod hec generatio
non est secundum generationem animatorum vegetabilium et animalium sensibilium. Hec omnia
videmus ex seminibus suis propria sue speciei generata. Lapis autem nihil horum
facit omnino sed neque videmus lapidem ex lapide omnino generari sed videmus unumquemque
lapidem generari ex eo aliquo quod in loco est sue generationis propter quod et lapis virtutem
generativam nullam videtur habere. Quidam autem ex his qui in nostro tempore in alchi-
mia studuerunt dicunt omnino videri omnem lapidem per accidens generari et non esse
causas alias proprias sue generationis. Dicunt enim calidum igneum in quocumque loco inve-
nerit materiam aptam assando in lapidem convertere sicut fit in latere cocto
per assationem ignis et dicunt istos lapides non habere primum aliquod generationis principium sed prin-
cipium materiale solum. Adhuc autem non habere lapides formam aliquam secundum speciem
sed passiones quasdam materie sicut duriciem habere pro forma quemadmodum enim in libro Metheororum
determinatum est coagulatio et coagulationis effectus species et passiones materie sunt
et non forme substantiales. Persuadet autem hanc sententiam hanc ex operationibus alchimi-
cis quod omnes calido assato videntur et generari lapides et metalla uno tali
effectivo eo quod non oportet effectivum habere primum in natura in quo nihil ad species
substantiales deducitur propter ipsius speciei carentiam ad effectum. His autem intolerabilis se-
quitur error quod scilicet omnis lapis cum omni lapide eiusdem sit speciei sed differunt secundum magis
et minus in illa specie materiali. Omnes enim coagulationem et effectus eius duriciem
per species secundum hos acceperunt. Quod autem hoc falsum sit diverse diversorum lapidum
virtutes ostendunt et operationes que omnino lapidum species diversas consequuntur.
Amplius autem oporteret lapides in eadem specie esse cum metallis que eadem ratione co-
agulationem et duriciem per species acceperunt. Adhuc autem si non esset alia
efficiens causa lapidis nisi calidum assativum tunc omnis lapis solveretur per humidum
frigidum sicut probavimus in quarto Metheororum quod non videmus fieri. Iste igitur sententie
penitus reprobande sunt ab antiquis de causa lapidum generativa.

Os aut ex oibꝫ his sniaꝫ uera colligētes dicim⁹ caꝫ uerissie gña-
tiua ee ūtute mineralē lapidꝫ formatiua uirtute n. mineralis
qdā eēs ūtus ē efficiēs & lapides & metalla & ea q̄st modū ī hoc
& io addim⁹ qm fit lapidꝫ formatiua ut efficiat lapidē p̄ & qa p̄ noia
hui⁹ ūtutis nō hemus io ꝑstia oportet declarare q̄ sit ūtus illa. Di-
cam⁹ igr q̄ sic ī semie aīalis qd ē superfluū nutrimēti descēdit a ua-
sis seminariis ūis formatiua aīalis q̄ format & efficit aīal &
ē ī semie ꝑ modū illū q̄ artifex ē ī artificiato qd facit ꝑ arte sic
ē & ī m̄ aptata lapidibꝫ ūtus formās & efficiēs lapides & ꝑducēs
ad formā lapidꝫ hui⁹ l' illi⁹. Expssus aut h⁹ pot uideri ī gūmis
q̄ distillāt ex arboribꝫ illas n. uidim⁹ ee humidū uehemēt passū a
sicco terrestri & io coagulari a frigido q̄ qm manet ī arbore nō
distillates ūis arboris gñat ea ī lig̃a & folia & fruct⁹ ꝑ omeꝫ aut
eund̄ moꝫ fit q̄ cū m̄ fieri passa ab humido unctuoso l' m̄ hu-
midi passa a sicco terrestri aptat lapidē & gñat ī ipa ex ūtute
stellaꝝ & loci sic ī ūtea ostēdet ūtus formatiua lapidꝫ sic gñat
ī semie a testiculis qm semen fuit attractū ad uasa seminalia
& ūna qnq; m̄ sm speꝫ p̄ ūtus & h⁹ ē qd dixit Plato q̄ sm me-
rita m̄ īfunduntur ūtutes celestes q̄ res nō opant Sic aut ī
phisicis libris ostēdim⁹ oīs ūtus formās & faciēs aliqd ad formā
spēi hēt īstrumētū p̄ m̄ q̄ sua facit & ꝑducit io & hec ūtus ī m̄
lapidū extns hēt duo instrā sm m̄ diūsitate unū qd ē calidū
humidi extrahēs & desiccās īducēs coagulatioeꝫ ad formā la-
pidis ī terrestri qd passū ē ab humido unctuoso & h⁹ calidū diri-
git ī opē a ūtute formatiua q̄admoꝫ dirigit calidū qd dirigit
& reasumitur semen aīalis ad ūtute formā q̄ ē ī semie aīal n.
absq; dubio calidū illud si eet excelles īterminaret mat aut si
nō eet sufficiēs relinqret ea īdigesta & ad formā lapidꝫ īcogruā

VALA SEMINA
R I A

PLATO

Alterius autem instrumentum est virtus humidi aquei quod passum est a sicco terrestri et hoc
frigidum humidum non tamen constrictum sicut in metallis fit sed quod sit humidum ex-
pressum. Hoc autem vehementissime induratur et coagulatur eo quod humi-
dum omnino exprimitur ita quod non remanet in materia nisi solum secundum commixtio-
nem. Et ideo tales lapides nullo modo calido sicco possunt liquari. Et hoc est quod dicit
Aristoteles quod cristallus generatur ex aqua calore remoto vincente calido cui-
us etiam quod operationes alchimicae deficiunt in liquandis lapidibus sine alterius
modi humido appositione et sunt difficiles et imperfectae propter quod in lapi-
dis factura plusquam in metallorum factura sunt operationes alchimicorum. Et
hoc ideo est quia virtute formativa non datur, modo sed ars incerta est eis per for-
mativa et calidum ustivum est eis pro instrumento et hoc incertissime operantur.
Virtus autem a caelo data loco et materiae quae formativa vocatur est certa
et materia instrumento et instrumentum materiae habet convenientes proportionata et ideo certis-
sima est natura in operibus suis. Est autem et aliud notandum de isto instru-
mento quoniam licet frigiditas nullo modo sit operans ad vitam in his quae sunt animata
tamen operatur ad lapides eo quod mineralia propinqua sunt elementis et elementa
secundum partes ipsius mixtis suis transmutantur propter quod et in eis qualitates elementorum re-
manent parum alteratae.

Aristotiles

De forma lapidum substantiali. Capitulum sextum

E formis autem quae sunt substantiales lapidum dubitare videtur dementis
esse quoniam visus certificat de his quod coagulati sunt et materia in ipsis
ad speciem certa et determinata. Si enim tantum dispositiones elementorum essent
secundum quod sunt in transmutatione ad se invicem ut ad alia sicut sunt nubes et
pluviae et nix absque dubio non diu permanerent sicut neque ista sed
post modicum resolverentur ad elementa. Et nos etiam ostendimus huius indicium ac-
cidere in lapidum virtutibus. Amplius autem virtutes lapidum inveniuntur quae non
sunt alicuius elementi sicut fugare venenum pellere antraces attrahere ut expel-
lere ferrum et quibus (ut infra probabitur) communis sententia omnium est sapientum

q hec uirtus ē sigilla spēi & formē lapidis illi⁹ ut isti⁹ Constat igr̄ ex his
formas hēre lapides & spēs determinatas eē aut forme nostā aie
ut qbȝ uisu ē antiqꝝ qm sic illi dicunt aia omniu & i pncipio physicoꝝ
patuit aia no opat̃ unu tm̃ ȝ mlta qd pbō & no sm̃ accides
nã aut lapidu no opat̃ n unu & qd opat̃ d necessitate opat̃
qd no facit aia Ad hec aut p̃m op⁹ aie ē uita hec aut sm̃ ꝑ
nulla sui differētia inuenit̃ i lapide. Si n. alim̄ta uiueret̃ oporteret
ipuȝ pores & uias hēre p q̃s elem̄ta mergeret̃ i ipuȝ & h⁹ falsum
ostēdit ipa duricies ipius & cōpactio lapidis mltoꝝ q oīnitur ipm̄
diuidi & apiri i alim̄ti susceptione. Adhec aut si alim̄ta uiueret̃
oporteret hēre aliqs pte q p alim̄tm trahēret sic st radices i plātis
& oīs i senticibȝ: Hoꝝ aut nihil uidem⁹ i lapidibȝ neqȝ cō-
ueniet ē dcm̄ q lapidū aia sit oppssa a cōstitate & io no
posse exerce uita & sensu sic dixerut mlti physiologoꝝ
q sm̄ hoc dficeret nã i necessariis no dando aie lapidis or-
gana qbȝ suas necessarias explicaret opationes Lapides igr̄
aias no hnt ȝ alias formas sbāles uirtutibȝ celestibȝ p elemētoꝝ
commixtioni datas. Sut aut he forme sm̄ plus i nouare ȝ
tm differētie eoꝝ i uunt̃ diuisis noībȝ lapidū cū uocant To-
phi, Pumices, Silices, Marmor, Saphirus, Smaragdus & huiusmoi
q cū nob occulta sint io p diffinitia lapides no hemus ii cir-
culoqndo accipiedo accidentia & sicut loco diffinitiū ȝ h⁹ sōm⁹
q cū sint cōpores mobiles & trāsmutis sunt & commixti q lapis
ē d gne mixtoꝝ Cū aut mixtū diuidat i mixtū tm &
in mixtū cōplexionatū sumus lapide eē d gne mixtoꝝ
no cōplexionatoꝝ & tnc ex oībȝ dictis cōgregātes dicim⁹ lapi-
dē eē mixtū no cōplexionatū uirtute mineralium ad for-
ma coagulatū ex qbȝ ulteri⁹ manifestū lapidē mag eē hōgeneū

PHYSIOLOGI

TOPHI
PUMICES
SILICES
MARMOR
SAPHIRUS
SMARAGDUS

nec q̄ hnt̄ez uita. hcet ī ipō essentialr sint elemtorꝫ l nō diuisa pp qđ
nō q̄ hnt̄ez uita. Et đ lapidib; sciētia sciētie cōplexionatorꝫ ē an-
ponēda. Sut aut mltē lapidū forme sic ignē marmoris ē
p̄firiticū (oxiriticū) alabaustrū & huiōi. Sitr aut ē & ī alijs gnib; lapi-
dū đ qb; p̄seq nō pdest q̄a for̄ eor ex accidentib; coloris &
diviciei manifestabunt̄ ifrcius. Hec.n. accidētia st̄ eiꝰ &
sibi ipsis nā eorꝫ ē satis manifesta. De fine aut querēdū nō ē
q̄a for̄ i philosophicis ē finis & eo cū nos unūqdq; scire existime
mus qn cogn̄scim̄ cās ei' cōtēs & ppās la ī eo ī sc̄e unde sita
lapidū nā remitti q̄a locus gnōis ē pricipū sic ī anbus de-
t minatū ē oportet nos cū is q̄ dicta st̄ cognoscre đ loco gnā
tionis lapidū eo q; locus ē aliq̄ causa efficiens lapidum cui
primū datur uirtus Lapidis formatiua

De locis in quibus generantur lapides [illegible] Capitulum Sextum

Aciamus igr̄ mētionē locorꝫ ī qb; aut semp aut freqnt̄ gnant̄
lapides & inqram' đ uirtute locorꝫ & đ differētijs ipsorꝫ vide-
mus q; ī ripis [illegible] [illegible] mltī ineniūt lapides & cognscim' p̄s
q; ripe q̄rūdā aq̄rꝫ st̄ loca gnātia lapides. Differūt aut huius
ripe eo q; q̄dā uelocius q̄dā tardius lapides pducūt. In q̄bsdā.n. locis
riparꝫ flumīs qđ dr̄ Gion lapides ī spacio xxxiii anorꝫ gnant̄
ut testat̄ Auicena & q̄dā alij phorꝫ. Nō tm̄ ōis aq̄ lapidis ī ri-
pis suis ē gnātiua qn aq̄ terre corrupte paludose pōt q̄ corru-
pit q̄ gnet lapides sic uidēm' ī q̄bsdā pribus ī qbꝫ licꝫ loca aquosa
sint nō tm̄ mltm gnant lapides. Amplius aut montes ineniūmus
freqnt̄ lapideos ex q̄ cognscim' q; ī locis montuosis ē locus gnōtius
lapidis. Montes tm̄ aliqn sine lapidib; ineniūmus s; illi ut fre-
quēt neq; magni st̄ neq; alijs motib; sociati s; solitarij ineniūt̄
infraqđ forte unus solus ē uel ut mltūꝫ duo l tres. Quotiescumq;

MARMOR
PORFIRITICUM
ALABAUST
[illegible] V M

GYON [illegible]
AVICENNA

PYRENEI MONTES QVI GALLIAM AB HYSPANIA DIVIDVNT

CORALLVS MARE DAVNICVM BADISCENSIS CIVITAS

MIRVM

FONS GOTHIAE

FEDERICVS SECVNDVS IMPERATOR

aut mixti sibi motus associantur tunc lapides motos inveniunt sive inveniuntur et lapides motos mixti et aliqui in terra plana solide sufficienti neque hoc fieri potest ubique et illa loca sunt lapidum generativa. Adhuc autem in aquis frequentissime generantur lapides quod etiam dici non potest nisi quia ille est locus generans lapidum cuius signum est quia sunt quaedam aquae ex quibus generantur lapides quae fundantur super ripas suas in quibus manant et si super alias locos infundantur non generant lapides et cuius exemplum est in montibus Pirenaeis et loca quaedam in quibus aquae pluviales convertuntur in lapides quae si alibi infundantur remanent aqua non transmutata. Similiter autem hoc accidit in quibusdam aquis et maribus convertuntur in lapides et retinent figuram ligni et aliqui nati plantae in aquis et maribus illis in terra sunt vicinae lapidum nisi quod ad modicum exsiccatae in aere lapidum formam assumunt. Et huius signum est lapis qui dicitur corallus qui absque ullo dubio est lignum generatum et plantis aliquibus. Nostro tempore in mari Danico iuxta civitatem Babissensem inventus est ramus magnus arboris in quo erat nidus avium et aves parvae in nido et versae in lapides erant paene ad rubedinem declinantes quod etiam non potuit esse nisi quia procellis vel undis evulsa arbor tempore quo in ea fuit nidus et aves in aquam cecidit et postea per virtutem loci in quo iacebat in lapides universa sunt conversa. Est autem fons in Gotia de quo necessitate creditur quod omnia quae merguntur in ipsum in lapidem convertit ita quod ad eum misit imperator Federicus cirotecam sigillatam ut probaret rei veritatem quae cum per aliquot dies dimidia esset mersa in fonte mediata medietas corii et medietas sigilli versa sunt in lapides altera medietate corio et cera manentibus. Refert etiam veracium et fide dignus quod guttae quae ex impetu casus eiusdem fontis sparguntur super ripam fontis convertuntur in lapides guttae quantitate virtute sua cum aqua quae sit fluit in lapidem non convertitur si fluat continue. Vidimus etiam oculis generari cristallos in montibus altissimis qui sunt perpetuarum

nimiu qd uoc ee no pot in pdiuite minerale q e i locis illis ex qbz oibz
uidr no posse certu aliqd readdi d loco gnonis lapidu cu neq i uno
tm elo so i pluribz neq d i uno tm mundi clemata so i oibz d qz is
mirabili uidr i corporibz aialium gnar d i nubibz q oia loco diffi-
cile uidr aduualde ad una nas i coi reducere cu tn h sit neces-
sariu eo q no dubitam eiusd corporis mixti sz gnus d unu sm gnus
ee gnatium oportet n q oius gnatorum sit locus aliqs sue gnonis
ex qua corrumpuntur d destruuntur

Nam q uirtute i oibz his locis inuestigare ueteres reuocemi ad me-
moria ea q i anterioribz libris scie nalis determinata st q ex stelle
qntitate d lume d situ d motu mouet d ordinat mundu sm omes
mas d locu gnabiliu d corruptibiliu. Virtus aut sic dminata a stellis
ifudit loco gnonis uniuscuiq rei eo m q i mis locorum determinatu e. Hec
n uirtus eli d etiam ois e pductiua d gnatiua d e ista uirtus loci ex
tbz uirtutibz congregata qrs una e uirtus motoris orbis scda aut e uir
orbis moti cu oibz ptibz suis d sic3s prius q resultat ex situ prius di-
uersimode se respicientiu pp intermedia motorum uelocitate d tarditate Tertia
aut e uirtus elatorum q e calidu d frigidu d humidu d siccu l comix-
tu ex his. Est aut forma hax uirtutu i fore diuersis d formis ee qd
gnat sic uirtus artis ad mas artificiati se hz d ipa e sic op manus
d tria sic op instri qd manu mouet d dirigit usq ad fine ira-
tu ab artifice d io dicit Aristotiles q ee op no e op itelligibile
Locus n recipit has uirtutes sic recipit matrix uirtute formatiua
embrionis Hec igr uirtus dominata ad lapidis gnonem e i q ee i ma-
teris l aqua e i q conueniunt oia loca i qbz lapides gnant Sic n i
aialibz q ex putrefactioe gnant ifundit uirtus uiuificatiua ex stellis
sic fit d i lapidu mi qd ifundit p determinatu mo3 uir lapidu formatiua

I aq̃cu̾q̾ ubi loco t̾ra undiq̾ p uapore isto reflexu comiscet̾ l igne-
ueos apphēdit aq̃ nas & trahit ipas & iclinat uehemēt ad sic-
citate ibi poterit ē loc̾ gñonis lapidū ppt̾ qd tr̾e solide supficies ex
q̃ uapor talis calidus exspirare nō pot lapides mltos gnat int̾ra
aut mobili tenulenta q̃ pori īficit aqua q̃ apphēdat ea ifinis
ppetuis lapides gnare nō possit & hec ē ca q̃re iupsi sapi-
tores flumīnu mlti gnant lapides Tales n̄ ripe solidissime st
claudētes istos uapores eleuatos Sut & uaporose ripe ille eo q̃
calor ex reflexiōe sui lumīs sup aq̃s excitat frigidiorē aq̃ re-
pellit ad litus & ipsib̾ t̾re infrat t̾ra aq̃ comixta decoqt
& i lapide idurat ex eād nō ca fundus flumīor̄ talis lapides
efficit eo q̃ calor i litoriib̾ i t̾ris sb aq̃ penetrat & cū aq̃ replet
undiq̾ poros qb̾ euaporare posset sit & comiscet & decoqt ad
comixtū ē i lapide pp quā cāz talia loca lapidū st gnatiua
E st aut q̃dā aq̃s fluentis p uenas mineralē fortissimas & cū
fluit p tales mas imbuūt̾ ipis mineralib̾ & ro & aq̃ & ea que
st mersa ipis couertūt̾ i lapides citi & tardi sm q̃ cofortat̾
& debilitat̾ i eis uirtus lapidū formatiua Cū aut q̃re aq̃ di-
uisa afonte iuxt̾ ripā fusa citi i lapide coūtit q̃ ipa aq̃ flu-
ens i fonte & fluc̾ l mari ē q̃a uirtus illa citi' unitur parum
& diuisa q̃ mīor & idiuisa sic ē i oī uirtute aliqd continēte.
O mīus n̄ tales uirtus citi' couertit paruū q̃ magnū Qd aut ead
aq̃ i alis loco fusa i lapide nō coūtit ro fit q̃a cū ē ex locu mi-
nerale euaporat & corrūpit sic & oīs alia res corrūpit ex locū
sue gnationis. Qd aut aq̃ ista acciplat ista & ibuat tali uir-
tute pbat̾ p alia aq̃ accidētia sic st Sapor Sulphuris ut au-
ri pigmēti ut amarītudo o̾ n̄ nō contrahit aq̃ n̄ q̃ ex locis
pquē trasit Qd n̄ ciui fit q̃ uirtus mineralis cū sit uaporosa

lapidis trahit^r ab aq^a et aq^a sficit toto tali spu et vapore et omnino per
aquam convertit ea i lapide. Cum aut convertit mag^s terrestris fit lap^s et pla-
tes ut aialium corpora t aliq^a huiusmoi eo q^d aq^a infusa a tali virtute et
apphendunt et trahunt ad terrestre nam lapidis m^i quenientem quam exsiccat
et coagulat et ad spem ducit uis mineralis vaporabile i aq^a diffusa
i montibus altissimis frigiditas e potentia q e excellens cum ea perfacta
e t s motiva q frigiditas apmodo humidu apphendit aqs ex ni-
nibus congelata et educit i ea pprietates sicci sicut e ne frigiditatis excel-
lentis et illo sicco coagulat placie i cristallo t aliis lapidibus pspicuis
et p hec satis planum e singula a qmonis lapidum dissecoria et qvenientia consit

D VIII

Emanet aut q^dam q^d declaret intellectum omnium eorum q dicta sunt et hoc
e q^d determinari q^ue virtus uni apphendat et alterius et ipam ad
se convertit. Hoc aut scitur ex his q diximus d elem^tor^t ad invicem trans-
mutatione. Cum n terra ad se qvertit aquam p virtutem terre creat sicut
et alterat ea et dein q^s dominans tenet eam et nec incipit aq^a stare et termi-
nari et tunc ad hanc ppinquitate nec amittit et tunc demum recipit et trans
fit i terra et accipit terre qualitates q^s sit opacum et siccum. Sic aut e et
d aliis oibus trasmutationibus ad alia. Sicut aut e sicut d virtutibus nutritoris
sic ps. i sicco plantarum et cibo aialium. In his eis virtutes aiales p^o
alterat et postea q. apphensa tenet mat et postea convertit i pte cor-
poris q nutrit. Et q omnes eandem mos e d virtute lapificativa cum
diffundit^r i aliq^o loco sive sit aq^a sive terra mat quam capit q p^o al-
terat et postea dominans cuius^d tenet eam. et postq termiat et vincit
convertit ea i lapide. Fit aut hec operatio tribus modis i pmo lz imo
modo et sine termini. q^s unus e q virtus apphendit mat alterat ipam
sola scdm qualitates activam et passivam q^bs operat^r in ea et hec e virtus
debilis. Secundo aut m^o fit q alterat ea ta scdm qualitates q^s et scdm q

DYAFANITAS — p̃cios effectus illarũ q̃litatũ q̃ s̃t duricies & mollicies ita q̃ dyafanitas
ut opacitas a m̃ nõ remoueant & hec ẽ ũtus fortior & h̃o m̃ gñant
lapides dyafani. Tercio aũt m̃ fit q̃ tota mã apphẽdit ea s̃m p̃-
p̃ios effectus q̃ & s̃m c̃sequẽtes & tũc & q̃litates inducit & duri-
cie & mollicie & calore ille m̃ pp̃ m̃ penetrat & isto m̃ & ex aq̃ hõi
gñant lapides nõ dyafani. l' nõ ad plenũ dyafani sic ẽ calcedoniꝰ
CALCEDONIUS / BORAX LAPIS / BUFONIS — & ille q̃ dr̃ lapis bufonis & alij q̃da lapides. Sũt ĩ oĩbꝫ his mãs
gradus mlti d' q̃bꝫ ĩferiꝰ mẽtio hebit cũ d' lapidibꝫ p̃ciosis agemus.
H uius aũt ex̃ ẽ q̃ aliq̃n uis celestis q̃ opa ĩ frigido humido ex p̃ue-
re & sicco sic opat̃ ĩ aqua q̃ solũ ĩ ea remanet uirtute huĩ frigidi
& uirtute huĩ sicci & tũc loca ĩ tali aq̃ siccat uehemẽt & ĩfrigi-
dat̃ & tales aq̃s q̃ uirtute & nõ actu hñt q̃litates dũsorũ c̃torũ sup̃-
mos studet facere alchimici ut p̃ eas exsiccet & coagulet l' q̃ uo-
LIBRI ALCHIMICI DE XII AQUIS — lũt trãsmutare pp̃ hac cãz l' alĩ q̃s hñt lib̃ d' xii. aquis c̃scriptos
aliq̃n aũt uis celestis apphẽdit aquã ita q̃ s̃m ea ex p̃mit
humid & siccũ ĩminat mã ĩ se ipa manẽte ĩn aq̃ trãsparentia p̃-
metas .n. aq̃ nõ conuenit ei ĩ q̃tũ ẽ frigida uel humida uel
utraq̃ huis q̃litate s; ĩ q̃tũ conuenit cũ celesti corpore & sic cõ-
uenit s̃b' aq̃ an q̃litates actiuas & passiuas s̃m nãz eo q̃ corrũ-
ptiõ ẽ eius q̃ aliq̃ q̃litat actiuã l' passiuã. Et cũ sic operantur
terre frigiditas & siccitas ĩducũt necio p̃rij effectus eaz ĩ aq̃s q̃
s̃t durities & coagulatio & tũc fit lapis purꝰ. Aliq̃n aũt uincit
amplius ĩducẽdo s̃b' aq̃ ad opacitatẽ & nãz t̃re & tũc & ex aq̃
fit lapis opacus & forte nigrior sicut s̃t lapilli q̃da abũdant
ĩ ripis flumorũ ĩuenti q̃m aliq̃n ex m̃ terrestri gñant sic ĩferiꝰ
ostẽdemus. Sicut aũt diximus d' t̃ra sic ĩtelligẽdũ ẽ fieri d'
q̃litatibꝫ oĩuz c̃torũ & addicẽdũ q̃ uirtus eis fit a mãl' & uirtus
celestis ĩstrũal' & formalis fit uirtus motoris & q̃ ex oĩbꝫ resultat

tenus effusa in eo loco lapidis sicut satis in antehabitis dictum est. De causis quoque ex
quibus lapidis generatio magis cognoscitur satis hoc modo sit determinatum.

Tunc autem de his que per se lapidibus accidunt restat dicendum. Accidentia autem
que primo accidunt lapidibus in communi sunt multa. Primum autem est eorum commixtio
in. Dicamus ergo si in est sicca vehementer tunc ipsa non bene erit commiscibi-
lis et tunc autem lapis est porosus non solidus aut solidus et si non est po-
rosus sed solidus valde generatur lapis unus sabulosus quia sentiuntur plures
minutias sabulosas que diversificantur secundum diversas siccitatis et caloris operis
coagulantis quia aliquid forte efficiatur quia caliditas extra exsiccavit eum
et sic locus est valde porosus per quem ubique accedit calor quoque est ter-
ra tunc calor ille dividit materiam in partes et dividit eam in sabulum minu-
tum. Et si autem fuerit in viscosa valde tunc divisa redigitur in parvos lapillos
diversarum quantitatum qui diversi sunt et diversorum colorum propter materie diversitatem.
Lapides autem quorum sunt opere planantur et pulvis que laborate est minu-
tissimi sunt ex in opere commixta id est quod operatum est humidum faciens sicut
quibus partes sicci ad quibus et postea apprehensum humidum est exsiccatum et eo
lapis talis bene est commixtus est enim subtile et humidum bene commiscibile cum
penetrans primum et post primum sicut dictum est in IIII Meteororum. Propter hoc autem et hi
lapides bene commixti sunt qui vaporabiliter miscentur et illi postea politi
bene et splendidi efficiuntur eo quod sunt vaporis enim accepit ad subtiliare
aeris et humiditatem et hec duo sunt subtiliora et magis in se invicem pene-
trantia in se aeris quam in se aque et terre. Existente autem causa commixtio
et bona commixtio et his opposito econtrario enim in opere commixti sunt
non calidi donec quousque coparz humidi quod est in opere commixtus et compactus
fortis. Huius autem signum est in operibus artis quia nam mutant ... qui lateres fa-
ciunt propter quod circa commiscent aliquid quod coherere faciunt partes sicut sunt ster-
cus equi et aliquid huius et forte in corpore glutinosa sunt hoc opere co-

GLIS
OPTOSIS
SCHANESIS

et gro mell hec commixta sit vero planiores et puriores fiunt lapides. Ideo faciunt figuli q' nugenq' terras seruant q' glis vocat' i nat' sumunt cu' d' luto fingere volunt commisceri aut optie ani g fingat & tue re sideret dimittur ad tpus i ea humidu & supfluu humidu ad sole ex trahitur & dein coagulat' vasa ad ignis digestioe q' uocat' optosis opo tet igit nat' huic hec mod i commixtione lapidu ista ergo op penetra tur humido aut vocti ctcti aut spuali Demu aut ab ea separat' humidu supfluu & postea tpe longo uinificat hec i ea humidu commixta & p calore opotoriu extrahi no pot hec m' p tale dicere generit i lapid et si inueniat' terra aliqn no copleto plurinsa vixo lapides illos sum tate m' Scathesim e passa & io idiopsa remanet Lapidu aut gna q' ex aq' fuit q' passa e a terest sicco frigido optie coparem sit & si po lita et uidende pp hoc q' aq' d' riuo e polites & ei q'lita ps i qualites fluit & itali opimuit coagulat & coptat i lapide h' modo dictu sit de Lapidum commixtione —— e

D[e causis colorum qui inveniuntur in lapidibus ...] [illegible]

ODus aut q' determinat' d' colorib' lapidu sumend' e ex li' d' sensu & sensato cui nos scias ista tea trademi tpe optio & io q' hic suppo nimu ibi erit manifesta. Supponit hic igit q' omne qd' e pspicuum i sing' gnr' coporu e creat' ex mixtis ptib' pspicuors corpor' que nunt i commixtione coporis qd' e pspicuu'. Ad hoc aut albu creat' ex mixtis pspicuis i altera pte terminatis. Nigru' aut ex ptib' opaci corporis oppositis ptes pspicuas q' st i eod copore. Me dij aut creat' ex copositioe hor' ptes suas sic' i scia d' sensibilium gnatioe tradet'. Dicam igit q' omes lapides pspicui creant ex mul ta m' aeris & aq' q' terest apphendere m' e copulata & coagulata & si illa qd' pspicuitas no e coloris alicui' s' remanet pspicuitas aeris vel aq' tue signu' hoc q' sola frigiditas excellens apphendit

mãz & hoc e sic pspicuitas cristalli & Berilli & adamãtis & lapidis
q vocat̃ hyris s3 differẽtia hent i pspicuitate & n̄ aq̃ qm cristallus
nõ solũ mãz aq̃ hoc uidet s3 aqueitate dñnare i serenitate pp qd
magis pspicuus e & sua claritate dñnas Berillus aut̃ magis
ad aquã dñnat m̃ cum uoluit q̄s aq̃ pure i eo ee uidet̃ Ada-
mas aut̃ mãz hz aqueitate reactã ad siccu terrestre pp qd ob-
scurior e & durissim9 itaq3 collidit alia metalla pt̃ calybe du-
rissimũ eo q calybs hz e aqueitatis & terrestreitatis siccissime & io fit
& fit q lapis adamas cu fuit acuti anguli scindit & scindit co-
fertis & penetrat i scindẽdo oĩa metalla Hyris aut̃ fit ex aq̃ qi la
rorate q̄ pt̃ ex uapore pt̃ ex rore resoluto coagulat & io & i sole
post colores hyridis dpingit i opposito pariete Sites aut̃ his lapides
ex siltib3 fiũt materiis. Iuxta n ripas fluuioꝝ frequẽtissime inueniunt̃
lapides obscure pspicuitatis s̄m mãz & min9 q̄s color nõ creatur
n ex pspicuo aut decoposito aut commixto cu terrest obscuro ipe
hz i toto & hoc colorẽ qa facile e ex dictis scire nõs pterimto. Niger
aut̃ color i lapidib3 frequẽtissime creat ex terrest combusto pp qd & ut
frequẽt lapides nigri durissimi st & mãz polibiles q scintillos. Hic n
color nõ creat̃ ex pmatione pspicui i commixtione sic patebit cu de sciẽ
colorẽ tractabit Medij aut̃ colores st rubeus i gne & flauus &
differẽtie ipoꝝ & sic dicit i lib dsensibilib3 rubeus eet qn sup pspi-
cuũ luminosum ifundit fumus tenuis succensus & sic inuenit i quodã
lapidũ q uocat̃ iacinti agrestes & i ilis quib3 carbũculoꝝ pp qd ab
Aristotile oĩs illi callide s̄m nãz ee nãz dicit̃ Differut aut̃ i ru-
bore qn si fuit pspicuitas mita & fumus suffusus ualde tenuis & lu-
cidus e color eius q uocat̃ Pallatius siue Pallaciũ. Si aut̃ fuit p-
spicuitas mita & fumus qi igneus fit as accensus spissus tuc e co-
lor ei q uere dr Carbũculus & io ille q uere sp̃e3 sua accipit

CRISTALLUS
BERILLUS
ADAMAS
YRIS

CALIBS

NIGER COLOR

MEDIUS COLOR

IACINTUS SILVATICI

PALA[...]

GRANATVS

lucet i tenebris sic noctiluca & marcis qn supfuder aq clara & li-
pida Si aut fuit pspicuitas aliqtulu spissa & fumus supnatās
fuit obscurior aliqtulu erit color ei qui vocat Granati eo q
ad mor grani mali granati colorat omes tres vocat Aristoteles
carbunculos & nobiliores & fortiores it hos dicit ee granatu
cu m minoris sit pcij apd exclusores & aurifices Ille aut a qbusda
Jargunus aqticus vocat colore hut qui ponit ex aqueo pspicuo li-
pido & no arteo & suffusu hut fumu aqueu succesu sit e i nube
celi & no i aurora. Eod aut m inveniut colores lapidu pspicuos
q sunt flavi colorati. Si n sit lapis pspicuus sic valde clare & minori
habeat subtile terrest valde robusto tunc erit flavum pspicuum.
C incertus n. intrare robusti i flavum contrahit colore & iste color & i
lapidibus invenit diversus valde. Si n fuit pspi sic valde clara
& minoris subtile terrest robustu & qi vaporosu tunc erit saphi-

SAPHYRVS

ri clarissi saeq & habet differentias colores sim qd illud pspi m
cu suo subtili terrest robusto fuit claru. Color absq dubio creat
ex mixto pspi qm visus penetrat i ipz ista qd lux no obviat vi-
sui neq aliqd luminosu. Si aut cu tali robusto vaporoso fer-
sit pspi aqueus aliqtulu spissu tunc resultat color jargunti q
satis minus clarus e q color saphiri nobil. Color aut scintillas & ce-

CERVLEV COLOR

ruleus creat ex lucido pspi qd supducit medico & tenui vapori
aqo iceso & hic e color viridis q Topacion vocat & i quoq la-
pide inveniut vene auree splendoris sic i crysopasso & crysso-
lito color illarum venarum ex ead ca generat. Sunt aut multi lapi-
des pspicui q sunt virides sic Smaragdus & Cryssolitus & lapis
q vocat Parma licet diversa viriditas sit i eis. Omnes aut hors
colores ex una & ead ca generat fit n ex pspi aqo cu terrest fuerit
adusto & sm q qd e clarius ut minus clarum sit illa viriditas clarior

p minꝰ clara Huiꝰ aūt sigᵐ ē ī uitro qd ex cōmixtiōe fit plūbi Hic VITRVM
ē uiridis ualde & efficit̃ raro puri quo sepiꝰ & magis cōburit̃. In cō-
bustiōe n̄ iterata et purat̃ pspicuū & stillat̃ & aq̄ ē n̄ magis ifūdit cla-
ritatis & lucis ignei & io clarificat̃ Color aūt medius q fuluus ē
& rubeus sic ē i lapide q uocat̃ Carneola creat̃ ex pspicuo t̃minato CARNEOLA
qd spisso fumoso aq̄o sit & terrest̃ successe sup̃fusū ē & istis sūt fere
omēs colores q i lapidib; p̃ciosis iueniūt̃ post eū q ē Onichinum & ni ONICHINVS
ueū scintillare q dr colorari lapis q uocat̃ Orphanus Cōponit̃ ORPHANVS
aūt lapis Onix siue Onichinus ex sb q ē duplices colores & iue- ONIX
nit̃ aliqū ex plurib; colorib; q duob; Vt frequēt aūt cōponit̃
ex duplici colore quoꝝ unꝰ supernatat alij iferior q d ē sicꝰ carneus
i e ex terrest̃ ualde fumoso uaporabit̃ mixto Superior aūt sepaleid
c aliqūtulū fuscus & hic creat̃ ex uictoria pspi sup opacū i cōmixtiōe
pt̃ iferiori q; opacū ē aliās salbū & talis sb ē qn aquz cōmixtū
terrestrib; paruo uaporat & uaporādo coagulat̃ i lapidē Inue
niunt̃ aūt Onichini rubeas ualde honorosas & albas ualde
quoꝝ colorꝫ nō ē difficile iuenire cās ex p̃dictis Niuens aūt sci-
tillās abs q; dubio creat̃ ex sb q; ipe cōmixtꝰ ē ex pspicuo cōr q i fa-
rinato. Oīs n̄ pspicuus puluis iuenit̃ albissimus & cū cōminuat̃
puluis resultat corpꝰ albū sicꝰ Margaritum qd irigit ex reuerberatiōe MARGARITVM
lucis ad supficies ptiū politas pp qd lapis dr luce aliqūtulū i tene-
bris sicꝰ noctiluca sp die n̄ regit luz q icorta diaphano i lapide
p maiꝰ lumē sꝫ i nocte lucꝫ et io i die lapis ille albus unde sicꝰ
noctiluca. Hoꝝ aūt oīū pfecta cā reddi hēt ꝯ sensibꝰ gñiōe
nouenit̃ aūt lapis mixtꝰ ualde colorꝫ pp qd et Panthera uocat̃
cuius oēs colores creant̃ ex diuisis sbiis ex qb; ponit̃ ptes eadē n
eo ē i toto & i pte quad cōes tincturā Tanta igr̃ & tot ad sciaꝫ
colorꝫ q iueniūt̃ i lapidib; p̃ciosis dicta sūt Amensius n̄ sequit̃

CALCEDONIVS

rubinum compositum obscuro et calcedonius secundum Brulli in se compositum lutea et fu-
cata sicut plumbum imitatur argentum

D[illegible]

SILICES TOPHI QVADRVM MARMOR

Lapides autem hi compositi et non transparentes inveniuntur secundum multorum varietatem colorum
et sunt quattuor genera ut in communi dicto silices videlicet et Tophi et Quadrum et mar-
mor. In omnibus his generibus inveniuntur colores multi niger videlicet flavus virens aliquando
et albus. In genere autem marmoris nigro inveniuntur rubeus magnus lapis sed par-
vuli rubei inveniuntur precipue in marmorum generibus et in aliis generibus colores sunt
et ratio quam et precedentibus dicta est sed accidit generibus marmorum quando abstrahuntur
ab eis partes micare aliquantulum sicut metallis immixtis sit et hoc origo hec est con-
gelatis vaporibus commixtum incedere compositum cuius superficies quando est separata in partibus fal-
get vel micat et hec una causa est quare est nobilius genus marmorum ceteris generibus

NIGER COLOR
ALBUS COLOR
FLAVUS COLOR

lapidum. Niger autem frequenter in tali lapidum genere creatur ex terrestri frigido
commixto coagulato. Albus autem ex terrestri subtilissimo quod commixtum est aqueo multo
H et non albescit in decoctum sicut facit terrestre in caseo et lacte. Glaucus autem creatur
ex terrestri opaco quod alterat medium album quod ex terrestri subtili et aqueo multo

VIRENS COLOR
GVTTATVM LAPIDVM GE-

coagulari cepit. Virens autem in eo genere creatur ex multo aqueo vaporibus sul-
phureis immixto et sic coagulato. Guttatum autem partes est huius pluribus causis has
commixtiones in partibus propter multi generis materias in loco illo congregatas. Tophi autem frequenter
aut terrei sunt coloris aut albi sicut pumices. Hoc enim genus lapidis ex terra que
spumat aqua eius est tanta gravitate generatur et ideo cum calor coagulatum est digestive
quod compositis vocatur spongiosum et leve invenitur. Pumex autem ex aqua magis cuius spuma
vehementer passa est a terrestri sibi permixto et ideo est albus propter spume talis albe-
dinem. In generibus autem marmorum album quod vocatur Alabastrum absque omni ambigui-
tate corpus ex multo composito quod alteratum et passum est vehementer a terrestri su-
tili et sic resultat in eo color nobilissimus marmoris. Hoc autem quod vo-
catur Porphyriticum hoc colore obscuro rubeo cum albis guttulis et
nos iam diximus causam coloris talis. Silices vero ut plurimum sunt fusci

coloris aut & causa sufficienter est assignata Sufficiat igitur de coloribus
lapidum hoc quod dictum est N V N C

D

Icemus aut consequenter de diversitate duriciei quam maxime diversam inve-
nimus in lapidibus Quidam enim genera lapidum preciosorum adeo sunt dura quod nec lima
aliquid ab eis tollitur & colliguntur si ad se feriunt ut ad calybem induratam e-
mittunt ignem Econtrario forte aut omne genus Tophi invenimus parum habens de
duricie quod modico instrumento insensibile est Lapides aut quidam quos quidam
certa vocant & quidam & meliores & albiores inveniuntur minus habentes de
duricie in genere lapidis omne aut genus silicis durissimum est & post hec mar-
mora in genere suo Quemadmodum aut medium duriciei lapidum & in illo
invenitur maior & minor durities sicut accidit communiter lapidibus durio-
ribus quod diu iacentes in aere tempore frigoris posita ad solem scinduntur in mul-
tas partes Econtrario aut quamvis minus dura sit nisi sit male commixti qui in modum
calcis combusti oppressi coagulate quando diu in aere iacent in edificiis
meliores efficiuntur & duriores & non scinduntur ex frigore Physici aut
est assignare causam horum accidentium ex materia & efficiente quemadmodum
& in aliis dictum est Dicamus igitur quod causa generalis duriciei est siccitas Cum
enim durum secundum naturales potentiam habens ad resistendum tangenti & molle eius
habeat impotentiam non potest creari nisi ex sicco quod in se ipso stat non ce-
dens ad alterum Siccitas aut ex duobus creatur in lapidum sicut su-
pra patuit aut enim est ex hoc quod ex terrestri materia calidum evaporavit humidum
& ibi remansit terrestre induratum aut est ex hoc quod siccitas frigidissima
vehementer apprehendit humidum perspicuum & ipsum ad sui perfectionem constringendo coges-
sit humidum & materiam vehementer comprimendo & induravit & excellenter com-
pegit sic est in lapidibus perspicuis propter quod durissimi sunt & collisi ignem
emittunt & non sustinent limam sed oportet quod per lapidem (?) & confricando po-
liantur In terreis aut lapidibus ex materia terrea factis causa duriciei maioris

LVNA

QVID PHISICI PROPRIVM SIT

no e n maior aciditas q caia e ex calido forciori ut min⁹ forti ex pre
fficietis & ex humido facil⁹ & min⁹ facile a m̄ separabili qm̄ e q pte m̄
v nctuosū n natd humidū q facili ymmuat & io aqūs q facili euaporat
pp qd lapides q st ut tra l molliores q tra natd albi st & tintura alba
reliquunt ibis q raque pcocto humido natd euapocabili cumtecti st & cali-
do excellen ult⁹ coagulatiois mefura robusti st & ia calcinati cepit
pp qd i muris no remanet qa sicco calcinato exti sep st aspsi & h⁹
recedes i cemti tenacitate relīqt alia pte lapidis cemto no cogu-
tinata & io cadut q muris lapides humores & mure q ipis post mo-
dicu efficit sic m̄ Silices aut duressi st eo q humidu eors no sepa-
bile a m̄ intus e epotatu & uehemti aciditate trestr⁹ e iduratu
& io & illi cemtu no bn accipiut eo q poris eors gstrictis no ibibūt
ppqd i Architectonicis latomi his raco utunt & dnt q isti lapides st
aut muros Marmoris aut gna alia optie gmixta st & uehemt acota
& io dura st & eors muras apra Sz gdui lapides plus cetis coueniut
edificiis & qn uehemt dura st nec siccitas e i eis mag⁹ & pui humidu
gtinuas ptes q qn frigore gelat relīqt exteriores ptes & fugit ad itrio
res ptes & e tale humidu no bn ptib⁹ i corporatu & io q facili mouet
ad iteora & extiora pp qd postq ipe fuit gmixt mobile factu epo-
rat a pcio calo⁹ solis & tuc i diuisa diuidit lapis Cst⁹ aut lapides ali-
gtulu humidi humide bn mbris lapidis incorpato i aere uehemt exsiccat
& tn duriores & meliores i edificiis p lōgitudine tpis efficiut Jn
Tophis aut ca mollicei e humidu no uehemt gxtu neq tērro excellet
gmixtu & io mollis e Tophis & ad igne posit⁹ no rogt ut lacre sz fa-
tiat i cinere trestre Hec igr q duricie lapidū dicta st His n
& alie diuersitates q facile poterunt agnosci :

De dolabilitate et indolabilitate lapidum ... capitulum

X istis ia patz pot dolabilitates & idolabilitates ca Lapides sunt ex

ARCHITHECTONICA LATHOMI

duri non dolabiles sunt sed comminuibiles in partes, et quia ordinatos non habent poros non finduntur ad regulam. Sicut enim in lignis oritur nodositas ex diverso fluxu succi ex quo lignum generatur, ita corpus oritur in lapidibus ex diversa proportione materiae et confusione, et nodositas illa facit quod lapis inordinate frangitur et non ad regulam. Durissimi tamen et fissiles lapides sive nodosi sint sive non comminuibiles sunt magis quam dolabiles. Eorum constructiones autem operis constructi et destructi sunt potius in illis infractae in divisa terminatae scissura et divisione corporis. Quicumque autem non ultra temperamentum lapides sunt constructi vel induratae dolabiles sunt bene et secabiles ad regulam, licet non possint secari ut lignum, sed potius per partes minutas abstrahendas, cum corpus lapidis solum permaneat. Sicut igitur est modus dolationis et indolationis lapidum, indolabiles quae comminuibiles sunt, non in tota superficie dolantur, sed sufficit quod plures anguli non planae sed asperae superficiei priventur ad limam, sicut dicit factum Lacrimi Lesbii eo quod in Lesbo insula non nisi lapides comminuibiles ~~invenit~~ inveniuntur. LESBOS INSULA

D[illegible]

Extra hunc modum et terminatur de causa porositatis lapidum et causa compactionis lapidum. Inveniuntur enim lapides quidam tantae porositatis quod natant super aquam, sicut lapides quos vocant vulcanii et pumices. Quidam compactissimi inveniuntur, sicut lapides preciosi et marmorei plura. Quidam autem in medio inveniuntur inter haec. Et causa quidem porositatis non alia est nisi quod humidum non totum commixtum fuit cum terrestri, sed in divisis partibus eius steterit; sicut evaporavit quod humidum evaporatum fuit, oportuit remanserunt foramina, et porosus est lapis porosus propter inclusum aerem in foraminibus illius natans super aquam. Compactio autem perspicue prius facta est ab humido undique penetrante lapidis materiam propter quod omnibus partibus eius fluxum fecit ad omnes partes, et ideo compactus factus est lapis. Hoc autem humidum aut est corporale aut aqueum aut spirituale aut aereum, et quia aereum subtile est quam aqueum, ideo compactiores sunt lapides ex vaporibus generati quam ex aqua sed aqua vel terra. De causa autem gravitatis et levitatis lapidum superfluum est hic intendere, cum de hoc in caelo et mundo sufficienter sit determinatum, ubi ostensum est quare lapides leviores sunt aqua, magis cum lignum gravius supernatet aquas. Haec igitur in communi de lapidibus dicta sunt. VULCANUS

[illegible]

Ref aut oia in dota accidit aliqn iuxta ripas fluuiorum & maria inuenire multitudinem magnam puorum lapidum colligatorum qsi cemento fortissimo ac si de muro aliquo sumpti sint pp qd & qda putant opa antiquorum ibi fuisse & destructione aquarum & qd mirabilius e p tota longitudinem litoris inuenitur ordo aliquis laterum ac si artificialiter positi sint cu tn hs no uideat ee opus artis eo q ualde remote e no hens muros nisi aliquos si tn lat iuxta laterem sit nihil supposito l ista sunt d laterib Dicit aut q ca hu istorum duo qr lapides pui qsi cemento inueniuntur conglutinati e q p coagulati fiunt illi silices duris & fuit i loco illo m ad modu calcis adusta p optima cu postea influens aqua grossitudinem ea & lapides p eam iterum decocta coniunctum sit e aut durissimum illud cementum quam grossum decoquit Opsis sicuti testa calcinatur & iterum optime coagulatur & sup modu durum efficit qsi inconsumptibile p igne hs aut i opibus pbatur artis u testa gcta & calcinata & iterum humido commixto i testa formata & optime coagulata durissima efficit & inconsumptibil ab igne pp qd talis terra usa querit artifices cu fundunt metalla No e aut ea aliqua qre lateres ab arte fm no & a nra fieri dicatur Si n lutu tenax i terra commisceat & calido poa i clausoi terra decoquatur lat melior fit i terra q p nram q p arte & hoc modo iuxta litora marium & ripas fluuiorum fieri pot eo q illa loca humida frequenter miscentur & a radiis solis calefiunt & solida sunt ad intimedum i terra calore ne euaporet i talib & solis locis hs ipsi inueniuntur no n eet ro qre ars unu laterem poneret iuxta aliu fm unu linee ordine m nihil apli edificando

capitulum

Omirabile ombs uidet q aliqn lapides inueniuntur i terra & ex hiis efigies animalium & hui cas dicit Auicenna ee q animalia fm se tota aliqn mutant i lapides & pcipue i lapides salsos Dicit n q sicut terra & aqua sunt m lapidum ita & m lapidum sunt aialia q cu i locis i qbus uis spirat lapidificatiua trascunt aialia & apphenduntur a ppetatibus elemetum q sunt i illis locis mutant eiecta q sunt i corporibus

ralium animalium commutans eorum corpus in lapidem propter virtutem mineralem generantem ipsa in lapides et retinet figuras suas membra intus et extra sicut prius. Sunt autem huius
lapides falsi non duri, frequenter quia quod tenuit oportet virtute esse forte quod sic totas
mutat corpora animalium et hoc rorbuit aliquotiens propter humido et sic gravat
salis sapore. Hoc autem testatur fabula Gorgones quod ad se respicientes dicitur convertisse
in lapides. Gornon enim virtute forte minerale nocumenti respectu autem ad **GORGON**
ea vocant dispositionem humorum corporis ad virtutem lapidificativam. Haec
igitur sunt que de lapidibus in communi videbantur dicenda.

B ... MINERALIUM LIBER ... CAPITU ... ENDU ... NT

ONSIDERATIONEM Autem facientes de lapidibus preciosis non loquimur de ea coloris eorum neque de polibilitate eorum vel duritie vel aliqua
humiditate eorum quia de omnibus his in superioribus expeditum est quantum sufficit ad
hanc intentionem. Sed tria sunt que potissime sunt inquirenda: virtutes eorum et causa
et descriptio eorum sigillorum et sigilla que inveniuntur, quando eorum depicta huius
temporibus habentur non parum physice amplius scire de lapidum natura. Causa autem virtutis
lapidum occulta est valde et varie in eo sensisse videntur multi phisiologorum.
M ulti et dubitare videntur an insit lapidibus virtus aliqua de his que videntur eis
inesse sicut curare Antraces, fugare venena, conciliare corda hominum et huiusmodi,
esse victoriosos et huiusmodi asserentes nihil esse corpori nisi ex componentibus et compositis. Operatio autem talis quantum dicitur inesse lapidibus non redit ex componentibus eosdem ex illis enim non conveniunt eis nisi calidum et humidum sive durum et polibile esse et huiusmodi que in antecedentibus determinata sunt. Amplius autem cum nobiliora sint animata quam lapides deberet ut inquiunt animata potius habere virtutes que lapidibus attribuuntur quam lapides. His igitur et huiusmodi rationibus vinuntur

ADAMANTIS NATVRA
SAPHYRI

q nullas cõcedut lapides uirtutes hẽre. Hn̄ aũt ɔuenit expertũ ẽ sapie-
tissime qm magnete uidem' ferrũ attrahere Adamãte illa uirtute i magnete
restringe. Adhuc aũt expertũ ẽ Saphirũ aliqs Antraces fugare & hm̃
tale uidem' oclis nris. Hoc aũt ab oib; fere uulgatũ ẽ & ideo pot ẽe
qnitero l' ipe sit uerũ q ab oib; cõe ẽ dictũ. Inuenit aũt aliq q & uir-
tutes spāles lapidib; dabat & hr̃ aĩam lapides ẽe dicebat & fuit qdam py-
thagoreorũ. Hi n. dicut solũ aĩam ẽe & ñ i unarã rem s; ab una ɔcedi
i alia p operationes aĩales sic hõ ad intelligibilia extendit intellectũ & imagi-
ne ad imaginabilia & hm̃ dicut aĩas trãsi unius hõis l' alti' aĩalis cõce-
di i alteriũ & fascinare ipm & impedire operationes ei' ppter qd prepuit opa-
tionib; cauere declinare oclis fascinatis & hoc & ñ dicut qda augurũ
impedimentu & pfectione opis fieri uisu & auditu auiũ sonida & aliarũ
bestiarũ. Isti ergo tales dat aĩas lapidib; & ipas extendi admirabi-
les illas q lapidib; attribuunt'. Scola n. pythagoreorũ quã i multis

DIMOCRITVS
LAPIDES ANIMA HABERE
ORPHEVS

secutus ẽ Democrit' q lapides aĩas hr̃e dixit oia plena diis esse
dogmatizat sic i carminib; suis postea cecinit Orpheus. Dicebat n.
deos uirtutes diuinas deu i reb; diffusas deu & nihil aliud ẽe nisi id
qd res format i oib; reb; diffusũ p i lapidib; dicebat pre diuina
esse qua aĩas lapides dicebat ẽe extedente se ad res circa qs operat'.
Hec aũt absurdissima sũt & fascinatice qd an' uere sit ad magicas
ptinet. Deũ aũt diffusũ i reb; ita q reb; sit unitũ & pmixtũ sic
aliq uirtus essentialis reb; demetis ẽ dicere qm si pmisceret reb; erit ɔnubi-
lis i qbs eia reb; & extens ã no ẽẽ ad ẽẽ & d po ad actu q oia ipsi-
sibile ẽ deo ɔuenire. Qualib; aũt re hre aliqd diuinũ p qd
appetat & agat ad ẽẽ diuinũ l' diuinositate ẽ uerũ & alibi hoc ẽ determi-
natũ. Aĩas aũt nullas hre lapides i antecedentib; hui' lib' determi-
natũ ẽ pp hoc & his similia q derisoria relinquentes dicimus lapides
absq; oi ambiguitate uirtutes mirabiliũ effectuu hre. Que aũt uirtutes

rsur eisd nō ex ɔponētib; & ɔpositū ɔstituunt ex ea quā ipsa t͠minabimꝰ
nec ē mirū q̄ aīata has uirtutes postea h̄ere debeāt qa sic ē i nō ro
n̄ali q̄ res occupare altiorib; uirtutib; abstraūt & ipediūt ab iferiorib;
cui signū ē q̄ itellectualia sic hoies nō adeo b̄n pcipiūt mutatioes
elorꝝ quēadmoz bruta sic pulli aūsteratos horaꝝ & tpꝝ mel' idi
cāt q̄ hoies & hō q ipe sp̄n occupat meditādo nō opat p uisus
& auditū itaq; nō pcipit ea q̄ sūt āt oclos suos Sic ipe ē irota ñ
p̄d aīata altiorib; uirtutib; aūt occupata nō opat uirtutib; iferiorib;
nobilib; q̄b; comitēt nō aīata opant Nihilōm̄ ē i uniuersū ñ q nō h̄eāt
pp̄as sue sp̄ei opatioes sic Scamoneā colerā purgare & hūmoi.

PVLLI

SCAMONEA

Picatrix phylo sophus li. ij.

Hoc aūt ī simplicib; pōt medicinis & ī spā d' i āratōr & alliga
tioe ū ondr̄ mbra diuersꝝ aīaliū aūt collo aūt corꝑ aūt
aliȷ mbro hōis alligato mirabiles opari ostēdr̄ side aūt ē d' h̄erbis
radicib; & lignis s; ipo h̄ouz carnes & q̄ min' uidr̄ supfluitassic
ea ɔpsita ab hōie & stercō liporꝝ ɔ uenenū ꝑ alias postes mirabi
les h̄ere opatioes pp q̄d & lapides p̄cul dubio opatioes h̄ere ɔstat aūt
omes aūt fere ōes lz ī plurib; sit ipē opatioes ipoꝝ. Et io dicit
Iohes Damascenꝰ q̄ nulla res destituit aīa & sb̄a' op' R sibile n'
est uald' q̄d dicerem q̄litates pmas uehementes h̄ere ōps. & formas ss̄
stariales ōps reb; ut fines uero datos & sic diuini & optimi nul
las oio h̄ere op̄ lz nō sit actiue & passiue ad trāsmutādū mīaz
tn̄ st opatiue ōps illꝰ q̄ illi pfecto ɔ q̄d ñ pficit p ale diuinūm & optimū

IOHANNES DAMASCENVS

Verum aūt ē mltō pp̄e aptius ex q̄ ō cā tales uirtutes isunt lapi
dib; & diuersas opatioes recipiūt dispedūt est. Tangem ipē ōnor
phabiles & positā nr̄az dicim' sntaz dein p ronez ɔfirmem' eande.
Quida dixerūt ab alijs ɔponētib; lapidib; tales iesse apte uirtutes q̄b;
eā obiq͠ue eleā nō opare ī q̄litatib; pmis & ōps lapidū ad q̄litates pp̄as

ALEXADER PERIPATETICVS

PLATO YDEE

nō posse reduci respondet eta q̄dā here ops p se q̄dā aut ī comixto qa
ī comixto aliens etans opat̄ mota sic īstrumētu & tūc h̄et intra opa
ri q̄ p se nō opat & io sic ad alia vtute nō reducit̄ albatio cibi
& eleuatio & mutatio ad carnē n̄ ad calore digestiui q̄re fom
ē calore ignis eo q̄ cogregat homoa & segregat ethoga sic dom
e ī scd̄o memoray fm dicit isti nō alij ūtem q̄ etas nō esse attribue
dū grad sit ī etato eo q̄ etans nō opat n̄ p uturos eleorēs q̄ sit ī
ipo. Hec ergo ē opio p antiquoy phorū quā Alexāder quoniā pi
pateticus defendē vidē eo q̄ ipe oia quiq̄ sit sine sic aīa sint nō
etēs attribuit sm & q̄ itellectu dicit eē quēdā eleorū cōplexione cō
qns spē vt ēta cu cōplexa sit mirabilissimarū & altissimarū dicit
eē opmū. Oriet aut q̄ ī comixto regit & dirigit q̄litates etades
nō dicit eē ī cōplexione cōsequens & hac mirabile eē assrit &
pbat p opa alchimie ubi simplicia perd̄ p̄sunt & cū cōplexa fiunt
admirabiles natā reddunt effectus. Hec aut opio platoni nō placuit
qa oia iferiora dicit eē ideam a superioribus ideis q̄ separat & mute
pō eē dicebat. Ille n̄ sit ē primo ergo creat ut asserit. Dicit aut
q̄ ea q̄ superior maiore accipiunt similitudinē & ideis separata minus
īmergunt fm eē superiores mirabiles sep̄ sit op ideis separate Ops aut
idee separate eē dicit opari trāsmutādo & alterādo mīs generabiliu
& corruptibiliu in qbus ipē ideis mīn mergit idea m̄ ī his Adhuc pōst
ī ceteris sit ē mirabiles res opari nō celat & sic dicit eē ī lapidibus preciosis
& alijs mitis rebus nālib. Probatione aut huī suiq̄ nō ex platonē sex
platonicis sic Apuleo & cerdā alijs colligunt dicentibus q̄ sbo moralized
ī defunctis q̄ qd̄ imortale ī rebus ē omirabilia opari nō cessat Dicit ēt isti
q̄ si ops ubi etis attribuent sic q̄dā dixerunt pictagorici aut eleorū co
plexioni q̄tūc sic cōplexio ē unica ita op̄ lapidis esset una Nūc aūt
minus uidem. Adhuc aut sine eq̄litas etalis opat̄ p se sine ī cōplexo

non operantur contrarias qualitates in transmutando materiam quam afficiunt. Nulla autem ta-
lis transmutatio facta est virtute operis lapidis preciosi propter quod et alicui supe-
rius principii videtur esse opus stellarum. Hoc igitur et opere placuerunt. Hermes HERMES
autem et quidam sapientes indorum per naturam universalem virtutem differentes dicebant omnes
stellarum virtutes fixas esse in stellis et imaginibus celorum. Omnes autem virtutes infundi
inferioribus orbibus per circulum alatir quem primum circulum imaginum celestium esse CIRCVLVS ALATIR
dicebant. Has autem virtutes descendendo in res non nobiliores et ignobiliores nobiliores
quidem quia non recipientes has virtutes fiunt superioribus magis similes in lumine et
perspicuitate propter quod aliquando. Ignobiliores autem quia non fiunt confuse et feculente
in quibus non operantur virtus celestis. Hoc igitur omnes isti dicunt quod lapides pre-
ciosi pre aliis habent mirabiles virtutes quia videlicet in se magis assimilantur superio-
ribus et in lumine et perspicuitate propter quod aliquando omnes stelle qualitates contrahunt la-
pides preciosi sicut superioribus. Ut invenitur quod quatuor colores inveniuntur quod et fre- QVATVOR IN SVPERIORIBVS ORBIBVS COLORES
quentiores sunt in lapidibus preciosis. Quorum est unus orbis non stellati qui ab omnibus di-
citur saphirinus et hunc colorem primum accipit saphirus et dominatur. Parti- COLOR PRIMI MOBILIS SAPHYRINVS
cipat autem ipsum post eum alii quidam lapides. Secundus autem est in plurimis stellis et ille
qui vocatur candens et albescens. Et hunc habent diamas et berillus et multi alii. CANDENS ET ALBESCENS OCTAVE SPHERAE
Tertius autem est qui vocatur ignescens et rutilans quod est in sole et marte et quibusdam a- IGNESCENS ET RVTILANS SOLIS ET MARTIS
liis. Et hunc primo quidem accipit carbunculus et postea ballasius et granatus et quidam
alii. Unde dicitur carbunculus nobilissimus et vere habere virtutem omnium aliorum
lapidum quia sol cum virtute stellarum accipit nobiliorem ab omnibus virtutibus celestibus
et est sua virtus universalis dans lumen orbibus celestibus et virtutem. Quartus autem est
nubeus obscurus in stellis quibusdam aliis lune maxime inventus et hic
invenitur in lapidibus huiusmodi obscuras nubes sicut in calcedonio amatiste et
aliquando smaragdo et quibusdam aliis. Propter hoc ergo humor dicitur et stillat in
durescit corpore. Avicenna autem et quidam alii sequentes eundem dixerunt
in orbibus unius quidam aliquando apparere propria ex imaginatione motorum superiorum
Conderedit n. is prius intelligentias que movent orbes neque posse invenire

particulare moveri huic vel illi in apprehensione aliqua particulari & hanc apprehensio-
nem dicit imaginem equere moveri ad imaginem que potest autem sensibilis ani-
libus pratice autem omnia que fiunt ut magis perficiuntur in receptionibus motorum stel-
larum & ordinum Ad hoc autem male igitur est obedientia corporum generabilium ad
motores qualis est nostri corporis ad animas nostras Nos autem in hoc sentimus quod ad quam-
cumque formam concipimus moveri nostrum corpus delectabiliter horrendo vel fugien-
do Sic igitur dicit frequenter diversa corpore & animas celestium & sic movet
moveri per obedientiam ad illud ex hoc esse quod diversas virtutes generantur acci-
piunt quod non complexionales vocamus & maxime lapides igitur est amotero
post facilius mota ad imaginari corpore huius quam alia igitur est maior diversi-
tas propter autem opera que sequuntur illis Haec igitur dicta sunt & Avicenne & sequ-
entium ei & videntur accipi inde dicta secreta divisiones que sunt magicos &
alchimicas con P O S V I T

ICTA vero Alexandri preparentis convenientia non sunt quia calidum
simplex & calidum commixtum diversas habent operationes in conveniunt igne
concipiendi vis horre & etrore sedes autem dicendi de frigido humido & sicco
O pationes autem lapidum neque in igne neque in spe conveniunt cum simplicium
operationibus sed magis perilosa & mirabiles esse videntur Adhec autem male dictum
est nihil dirigere & informare diversas eorum in ipsam commixtione &
complexione Sic enim non esset species & forma aliqua in complecto quod falsum esse
resus est & ostendetur in libro de anima & in physica sed propter virtutes in lapidum non
complexionales neque etales per omnibus magicis utimur lapidibus professis quam
in annulis quae sectoris magnimos fuerunt effectus est mirabiles propter hec & alia
& huiusmodi ulissentem dictum Alexandri Quod autem dicit plato de ideis
a rationes in convenienti dictum esse ostensum est & nos de hoc alibi disputa-
bimus quia negotium de ideis maiori est quos est inferiori que sit propositum
negotium in quo sumus sed hic supponatur non esse ideas alias formantes

generativa neque aliquid immortalium incorporari mortalibus et corruptibilibus quia corruptis his
nihil manet eorum quae sunt in ipsis. Tertium secundum dictam positionem est in physicis scilicet et in astro-
nomicis et magicis neque est resolutio conversionis in ista et ideas sicut ponit ista
solum in quibus solum exponunt. Si posuerunt autem esse huius ideae inutiles
essent eorum proportionaverunt materiam neque corrumperent ea neque transmutarent.
Omnia enim talia videntur esse in materia ipsa et non separari ab ea. Per hoc igitur et his
similia dictam platonis improbat. Omnibus autem annis probabile dixit hermes quod
ex virtutis lapidum quia similiter per constari omnes inferiores virtutes a superioribus
descendere. Superiora enim solis et lunae et situm et motum et figuram influunt infe-
rioribus omnes nobiles virtutes quae sunt in ipsis. Tertium secundum dictam positionem est in physicis
scilicet et in astronomicis et magicis esse sufficiens quia in physicis dicit ea
quae sunt in materia operas. Talis autem est aliquis per consensum eorum quae sunt ignitae per
formam solis tales complexiones consequuntur. Docet enim Ptolemaeus in libro quadripartito (alarba)
dicit effectus stellarum esse diversos quia et in totum quia inferioribus influunt
perveniunt ad ipsa per se et per accidens per se quod quia per virtutes stellas consequuntur.
Per accidens autem quam non perveniunt ad inferiora nisi per esse universale quod
confusum et secundum dispositionum est eo quod aliqua materia est receptibilis virtu-
tis caelestis aliquam neque et aliquam recipit ea secundum et aliquam secundum mul-
(partum)
tum et hoc generatores multi qui dimittunt causas supra materiam et abhomi-
nabile suis videtur facitur scientia cum sit bona et utilis valde quam
vocat Avicenna de prodigiis dicit prodigiosa esse videri. Non enim imagi-
natio aliqua materia per stellis caelestibus convenit neque enim sunt conceptiones ma-
les in eis quae motu caeli et stellarum contentibus non explicent eorum nihil est
inordinatum in eis. Hoc autem alibi ostendemus quia multa oporteret prami-
ttere si hic convenienter deberet ostendi sed hoc sufficit quod in physicis et caelo
et mundo persuasoria de talibus dictum est quia principia consideratio physica
intellectus practicus sit et per se formalis ad opus et quod caelestis motor expli-
cat sicut instrumentum neque unquam conceptio aliqua est in motore nisi talis,

HERMETIS

PTOLEMAEI LIBER ALARBA

AVICENNAE

V nde aut e q̄ ītendit hūc & illū ipse dicm̄ e ī celo & mūdo. Suffi-
ciēt aut ī prima philosophia hec dicta ī manari. ~

CONSTANTINVS

Efucatis igr̄ oīb⁹ hīs dicim⁹ cū Costātino & aliis qbusdā q̄ uit⁹ lapidis
causat ab ipa lapidis spē & forā sbāli. Sūt aut quedā uirtutes
mirorā inuisibilia hentes q oīa quedā aut ipas spēz & class unde
ī his q̄ meli⁹ aliis specificata & formata st̄ sic e h̄o q opꝰ q̄ ho e hō
itelligē q̄ ex nullo creat̄ oplexionatē sic aut e ī uegetabilib̄
sic⁹ pbat̄ ī ethicis itaq; oīe rei ppa e opꝰ & ppus bonū sm̄ spēm
e q̄ format̄ & pficit̄ ī ee nāli. Huiꝰ aut spēi instrumēta st̄ oīa
oplexionata eo q; ipa cotinet oīa & ipa nō existente corrūpit̄ &
dissoluit̄ oplexionatū. Forā .n. gener mā sic diuinū & opm̄
illi⁹ & nūc gener̄ ab ipa neq; cōsiderat̄ n̄ .i. n̄ ga sui nō idi-
get ī adee īdiuiduū & nō ad ee diuinū. Hec aut ī li° d
intellectu & itelligibili & ī pma phia clari⁹ elucidabit̄. Forā
igr̄ ī ī duo e li e int celestes uirtutes a qbs dat̄ & super mā
coplexionata cui infundit. Si eñ ī se cōsiderer e ipa certia si-
plex unū⁹ tm̄ opatiua qācūq; e illud q̄a unius e tm̄ effec unū &
ab unico e unicū sic reddit̄ tota uniuersitas phorū. Si aut hec
forā cōsiderat̄ ut effluxes a uirtutib; celestib; sp̄ multiplicat̄ ꝑ superiores
& inferiores & oēs imagines & circulos q̄s xii sig̃a cū stellis suis
describūt sup orizōte rei illi⁹ cui ifundit forā & sic fm̄ q ad ea
opate st̄ uirtutes celestes erit ipa forā multiplicat̄ sm̄ potētias nā-
les suas q̄ cōtraxit cētra sua siplex & sic multas effectiuū oīs
effectiua la forāe multa dicit̄ hoc opꝰ. Nō .n. ꝓ dicit uirtutes celestes
ꝑ aliqd nō remanet ī effectib; & hec gp fore oīs eos nō ad unū tm̄
ꝓ ad multa ualet q̃ si sua forāe opꝰ. Cōpata nō ad illud cui⁹ e forā
hec e ad mā & potētiore sm̄ q̄ ibi dicit Hermes & hac d ca lapidis

[illegible] invenimus potentiores et minus potentes in effectibus suis fortes et invenimus aliquas nullam omnino speciei virtute effectum propter confusionem in sic non nullam habet corpus humanum [illegible] non [illegible] magis et minus [illegible] actionum suarum magis et minus [illegible] specierum [illegible] invenimus efficatiores et minus efficaces [illegible] universas species suas [illegible] est et ad memoriam [illegible] in hoc methodo diximus lapidum species et [illegible] diu [illegible] corrumpuntur [illegible] nomen speciei [illegible] figura et colore [illegible] non nisi [illegible] tempus posse [illegible] et sic [illegible] complexione aliquan[illegible] [illegible] non [illegible] figura [illegible] aut per [illegible] aut per vehementissi[illegible] [illegible] memores sic diximus in hoc nostro [illegible]. Hec [illegible]

S[illegible]

[illegible] PRIMUM

[S]VPPONAMUS AUTEM [illegible] lapidum [illegible] aut [illegible] auctores [illegible] non [illegible] ea [illegible] simpliciter narrata [illegible] ordine [illegible] omnes [illegible] medicis descriptores simplicium medicinarum.

De [illegible]

[I]N primo [illegible] ab A incipientes [illegible] lapides Albeston [illegible] Absinthus. Adamas. Aetites. Alabandina. Alectorius. Amadius. Amethistus. et Andromanta.

[A]LBESTON autem coloris est ferrei qui sunt plurimi in Arabia invenitur cuius [illegible] mirabilius narrat [illegible] deorum est manifestum eo quod semel accensus

Solinus de mirabilibus mundi li. III.
Nec Lapidem sperna[illegible]mus quem Arabia mittit Albesto nomen est ferri color qui accensus semel extingui nequit

uix umq potest extingui eo q, nam hec lanugines que pluma salamandre vocat cum modico humidi unctuosi pingui inseparabili ab ipsa & illud fouet igne accensum in ipso.

ADAMAS autem sic & super mentione ferri lapis est durissimus [illegible] obscurior coloris cum lucidi fulgens adeo solidus ut neque igne neque ferro mollescat vel soluat. Soluitur tamen & mollescit sanguine hirci & maxime calidi propter fibrere aliquidiu an uinum biberit & petroselini vel siler montanum comederit: quia talis hirci sanguis & ad frangendum lapidem [illegible] valet [illegible] de calculo soluit & lapis iste q mirabile uidetur plumbo [illegible] [illegible] [illegible] quod est in ipso. Hic autem lapis penetrat ferrum & omnes gemmas [illegible] calybe in quo remanet non trahitur autem ferrum eo q, non sit proprius locus [illegible] ut quidam mendose dixerunt. Maior autem quantitas istius lapidis [illegible] ad magnitudinem auellane. Nascitur autem in Arabia & Cypro sed plurimum. Sed cyprius est magis molle & obscurius. Et quod mirabile uidetur [illegible] hic lapis qui magneti supponitur ligat magnetem & non permittit eum ferrum trahere. Maior autem [illegible] [illegible] Dicunt magi q, [illegible] sinistro alligatus valet [illegible] & [illegible] & [illegible] vel [illegible] ferros hostes & [illegible] & [illegible] & [illegible] fantasmata & [illegible] & [illegible]. Hic autem lapis dicitur adamante quidam [illegible] & [illegible]

ABSCINTUS est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Albeston Absintum permanet [illegible] per [illegible] [illegible] [illegible] quod dicitur est de Albeston lapide.

ACHATES autem [illegible] est [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] lapides & [illegible] alius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] genus quod [illegible] plurimum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] genus indicum & [illegible] sanguineis [illegible] [illegible] & [illegible] genus aptum est ad [illegible] q lapidibus [illegible] [illegible] plurimi lapides

Iulius Solinus

Indicorum Lapidum in adamantibus dignitas prima ut pote qui limphationes ambigunt ueneris resistunt & [illegible] uanos metus pellunt. Hec primum de his predicari oportuit quam respicere ad utilitatem uidebamus. Hic reddere quot adamantum sint species & quis color sit. Eximius in quedam cristalli genere [illegible] in qua nascitur aqua similis splendore liquidissimo in mucronem sexangulum [illegible] [illegible] leuiter turbinatus nec umquam ultra magnitudinem nuclei auellani repertus. Hic primum [illegible] excellentissimo auro depends. Alter pallidior ac magis ad argenti colorem [illegible] tertius in uenis Cypri apparet propior ad aeream faciem. Quartus in metallis ferrariis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & hic et qui Cypro [illegible] frangi queunt plerumque et Adamante altero perforantur at illi quos primos significauimus nec ferro uincuntur [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] si [illegible] in sanguine [illegible] [illegible] [illegible] atque si calido [illegible] [illegible] a malleis aliquatenus [illegible] [illegible] [illegible] dibus dissipatis aliquot ceduntur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in usu [illegible] [illegible] [illegible] qui [illegible] expetuntur. Inter adamantem et magnetem quandam occultam dissensio adeo ut iuxta positus non sinat magnetem rapere ferrum uel si admotus magnes ferrum traxerit quasi prędam quandam adamas magneti rapiat atque auferat

SOLINUS
L. I. III

Achatem lapidem Sicilia primum dedit [illegible] Achates fluminis ripis repertum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] notant formis ut cum optimus est uarias preferre rerum imagines. Vt Anulus Pyrrhi regis qui aduersos romanos bella gessit non ignobilis fama [illegible] [illegible] achates erat in quo IX muse cum insignibus suis [illegible] & apollo [illegible] [illegible] uidebantur non impressis figuris sed [illegible] Hunc diuersis locis [illegible] dat [illegible] [illegible] [illegible] uocarunt [illegible] [illegible] [illegible] inter [illegible] [illegible] et Scorpionum ictibus resistentem. Dat India reddentem nunc nemorum nunc [illegible] [illegible] quem uidisse oculis fouet quem [illegible] ore receptus sedat sitim. Sunt et qui reddant murre odorem. Achates sanguineis maculis irrubescit. Sed qui maxime probantur uitrea [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] negliguntur

[illegible] capita regis [illegible] nigri sit & si iacet ad caput dormientis facit
ostendere [illegible] simulacra somniorum. Tertium aut genus est cerrion & facit
ut [illegible] pericula & uiros confert corporibus gratum & placentem facit
ut dicit Evax rex Arabum & persuasorem & coloris boni facit hominem
& facundum & [illegible] contra adversa genus aut idem [illegible]
& ualet [illegible] & uenenum. Cum aut accedit odoriferum e ualde.

ALABANDINA a loco in quo sunt plurima generatur sic uocatur ab Epheso
que e alabandia uocata alio nomine est aut rubore [illegible] fulgore & e lapis
clarus [illegible] ut Sardius.

ALLECTORIUS e gemma que uocatur lapis galli & e albus [illegible] cristalloide
[illegible]. Extrahitur aut ex uentriculo gallinacij postquam fuit ultra
quartum annum & [illegible] dicitur q post nonum annum extrahitur. & e melior
q extrahitur de gallo decrepito. Maior aut huius quantitas e inuenta acce
dere ad quantitatem fabe. Virtus aut eius e excitare uenerem, gratum
constare, uictorem & disertum facere, oratoria tribuit facultatem,
amicos conciliat & [illegible] sub lingua sitim reprimit. Et hoc ultimum e
expertum T V M.

AMANDINUS [illegible] gemma e coloris [illegible] Dicit aut Evax q omne
uenenum aut [illegible] & [illegible] facit aduersarios &
prophetia & interpretatione somniorum & [illegible] facit intellectum.

AMETISTUS e gemma [illegible] coloris [illegible] &
[illegible] differ-
entie [illegible] differentias [illegible] accipere [illegible]
[illegible] melior [illegible] in India [illegible] ad sculpendum eo q alius
e [illegible] ut dicit Aron & facit uigilem
& malas reprimit cogitationes & bonis [illegible] confert intellectum.

ANDROMANTA lapis e coloris argentei qui sunt plurimi in mari ru-
bro nascitur. Est aut quadrat & durus sicut Adamas. Virtute aut

Solinus
Andromantam [illegible] [illegible]
[illegible] argentei [illegible] equaliter
quadris quem de Adamante
nihil mutatum puto [illegible]
illi nomen ex eo consentit q
quod animorum calen-
tium mollit [illegible]
petus et tu-
mores re-
frenat
IRAS

EPHESUS
OLIM
ALABANDIA

Solinus de Milone
Crotoniate Athleta.

Victor ille omnium certa-
minum obijt sine allectorio ut
traditur qui lapis specie cr-
istallina fabe modo in
gallinatiorum u-
entriculis in-
uenitur ap-
ud ut dicunt
prelian-
tibus

het ꝯ fervore & facile ad coctionem & restrictam ꝯ gravitatem —

De lapidibus incipientibus ab B. Capitulum secundum

BALAGIUS q & palatius dr̃ ē gemme coloris rubei lucide valde

ne & est valde trasparentis & dr̃ ee femina carbunculi hens de

bile colorē carbunculi & virtutes eius remissas sicut femina ad masculū se

het & qdā dicut q ē domus eius & in palatio carbunculus dr̃ ge

nerari. Ūn frequēter carbunculus ī lapide isto & iā visū ē a nobis tē

pore q ī lapide uno exterior pars fuit balagius & interior carbunculus

ꝑꝑ qd Aristoteles hunc lapidem dicit ee de gne carbunculi:

BORAX & ut qdā dicut ē lapis q extrahitur a quodā bufone sic dc̃ /

q ipm ī capite portat & ē duorū generū unū albū & aliud nigrū

fuscum. Alterū nigrū q si inveniat̃ adhuc palpitanti bufoni extra

hit ī medio het oculū ꝗ ceruleū & h̃ dicunt q plurimis sorbitus pur

gat intestinorū superfluitates & ꝯpibus venis extrahendis e d bufo

ne parvus viridis alias & videntur bufone homines ꝯ dispectos

q d h̃ gne dicebant vulgares aut temporibus dixi lapides —

BERILLUS aūt ē lapis e coloris pallidi lucidi trasparens ut limphe

& in supra diximus q eē videtur unde ī ꝯ montem aquam sive pluvialē

aut quē ī ꝯ ... & ... ꝯ ... ꝯ ... mota q̃ &

modi lapides isti sicut melior esse fert q magis pallet & plures het gut

tis q ī eo videt unū ... ꝯ ... ꝯ hostes & contra

lites & ... ꝯ ... & ... mor ī moribus de efficit & ... bonus

datē medicorū & qdā dicut q valet ꝯ pigricia & epatis dolo

res & ꝯ suspiria & eructuationes & q valet oculis humides experi

ē aūt q ꝯ rotundum ē & oculo solis opponit adurit & igne ac

cendit dicit & ... ꝯ ꝯ ... se ... & ...

De lapidibus incipientibus a .C. Capitulum Tertium

CARBUNCULUS q grece anthrax dicitur a nonnullis rubinus vocat

lapis pluridissimus rubicundissimus et solidissimus est hic se ad alios lapi-
des sic aurum ad cetera metalla hic solus omnium aliorum lapidum virtutes habe-
re dicitur & super dictam specialis effectus eius est venenum aerem & vapo-
rosum fugare & qui vere bonus est lucet in tenebris sicut carbo & inter eum
vidi ego qui aut minus bonus est & in vase emicat tenebris superfusa
aqua clara & limpida in vase nitido mundo & polito ad eum aut nouis-
simo lucet in tenebris hic non habet nobilitatem perfectam secundum aut pluri-
mum suum invenitur in libya & lc habet differentias multas ut dicit evax
qui dicit eum habere xi species sed Aristoteles ut Constantinus refert di-
cit eum habere tres species s. supradictum narratum s. Balagium granatum &
Rubinum & quod multi nuncupant dicunt in esse perlectum granatum quod in
minorum valorem apud gemmarios omnis aut species dicitur esse calida &
sicca secundum plus & minus. —

CALCEDONIUS aut lapis est pallidus fuscus aliquantulum obscurus hic
si perforatur & cum virtute lapidis smeriglio de collo suspendatur dicitur valere
contra illusiones fantasticas et ex melancolia exortas facit etiam eum de-
vincere eas & dicunt corporis conservare & venturum agrum est —

CALCOPHONOS lapis est nigri coloris cuius virtus vocem clarissimam de-
dit & raucedini medetur. —

CERAURUS lapis est sicut cristallus solis sicut ceraunus cecidit quod videtur
cadere aliquando de nube cum tonitruo & invenitur in germania & his-
pania sed hispani esse candidos ut comes grecorum vero dulces somnos et
dicitur & ad prelia & eos vincendas & contra periculum tonitrui et
operari : —

CELIDONIUS duas habet species unius est niger alius rufus de ventre
trahitur aut ambo de ventre irundinis Rufus aut involutus pan-
no lineo vel corio vitulino dicitur valere contra insaniam & antiquos lango-
res & lunaticam passionem & Constantinus dicit eum valere contra epilenciam

carbunculus tres species habet s.
balagium granatum et rubinum
et granatum perlectum quod minime
valetur —

SELINVS

Calcophonos resonat
pulsata gemma
dicere habentur
servat vo-
cis clarae
sonitus

pdicto in gestant. Corpus aut refert q facidu & gratu & placitu reddit. Nigri aut ut fert Joseph dicit q nocivos humores & febres & vias opant & minas & locus aq sanat oculos & ad fine incepti pducit negociu & si involvat foliis eiusdem herbe dr obtusare visu. Sut aut hi lapides qui vald. rares in invenimus p senos nos & stomaco iumentoru abstrahad esse i mese augusto

Tunc n. extrahacti mag vale dnr vt frequent aut semp duo sil i vna rotu - dine inveniunt :–

ENOLITES lapis e purpureus & varii coloris & dr i corpore testudinis i - veniri qa quoda st max testudines hntes domos q st velut margarite micantes. Dr aut q divinatore facit eu q gestet eunde sb lingua

Hac aut virtute no dr hre ni cu luna pma e accensa & crescens & mo - noydes & iterz cu e vicesima nona monoydes i vltro descendes dr aut hic lapis ab igne no corrumpi –

EGOLITES lapis e i colore & gravitate sitis essi olive & q refertur q ex - ptu e q dissolvitur i aq & resus & sic haustus dissipat lapide i re - nibz & vesicam .–

ORALIUS e lapis duaru speciez amara sic supi dixim extrahatur & p - cipue amari q e circa marsilia vna spes eius e rubea sic ebur anti - quu. Alia vo alba. Figurat aut admoz ramusculoz plantare & q ex - ptu e q valet 9 quelibz fluxu sanguinis. Dr & collo suspensus vale 9 epilensiam & 9 aptiones apparitiones mostroz & 9 tepestates & fulmina q grandines & si pulverizet & sup herbas & arbores aspgat cu aq fer - tur fructus multiplicare. Refertur & q principia expedit & fines nego - tioz. De corallo ait circa istos corallu frigidu e & sicc i secundo gradu. Corallus & terra sb. q repit i locis marinis & max i cavnosis motibz i mari existetibz. Queda n. glutinositas lapidibz iherens ex sic - citate ppa & maris caliditate & siccitate & densata isbas lapidea trasmutatur q maiore pte hret ignea. rubeus q maiore aqsitate

SOLINUS

Ligusticu mare fuct. cos gerat q grest. sune i aquas. pfundis flux. st tactu ... lonto ... i p. a rollutur na talibz ... tis lapides sunt ... solo ... coli ... nor nam pum cepit ... barsunt ramuli st qualos arbusculi dorne ad somi ... ... frustus ... ... pendince ... ... dupaur ex illis ... gestamina Habetur ut ... conspersi ... dr potestatem ... in sit ducitur ... Corallu aly dut ... prodonis ... nomat sit q resistat tonitruis & fulminibus ... mat

fit albus Albus est frigidus & minus siccus Rubeus siccus & minus frigid[us]
Tamen albus non quam rubeus usui competit medicine sed numquam albus ponitur in me-
dicina nisi cum determinatione Cum inveniatur simpliciter rubeus debet poni
non determinatur sic recipit corallum album vel rubeum Est autem rubeus eligen-
dus qui grossus est planus & clarus & quanto magis intendit albedo in albo
tanto melior est & quanto magis rubedo in rubeo tanto melior & si non est per-
foratus parvis foraminulis debet eligi cum ponendus est in medicinis. Potest autem
servari usque per infinitos annos virtute habet confortandi constringendi depu-
randi. occultam habet virtutem contra epilensiam preservat domum a fulgure. va-
let ad oculorum dolorem & oculorum obscuritatem tollendam panos eorum & putre-
factionem curat & medicinam si in collirio mittatur dentes fricatos clari-
ficat gingivas putridas sanat Galienus dicit quod corallus ustus &
mixtus cum aqua frigida potatus fluxum sanguinis ab arcet contra emorhoi-
cas passiones id est vomitum sanguinis si fiat vicio spiritualium ex duabus
partibus corallis subtiliter pulverizatis fiat confectio cum aqua ordei vel infusione
draganti & fiant pilulle teneatque in ore singulas postea resolutas tras-
glutiat. Generale tamen quod quod contra vicia spiritualia dari debet prius in ore te-
neri si fiat vicio menstruorum detur pulvis eius cum succo plantaginis
contra fluxum menstruorum pulvis eius cum succo plantaginis & athanasie
conficiatur & fiat suppositorium vel pulvis eius cum bombace canus constrin-
git contra corrosionem oris & gingivarum cum aqua salsa vel aluminosa & fiat
pulvis de duabus partibus corallis & athanasie, anteriore supponatur
vel cum melle cocto conficiatur & unguentum illinitur vel pulvis coralli
ulceribus impositus ulcera consolidat buccasque circa infantis imponitur.
ORNEOLUS autem quem quidam corneolum dicunt lapis est coloris tenens locum
rubri obscuri sicut carnis lotum. Hic apud Rhenum fluvium invenitur frequen-
tissime & est valde rubeus bonus colore fortior sicut minium & quanto polit-
ior tanto micat. Expertum autem est quod stringit sanguinem & precipue menstruorum

& emoroidas fore & ieas mitig

RISOPASSVS lapis ab India venit & raro invenit pp qd & carior extimat i colore & e q fit ex succo piri coagulat hns auri guttas itermicantes pp qd & tale nomen accepit qa crisos auru sonat i greco & i lit[ter]a similitudine het cu crisolito :

RISOLITVS lapis e i colore hns ceruleo viriditate lucida i q ad ortuz solis micat stella aurea & no e rarus. Dr aut venire de aethyopia e xpris aut e q spualia coforetur pp qd etia asmaticis dat i cibo & q pforat & setis asini i foramine repletus & sinistro brachio alligatus fugat terrores melancolicos pessimos & hoc dr i physicis ligaturis. In auro & posit & gestat fugat fantasmata ut dicunt stultitia pellere & sapiam coferre phibet ut dicit Diascorides cri solitis spes quedã e crisolimphis cuius color d die aureus d nocte no igneus videtur e. & alia spes crisolitu q dr crisoletus colore au reus cui aspectus d mane pulchrior e dind obtenebrat eius color & e ignis rapacissimus q si iux igne fuit cito iflamat ut dicit Ysi dorus :

RISTALLVS lapis e q aliqn fit ui frigoris ut dicit Aristoteles. Aliqn aut i terra sic sepe xpertum i germania ubi mlti inveniunt. Utrq. aut modus generationis facile ex superioribus erit manifestus hic frigidus octo so lis oppoit igne elicit si si calidus sit hoc pferre no pot cui ronez dedi mus i libro d causis ppetatu elementorum & planetarum. Dr aut sitim restingere sb lingua positus & xprim e q tritu cu melle invenirus ac ceptus a mulieribus replet ubera lacte :

RISOLICVS gema e coloris aurei & i horis matutinis visu pul cherrimus e. In alijs aut horis dissimilis. Ab igne aut corrumpit & fugat & ut gda dicunt iflamat & io timere igne dr. Dicunt aut qda q e aliud genus sb lapidis igndolis sb icorporatu & lo no e

uero sz hec e marcasida aurea q medium fere inter metalla & lapides sicut nos in sequentibus ostendemus Dicitur autem etiam genus istius lapidis esse coloris medium inter ceruleum & rubeum. Vniuersaliter autem dicitur hic lapis curare scabiem curare & ulcera & in manu gestatus calorem febris mitigare : ~

RISOPASO gemma est ab aethiopia ueniens. hic dicitur luce in tenebris & euanescere aliunde superueniente luce, non retinet in colore hebetem obscurum & qui sub tenui colore opacum aureum & fuit in ipso secundum diuersitatem luminis & tenebrarum reciprocatio coloris non terminati uelut in quercu putrefacta & noctiluca De causis autem huius in libro de anima dabimus rationem perfectam & ueram ~

D

Est autem quidam lapis Diamon uocatus bicolor ut arcus qui iris uocatur & conferre huic dicunt febricitantibus & uenenosa pellere & uita (?) ... tore reddere est autem Diamon dictus quia greco intellectu stella clara scintillantem sonat A T ~

IACODOS autem lapis palledus dicitur esse aliquantulum berillo similis Dicitur autem tantum fantasmata excitare quod magis magis hoc uenit in applicatum defuncto in tantum uires amittere quod mortem horere prohibeat. Horum autem, ut dicit post hec ex libris magorum Hermetis & Ptholomei Thebith Bencorath de quibus non est presentis intentionis : ~

IONISIA est lapis niger uel fuscus ut fertur seminans rubeos guttas & spirat uinum & odorem ipsius uini fugant ebrietas quod mirabile multis apparet Causa autem est quod odor uini non odore sed uapore opilando inducit debile ebrietatem Lapidis autem odor simplex apertiuus est & expulsiuus uaporis V I N I I ~

DRACONIDES autem lapis est a capite draconis extrahendus & fertur ab oriente in festo draconis magni. Est autem uirtus efficax ei sic & boracas qui et uiuo dracone adhuc palpitante extrahitur insidiatur autem draconibus

Hermes

Secunda Stella dicitur cloza: alii dicunt pliades: alii capellas: et est in 20° gradu tauri et de natura ☾ et complexionis ♀ et quando ☾ erit cum ea in uno gradu et aspiciat eam ♀ cum testimonio et libera a malo aspectu et sit in ascendente uel Mc et in opposito sit ♂ uel ♄ ... sigilla caliginem oculorum uel grauitudinem. Eius lapis similis cristallus est: alii dicunt diacodus: quia magis sonat quam cristallus. Virtus cuius est coadunare demones et spiritus mortuorum: et uentos uocare: et facit scire secreta et abscondita: color eius sicut aqua congellata: que mixta est clara et turbida. Quicquid uis cum eo facere: fac cum ☾ erit in cloza: herba cuius est feniculus: Virtus eius est illuminare oculos. Quando ☾ erit in cloza pone semen feniculi et thus et argentum uiuum sub christallo cuius autem figura hec est

Cecus asculanus.

Aliud scire debetis quod ubi intersectionis circulorum ... conscillatis ubi ad literam sic dicit: O gra est

colorum multos habet proprietatis oculos nostri. nam ut dicit Alsiphon Libro de mineralibus ... uirtus Intersectionis circulorum quae occulta est sensibus humanorum. Diacodus sine tactu corporis mortui magna cum fuit caput in Sagittario: nam quidam spiritus ueniunt ad responsa iuxta quod ut intelligatis quod cum caput draconis fuit in Sagittario et ponitur in aqua quidam lapis qui dicitur diacodus naturaliter spiritus ueniunt ad danda responsa: Et iste lapis habet mirabilem latentiam naturalem quod si tangit corpus hominis mortui amittit istam proprietatem. quam non amittit si tangit corpus alterius animalis mortui.

Si huius Sigillum Diacody in Diacodio sculpe. Virum magnum et rectum habentem in una manu Dubolum in alia serpentem et super humeros Solem et ☾ et sub pedibus eius leonem. hoc in anulo plumbeo pone et sub lapide radicem artemisie et semen ... et teni super ripam aque fer. et inuoca cum inuocatione illius tua que uis de malignis spiritibus et habebis responsum di glorifamiz

dormientibus et subito scisso capite draconis adhuc palpitanti evellitur lapis de anime
enim actus intra confert. His et superfluentibus que generantur in animalibus et morte-
mortis corruptio alterat ea que naturali morte corruptis humoribus moriuntur
vel que mortua et corrupta occisa iacuerunt. Ego autem temporibus alemanie in
Suevia vidi lapidem super quem convenerant plusquam quingenti serpentes
inter montes in quodam prato et cum transitum faceret inde dominus terre multos
evaginatis gladiis sciderunt serpentes in multa frusta. In fundo in quadam
magnus iacuit serpens in medio prostratus et sub capite serpentis inventus
est lapis niger formatus ut pyramis abscissa non planus sed incurvatus co-
lore pallido pulcherrimus. Hunc descriptum serpentem et hunc lapidem in ab
uxore eiusdem nobilis presentatum est cum capite serpentis eiusdem ego habui.
Dicitur autem venenum fugare precipue quod est ex morsibus venenatorum animalium inde
contraria dicitur efficere.

IADETES lapis est pallidus lucens ut berillus et est aptus ad resistendum a demonibus
obtinenda. Excitat enim demones et fantasmata. Sed si defuncto quis forsitan
applicet illum prius assueti solebant amicos videre. Non facere hic lapis est et que
mors sternit sic dicitur in lapidario.

Ethites gemma est optima et coloris punicei et vocatur a quibusdam aquileus et
ab aliis erodialis eo quod aquile hunc aliquando ad nidum suum iuxta ova sua
collocantes inveniuntur sic et precipue inter duo ova quod facit lapidem collocat. Hoc
expertum sum ad sensum in Colonia in qua per sex fere annos intra annos in quodam
orto invenitur autem Ethiopes secundum plurimum sicut precipue circa litora oceani
ubi et optimum genus est hercodios quod est bonus aliis. Dicitur autem in ipsa aliquando inve-
niri. Est autem modus eius quod ipse continet alium lapillum qui in ipso sonat quando
movetur et casat. Est factum autem quod pregnantibus suspensus sinistro lateri confert
impedit abortum et periculum parturitionis mitigat et aiunt quidam quod co-
ducere plurimis ... frequenter casu et quod huius mirabilis est tradunt Caldei

q si d ministratione ueneni cibus cibus aliqs suspectus sit possimus i
cibo phibet ne possit plurimi cibus ille & si lapis subtrahabatur mox
depluitur Quare aut aqle hunc lapidem nido suo iponat uere scitur
e xpti n. sumus certis no obseruare cuius lapide gnis it oua sua po
nat nisi 3 mo unu ponit & i alio ano aliu Dicunt aut qda q fa
ciunt q faciunt ad mitigandu calore ouors l corporis aqle ne oua
nimis calefiat & hoc e pbabile Quida tn dicunt aliqd conferre
ad eors ministratione & aut dicunt qda q lapis ab his auibus it
ponit ouis ne frangant oio falsu e qa citi ad lapide q ad se iuice
collisa frangerent annt & qda q si aliqs suspectus ht d ministra
ne ueneni q si i cibo eius secreto lapis imitur statim ad cibu strangulatur
& qn subtrahitur plurimi cibu sicut erat & sic incessant plurimi cibu i quo
Lapis est sit missus:

LITROPIA e lapis uiridis fere Smaragdo sities respsus sanguineis
guttis Hunc elitropia dicunt ee uocant nigromatici & Gemma
babiloniensis qa si ungetur succo herbe eiusdem nois & i uas aq plenu
imissus facit sanguineu sole uideri sic si pateret eclypsim cuius
ca e qa tota aqua ebullire facit i nebula q i spissando aere i pedit
sole uideri Nisi qi i rubore & spissa nube. Post mox aut descendit
illa nebula rorando sic p guttas pluuie Oportet aut q qdam
carmine sacrat sit & qbusda caracteribus inuentis & si nec arreptitios
pntes sit diuinando queda pdicit ppq ad reples pontifices isto la
pide utebantur max i festis idolors Dr aut reddere hoies bone fa
me & icolumes & longe uite & constrinxit sanguis & ueneno
uate Dr & q unctus herba sui nois ut patrum fallit uisu i
tm ut hoiez phibeat uideri inueniuntur aut pluries i ethyopia & cypro
& india :

MATHIGES lapis e inuentus i Africa aethyopia & Arabia frangmen

colorꝭ hꝭ venas sanguineas continens virtus aūt eius ē valde stiptica ꝓpt̄ꝗ xp̄i ē ꝗualet ꝯ vesice fluxū. & fluxū veneris & fluxū menstruorū cū

cornicellus i aq̄ mixtꝭ bibit̄ sanat. & flu xū saliue sanguinee vino & ꝯ mixtꝭ puluis eius sanat & vlcera cronie & superflua i vlceribꝫ

nata corrodit. & visus habētes ex humida cā cōfortat & sanat. & re petat saniente asperitatem palpebrarū.

TINDROS lapis ē cristallo i colore similis q̄ ꝑpetuis guttis distillat̄ ꝯ febri citantibꝫ valere dr̄ & tn̄ lapis nō minorat̄ neq̄ corrupit̄ Cā aūt huiꝰ ꝑfecto ē q̄a ex sb̄ lapidis gutte ille nequā distillat̄ sꝫ ꝑp nimiā fri giditatē aerē se tangentē ꝯtinue mutat̄ i aq̄ sic faciūt lapides Duol & Politi post resolutionem corporis:

BISTRICES lapis ē nat̄ i mari rutilans & rubicundus. Incantationibꝫ aūt & physicis seruientis dr̄ q̄ qui eū cor gestat̄ totū hoīez seruat & cō pescit seditiones & cōpescē & dr̄ locustas & volucres & steriles nebu las & grandines & tempestates ꝯ fructibꝫ terre cōpescē fortr̄. Expꝛtū aūt ē q̄ oppositꝰ oculo solis igne & radios igneos emittit. Dr̄ & q̄ si hic lapis i aquā feruentē ꝓicit̄ cessat ebullicio eī & post modicū frigescit cā aūt huiꝰ alia eē nō pot̄ nisi q̄ perecto frigidissimus ē & moꝰ ā colore bullientis aque frigiditas sue cōplexionis:

XACOLITUS nō lapis dr̄ eē tamē dissolutiuus ut dicit̄ pi mediocres vino ꝯmixtꝰ & potat̄ ꝯ colicā bylicā dr̄ valē passiones:

XACONTALITUS aūt lapis ē sexaginta coloribꝫ distinctis paruē ꝗtitatis valde ꝯ frequēti i Libya inueniē & apd̄ Trogodinas & nocet vi sui valde ꝓpt̄ & oculos hoīs dr̄ efficē tremulos:

f. ALCONOS q̄ alio noīe Arsenicū & ā vulgo auripigmētū vocat̄ idē signat. Est aūt ꝯ gīe lapidū citrinū: & rubeꝰ quē lapidē vū ꝯ spiritibꝫ vocat̄ albauici. Het aūt naz sulfuris i calefaciendo

et descendendo et cum calcinatur per ignem nigrum efficitur et statim sublimatur efficitur
albissimum nivi simile et iterum calcinatur iterum nigrum efficitur et iterum sub ⸗
limatione efficitur albissimum et cum ter vel quater iterantur in ipso tamen effi ⸗
citur adustivum quod cui appositum statim fuerit fermina per ipsum et xiiii ve ⸗
henens omnia metalla preter aurum solum. Appositus autem eri ipsum in album
colorem transmutat propter quod falsarij utuntur ipso quum es volunt facere simile
argento quia magnum in hoc habet effectum. Fecit et gemarij quod gemma
que vocatur ptrilaterum eadem sit cum chrisolito et eiusdem virtutis. — nota pro dealbando es

De lapidibus incipientibus ab G. Capitulum Septimum

AGATES est et karabre que quidem lapidem dicunt esse gemmas ego reputo.
Invenitur autem in libya et britannia iuxta maris litus: et abundanter
invenitur in mari quod attingit aglosiare prope teotonie. et in anglia fre ⸗
quenter invenitur. et est duplicis coloris nigrum silicet et croceum. sed cro ⸗
ceum est pluridum fere sicut topazion. invenitur et planeum et declinans
ad pallidum commixtum cum citrino colore. Confricatum autem trahit
paleas et incensum ardet sicut thus. Dicunt autem quod confert hydropicis.
et fluidos firmat. firmat dentes ut aiunt. De expertis autem est quod
locum aqua et per suffumigationem mulieribus in fornis suppositum provocat
menstrua. Fecit et quod fugat serpentes. et valet contra ventris et sto ⸗
maci subversionem. et contra fantasmata melancolica. que quidem demones
vocant. Aiunt autem in expertis esse quod colatura et lotura eius cum ra ⸗
sura det virgini bibita quod retinebit eam et non minget. Si autem
non est virgo statim minget. et sic dicunt probari an aliquis sit virgo
Dicitur et valere contra laborem parturientis.

AGATROMON lapis est diversi coloris sicut pellis capreolle cuius virtu ⸗
te aiunt esse quod victores reddat se portantes. expertum autem dicunt esse
malebachide principe quondam qui quotiens hunc lapidem secum habuit
semper vicit in terra et mari. quotiens autem caruit fecit hostibus succubuisse.

ELOBIA est lapis de figura lenis grandinis et colore duricie adamanti similis et tante fortitudinis est frigiditatis ut ab igne nunquam vel vix calefieri possit eum enim est nimia porositas constrictio ne penitus ignis ingredi. Aiunt et hunc iram et luxuriam et ceteras huiusmodi calidas passiones et desideria mitigare: ~

ALARITIDES quem quidam galactidem vocant lapis est similis cineri et secundum ~~plurimum invenitur~~ Plurimum invenitur in Nilo et circa flumen. Hic tritus dat saporem lactis et succum et in ore clausus turbat mentem. Dicitur autem et in libro de ligaturis physicis quod alligatus collo replet ubera lacte et alligatus femori facit faciles partus. Aiunt et pastores aegypti quod si vespere teratur cum sale mixtum aqua ovile circa spargatur ubera omnium replet lacte et fugat ab eis scabiem generatam et dicitur contra scabiem valere: —

ERATHIDEM lapidem fertur esse nigri coloris. Probatur autem veritas huiusmodi lapidis sic quod gestans lapidem totum corpus suum undique melle muscis et vespis exponit et si intactus manet ab eis lapis est verus et si deponat lapidem statim muscae et vespae super eum cadunt et sugunt. Aiunt autem quod in ore portatus facit bene iudicare opiniones et cogitationes in corde et quod portantem se amabilem et gratiosum reddit hominibus: —

ECOLITUS lapis est ut fertur durus similis olive similis cuius virtute esse dicitur quod cum aqua haustus lapidem frangit et educit de vesica et renibus V S: —

RANATVS sicut Constantinus Aristotilis refert dicens de genere est carbunculi. Est autem lapis rubeus et lucidus in colore similis Balaustiis quasi flores malorum granatorum. Est autem rubeus aliquantulum obscurior quam carbunculus et cum supposuerit ei in sigillis niger color nec manifestatur et invenitur in hoc genere quidam modus qui est rubeus aspersus violae colore propter quod hoc genus violacium dicitur est preciosior omnibus aliis granatis. Dicitur autem confortare cor et pellere tristitiam et secundum Aristotilem est calidus et siccus

& qd dicit qda hūc eē a gnē iacinti ē falsū. Inueniū aūt hic la-
pis s'm plurimū ouis i aethyopia & alignoē iuxa tyru ic dcmasmais:

De lapidibus incipientibus ab I Capitulū Octauum

ASPIS ē lapis mleos colos & h't species x. Melior tn̄ ē uiridis
trāslucēs rubeas hn̄s uenas & i argēto ppr locari h't & i ptib;
mtis īuenit: Expertū aūt ē q; cōstringit fluxū sanguinis & mēstruos.
Aiūt & q; nequit corrūpi & iuuat partū & q; portante se aduxa-
ria phibet. In magicis & legiū q; si icantatus est' reddit gratus
& potentē & ouni & fugat febres & hydropesim:

ACINTORVM duo st gnā aquē ... & saphirinū. Aquē aūt ē fla-
uus albescens acsi purus aq̄ ... flano respicuo erumpat & super
extendat & hic ē uilior & inuenit ... isto gnē rubeus acquesces
iq̄ & supat puritas aq̄. Saphirinus & ē flauus ualde plucidus qi
nihil hn̄s aquositatis & hic ē melior & io tria nōia h't. De
n. aliqs iacintus saphirinus. In aethyopia aūt s'm plurimū sui
inuenit & dicit qda quartū eē q; ē aquosū ceruleū sic' Toparion
& hoc uilissimū. Est aūt gnālit' durissimus q iuxa se sculpi pmit-
tit. De expertis aūt ē q; ē frigidus & cōfortat corpora sic' eē fri-
gidū qd stringit ... In ymaginis aūt physicis
est usus eius q; collo suspēsus ut digito portatus uiti reddit pos-
nū & gratū hospitib; & ē out pestiferas regiones. & expertū ē q; som-
nū puocat pp suā frigida cōplexionē. Saphirinus tn̄ specialiter
hoc dicit q; ē inimicus eius ... toxicū. Aiūt q; cōfert diuitias
& nāle ingeniū bonū & letitia. Iste lapis mirabilis ē q; aeri
se cōformat vn̄ in nubilio fit nubilosus & i sereno serenū cōtra-
riat melancolice ... tristitia q; fugat & uanas suspiciones:

ENVA lapis ē a bestia que uocat' hyena sic dcūs ē q; ab oculis
eius cū lapidē uenirunt tollit'. Aiunt tn̄ antiq Chay & Aaron

q posteris sub lingua coferet diuinando predico futura :

RIS lapis e crystallo sctus & e ut frequentius exagonus. Dicit aut
etiam qd Arabia uenit & i mari rubeo nascit. Nos aut inueni
mus maxima copia huius lapidu i motibus germanie q sut iux mō
tes rhenii fluuii & renenensi ciuitate & diuise quantis omis
sut exagoni In aliis aut lapidibus nati circa positione lapidu a su
lit sint rotundi exagoni efficiunt sic foramina apta i medio posi
ta exagona efficiunt cu illa q sut i extremis sut rotunda Est aut
lapis siccissimus q sua indicat fissibilitas maxima. Fit aut ex
aqueo sicco qd euadit ad in lapidis q fiunt ex sicco rubeo & gab
aqueu e uehementi sicco apprehensa siccus & durus e lapis ualde. Cu aut
sub tecto soli pars eius immittit & ~~pars~~ pars eius i umbra tenet proijcit
reflectendo pulcherrimos colores iridis sup appositu sup pariete ut sup
aliqd corpus pp qd iris uocat eius ca supra e assignata. Alius aut
sit huic nascit i gipso qd & perspicuu e i extremis & e fissibile
ualde & utunt eo q da p uitro i uitreis :

SCUSTOS ut fert hysidorus croco sctus e lapis i utris hispaniis
prius frequentius inueniti iuxta gades herculis i tertio & secundo clima
tibus int hispania illa qua in hispania uocant. Est aut lapis fi
sibilis pp undras unctuositate i eo calefacta & si d ipo uestis fiat
no coburit sed ex igne purgat & nitet & fortis illa e qd peria
uocat salmadres qa huic lanugo qda e sicut lanugo lapidis hui
mo. Quare aut no crematur i metheoris expeditu e. huiusmoi
spem quada dicit ee queda lapide que qda uocat carbunculu
albu. Imitat aut n carbunculu i hoc q fantasmatibus & prestigiis
resistit. ualet & c dolore oculi ex humida ca & redactus i puluere
sanat scabie : —

IDEM ~~refert~~ hysidorus dicit de lapide synodinco q e albus ad modu

glandis [illegible] scriptum [illegible] mixt qui [illegible] quas greci [illegible] appellat [illegible] aut dr [illegible] ga ut frequenter invenit in iudea :—

De lapidibus incipientibus ab K. Capitulum Nonum :—

AKABEAE e idem ut diximus q[ue] capitulo sed in [illegible] dicitur Kaka kabee mollior e cum in neq[ue] colore neq[ue] virtutibus [illegible] :—

AKABRETES aut lapis e sitis chrystallo d q[ue] fertur q[ue] eloquentiam dare honorem et [illegible] et q[ue] valet q[ue] hydropisim :—

AMAVM ut Kamm aut lapis e frequenter albus aliquando nigerque & [illegible] rufus non variis coloribus distinctus e aut dictus a Camma [illegible] quia e [illegible] incendium Nam in locis sulfureis & calidis invenitur in toto vel in parte [illegible] & frequentissime invenitur [illegible] invenitur aut eius ex [illegible] ex imaginibus & sculpturis que invenitur in ipso et ex [illegible] habemus tractare :—

De Lapidibus incipientibus ab L. Capitulum Decimum :—

INCVRIVS lapis e q[ue] fit ex urina lincis & hoc [illegible] dicit Plinius ex orientis [illegible] frequenter [illegible] invenitur abundantes in silvis dicit & Plinius q[ue] & hoc [illegible] urina sua [illegible] abscondit [illegible] Beda dicit [illegible] hic lapis nascitur in [illegible] Plinius q[ue] e [illegible] carbunculis [illegible] invenitur aut frequenter [illegible] [illegible] & [illegible] pilos q[ue] [illegible] cum lapide [illegible] dolore stomachi & [illegible] ventris :—

IPPAREA [illegible] lapides esse [illegible] mirabilis [illegible] non possunt bestie [illegible] mirabile e [illegible] mirabiles [illegible]

a planetis per quas et naturam fieri possent quorum sit scientiis magicis si uirtutes
illo bene cognoscerent

De lapidibus incipientibus ab M. Capitulum Vndecimum

MAGNES siue Magnetes est ferruginei coloris qui secundum Plinium inuenitur
in mari indico in quo tantum abundare dicitur quod periculosum est ea in nauibus que ferreos
clauos habent nauigare. Inuenitur et in traconitidis regionibus et circa fines
et inuentus in partibus teutonie in ea prouincia que Francia orientalis uocatur
unus magne quantitatis et maxime efficacie et fuit ualde niger ac si esset
ferrum rubiginosum et combustum cum pice. Vis uirtus autem eius est mirabilis in
attractione ferri ita quod uirtutem eius transmittit in ferrum ut illud et fer-
rum aliud attrahat et inter acum hoc modo suspensum ad se inuicem
trahunt. Vnctus autem allio non trahit. Et iterum cum perfusus sanguine
hirci recuperat uirtutem et si superponatur ei adamas iterum non trahit unde quasi per
uirtutem adamas ligat magnetem. Inuentus est nostris temporibus ma-
gnes qui ab uno angulo traxit ferrum et ab alio fugauit. Et hunc Aristo-
teles aliud ponit genus magnetis. Narrauit autem mihi unus de nostris sociis cu-
riosus et experimentator quod uidit Federicum imperatorem habere magnetem qui non
traxit ferrum sed ferrum uersa uice traxit lapidem. Aristoteles dicit quod quod-
dam prius aliud magnetis quod trahit carnem hominis. In magicis autem traduntur
phantasias mirabiles commouere precipue ab eo si sit consecratus et ca-
ractere sit ut in magicis docetur. Fertur et hunc in melle contritum curare hy-
dropisim. Aiunt et quod hunc capiti mulieris dormientis suppositum statim eam
mouere ad amplexus mariti si casta est et dormiente. Si autem est adultera
pre timore fantasmatum dicitur cadere de lecto. Dicunt et quod fures in
domos intrantes positis carbonibus in quatuor angulis domus lapidem hunc
contritum supra spargunt et tunc dormientes in domo tantis fantasmatibus terrentur
quod fugientes omnes relinquunt et tunc furantur quod uolunt. Vnde ualet uul-
neratis puluis eius confectus cum apio et appositus uulneribus ferrum extrahit.

MARGARITA lapis est in obscuris conchilibus inventus meliores aut ex India veniunt. Multi aut de britanico mari qd nunc anglicum dr et usque flandriam et teotoniam inveniunt unus ego in ore meo et in una mensa inveni. Hi tamen aut nitentes invenit minores. Quedam aut ex eis perforata sunt et quedam imperforata coloris sunt ut si parum lux penetraret in interiori albo et non omnino cum in fine albo. Fert aut q stomacum in abhorrendo eas hostea evomit. In istis fluminibus inveniunt in mosella et in gerida gallie fluviis int ceteros. Est aut inter ceteras apta ad confortationem spirituum et contra cardiaca et sincopi valet et contra fluxum sanguinis et contra fluxum lyenterion: et contra diarreia:

EDO lapis est in qa regione niveus in planeis invenit sic vocat. Sunt aut duo spes huius unus niger et alt viridis virtute eius esse dicunt q ueteree podagra et oculos curat et nefetica refrenet que et defessos et lassos et debiles. Fert aut q eius q niger e fragmenta si in aqua calida fuerint et si aliquis in aqua illa laverit mitigat membrorum excoriatione et si biberit ex ea verberi vomendo:

ELOCHITES que qda Melonite vocat lapis e arabicus crasse viriditatis si non translucidus sic Smaragdus et e mollis. Fert aut q virtute habeat custodiendi infantes a nocumentis et similiter cunabula infantium:

EMPHITES lapis e a civitate egypti q memphis vocat sic dictus q dicunt ut ignis calore virtute qd in vita hic tritus et aqua mixtus in potu datur urendis vel secandis quia inducit insensibilitatem ne sentiat cruciatus.

AGNOSIA quam qda Magnesia dicunt lapis e niger q frequent utunt vitrarii. Hic lapis distillat et fluit in magno igne et fortis et non aliter et cum mixtus vitro ad puritatem deducit vitri substantiam.

ARCASITA sive Marcasita ut qdi aut e lapis in spes et hec int alias spes qa colore recipit cuiuslibet metalli et sic dr Marcasita argentea et aurea et sic de aliis et metallis in qo colorat cum non

destillat ab eo qui se evaporat in eo & relinquit ignis cinis inutilis & hic
lapis notus est apud alchimicos & in multis locis invenitur: ~
ELONTES est lapis dictus eo quod dulcem & melleum emittit succum
ut dicit ysidorus & est bicolor scilicet viridis in una parte & melli
ficus in alia: ~

De lapidibus incipientibus ab N. Capitulum Duodecimum: ~

NITRUM & accedit ad lapidis coagulationem. Est autem sub pellucidum
& perspicuum huius virtus probata est quod dissolvit & attrahit & valet contra
scotomiam & videtur esse de genere salis:

NICOMAR est id alabastrum quod quidem est de genere marmoris in qua virtus
huius est mirabilis hic sunt lapides preciosos [illegible] & quod expertum est de hoc
quod frigiditate sua conservat aromata & unguenta & ideo precipue de hoc
lapide antiqui fecerunt conservat & frigiditate sua corpora mortuorum
a fetore excellenti & ideo monumenta & mausolea antiqua de hoc lapide
facta invenerunt. Est autem albus niger [illegible] & quod victoria dat & ami-
citiam conservat. Sunt & qui dicunt lapidem quendam misse esse vocatum de genere
lapidis bufonis quia in multis invenitur bufonibus & sunt duo genera unum
est albidum sicut lac [illegible] sanguine & inventum & ideo sangui-
nis obscuras venas in eo dicitur apparere. Alterum est nigrum & aliquando pin-
gitur in eo bufo sparsis pedibus ante & post. Dicunt & quod si ambo sint [illegible]
dant contra veneno eos adversus manum tangentis. Probatione autem
huius lapidis esse dicunt quod exhibitus bufoni vivo bufo elevat se contra eum & tan-
git eum ore si potest. Dicunt autem & quod contra veneno varius efficitur quod sub
albidus est. ~

De lapidibus incipientibus Ab O Capitulum XIII

ONIX gemma est plurimi nigri coloris & inveniuntur molli est genus ni-
grum albis venis variatur. Venit autem de India & Arabia. Inve-
niuntur autem quinque diversitatum propter varietatem venarum & colorum. Autem

autem quod collo vel digito suspensus excitat tristitiam et timores et in somno
fantasias terribiles et multiplicare facit lites et rixas. Dicunt autem quod
auget salivam pueris. Si autem sardius sit vicinus liberat onicem et suspendit
a nocumento. Hoc autem omnia liber expertorum idem habet quod habet virtutem mo-
vendi melancoliam precipue in capite. Ex motu enim illius et vapore omnia ista
procedunt. Dicunt autem quidam onicam sive onichinum esse idem quod onix sit et
quidam quod sit alia species eius secundum colorem non enim est niger sed aliquando secundum colorem habet ut unguis
humanus sicut supradiximus. Sed in onichis nostris inveniuntur mixti colores albi
et nigri et rubicundi quem multi omnes ibi quidam fabricant quod similitudinem expri-
mit unguis hominis. Aiunt etiam quod ex lacrima arboris que onica dicitur in-
durata in lapidem generatur et hanc esse causam quod odoriferus est in igne. Hac etiam causa
esse inquiunt quod frequenter aliis depictus imaginibus mirabilibus invenitur quia la-
crima a principio mollis facile formabilis pingitur et picturam retinet
que in lapidem indurata coagulatur. Hunc lapidem dicunt insensibiliter intrare
in oculum et hoc est mirabile sed ego vidi saphirum intrare in oculum et la-
pidem galli et quendam alium cuius nomen ignoravi sine oculi lesione.
P oleum enim tenue non ledit oculum nisi tangat aciem sive pupillam oculi
sensibile contra foramen uvee.

BTALIMIVS est lapis ab obtalmia dictus cuius color non nominatur forte
eo quod multorum est colorum. Valere autem dicitur gestanti contra omnes malos morbos oculorum.
Visus autem circumstantium dicitur obcecare et ideo etiam patronus furum vocatur.
G estantes enim omnibus quasi invisibiles reddunt.

RITES habet tres species quarum una nigra et rotunda, alia viridis macu-
las albas habens, tertia cuius altera pars est aspera altera plana et color eius est quasi
ferri lamina et talis etiam est dispositio corporis eius. Dicitur autem quod unctus oleo ro-
saceo et gestatus prodesse a diversis casibus et pestiferis morsibus reptilium
dicitur. Et in physicis reperitur quod appensus mulieri prohibet eam impregnari et si
pregnans est abortum facit.

RPHANUS est lapis qui est in corona romani imperatoris neque umquam alibi vi-
sus est propter quod et orfanus vocatur. Est autem in colore quasi vinosus subtili habens
vinositatem et hoc est sicut si candidum nivis micans penetraverit in rubeum
clarum vinosum et superatum ab ipso. Est autem lapis perlucidus et traditur quod aliquando
in nocte fulsit sed nunc tempore nostro non micat in tenebris. Fertur autem quod hono-
rem conservat regalem. : :

ANTERUS lapis est medius inter colores in uno corpore lapidis nigrum scilicet
et viridem et rubeum et alios medios. Invenitur autem pallidus et purpureus
et roseus. Fertur autem luscos efficere visus. Invenitur autem secundum Plinium in In-
dia. Debet autem gestans eum aspicere ad ignem in mane oriente sole ut sit effi-
cax et victoriosus. Tertium autem utrumque dicunt habere qui colores habet:

EANITES lapis est generatur ut dicit Mithridon et est feminini sexus. Nam certo
tempore dicitur concipere et parere consimilem lapidem. Valet autem dicunt pregnantibus.

ERITE sive Peridonis lapis est fulvi coloris. Dicitur autem valere contra archori-
cam mirabile et refertur de isto lapide quod si fortius stringatur manu adu-
rit manum. Vult ergo leviter et caute teneri. Dicitur autem de hoc genere esse
alia species quae est eusolito simile sed quod maioris est virtutis.

RASSIUS est lapis qui est mater et palatium smaragdi. Frequentius est autem vi-
ridis coloris habens viriditatem spissam sed crassius quam est in marmore. Invenitur
autem aliquando cum rubeis guttis et aliquando cum albis. Expertum autem est quod reforma-
visum et quidam iaspidis et quidam smaragdi hoc operatur. In epistola etiam Evori
lapis invisa potentia ad Tiberium augustum fertur quod aliquando venenum est
tantae frigiditatis quod cor hominis illo veneno interempti conservat ab igne
et si cor illud in igne ponatur tamdiu quod in lapide cordis continetur lapis ille
vocatur pyrophilus ab igne vocatur et humanus animus. Pretiosus autem est
dicunt eorum victores facit reges et a veneno servat. Narrat autem liber
fabule sed scito quod Alexander magnus hunc lapidem in cingulo suo in preliis
utebatur. Cumque rediret ab India et vellet lavari in Eufrate deposito

scorpio morsu serpentis casu perdidit lapidem et invenit illud in eufrate
et de hoc mentionem dicitur fecisse Aristoteles in libro de natura serpentum qui liber ad nos
non pervenit in colore autem rubeo lapis candore hunc admixtum:

De lapidibus incipientibus ab .Q. Capitulum XIIII

VIRIM lapis est qui invenitur in nido upupe aliqui quoniam est avis prestigiosa et multa
augurias ut dicunt magi et augures. Est autem lapis hic pavorem secretorum
et fantasias commovens si ponatur super pectus dormientis vel capiti suppositus
dormientis hominem facit loqui in somnis dormiendo:

VANIDROS lapis est qui aliquando invenitur in cerebro vulturis cuius virtutis
est quod quoscumque nocivos casus fertur et replet mamillas lacte

De lapidibus incipientibus ab .R. Capitulum XV

ANNAI quod in medicinalibus invenitur et alchimias vocatur est quasi bolus armeni
cus est autem lapis subrubeus huius autem virtus per certo experta que est constric
tiva ventris et precipue sanguinis dissenterie et menstruorum:

ADAYNI lapidem et Donanadam eundem aiunt. Dicitur autem quod est niger
lucens. Fertur autem quod quando capita gallorum comederint dant formicas quas
aliqui post tempora multa in capite marium galli hic lapis invenitur. Fertur et
hunc valere ad quelibet impetrandum:

De lapidibus incipientibus ab .S. Capitulum XVI

APHIRUS lapis est valde notus et secundum Plinium venit ab oriente et in
dia invenitur et myridomo apodum prunce regione et civitate
sed non est adeo preciosus nec proxima sit situs orientali. Est autem in colore ple
anus flammis sicut celum serenum sed vincit in eo flavus color et iste melior
est quod est non satis perlucidus. Optimus autem qui nubes habet obscuras ad rubedinem
declinantes. Invenitur et bonus qui albidas habet nubeculas super se. sue
fit sicut fusca nubes angulum transparentes. huius virtutem esse multi quam an
tracos duos fugamus Aiunt et hunc lapidem hominem castum reddere et in
teriorem ardorem refrigerare: sudorem stringere: dolorem curare frontis

et ingue vidi ego unũ ĩ oculũ ĩtrare et sordes ex oculis purgare
sz tñ uult poni ĩ aq̃ frigida et post stilus. Qd aut dicit q amittit
uirtute et colore post q̃m semel antrace fugauit ẽ falsũ qa uidi
unũ q successiue ĩ reciñcto spacio fere quatuor annor̃ fugauit an-
traces duos. Dicit et q corpus uegetat et paces cõciliat piũ et
deuotũ ad d̃m efficit et aiam firmat ĩ bonis. hic lapis alio noĩe
Siciros uocat aliis placuit Siculũ eo q ĩ sicilia ĩuenit:~
ARDONIX quẽ qd. Sardonice uocat ẽ cõpositus ex duobus
lapidibz Sardio vz et onice ẽst ergo rubens et hic color superui-
net ex sardio ẽ et albus et niger et colore unguis pferes ex oni-
ce Laudabilior aũt ẽ q hos colores ht mag' distinctos et q ae-
sioris ẽ s̃b'. Inuenit aũt qnq: mois et forte plurib' op diuersam
coloꝝ mixtione et s̃b' ~~diuisa diuisitate~~ diuisa densitate et freq̃n-
tius ĩuenit ĩ India et Arabia fert aut luxuria depelle et hoiez
castũ et pudicũ reddẽ. Est tñ magna huiꝰ uirtus ĩ hoc q cũ oni-
chinus nocuus sit hic noce no pot sardiũ ĩ s̃b' hens admiratũ:~
ARDIVS lapis ẽ ab antiqssimo it preciosos lapides comemorat'
ẽst aut rubore spissum hns cũ s̃bã obscure pura sit si penetrassima-
ginet ĩ rubea t̃ra et s̃m hac diuisitate inuenit qnq mois itaq ali-
qs nihil het d pueritate et forte ille ẽ mater aliorꝫ et domus ĩq̃
gnant In Sardis aut ciuitate primo eẽ repertus ẽ et io sic no-
cat'. Aũt aut hunc accẽdere aiuz ad gaudiũ et acuere ĩge-
nia et p uirtutes generas ligare anocũitos onichinu:~
ARDA l' ut alij dicit Sarde lapis ẽ q se ht ad tabulas ligni sic
magnes ad ferrũ et io adheret ita fortit' tabulis nauiũ aliqui ima-
ti ut a tabulis auelli nõ possit n̄ abscindat cũ ipo ea pars tabule
cui ĩhesceit ẽ aut ĩ colore purissimus hoc uires.~
ILENITES Lapis ẽ d quo uaria referunt Dicit aut hunc cresce

luna crescente et decrescente luna decrescente Gestari autem fertur conferre
presciencia quedam futurorum sub lingua portatus precipue prima luna vel .x. exis-
tente Dicitur et quod mane prima luna una tantum hora hanc virtutem habet
in prima hora et sexta Modus autem divinationis est quod cum ponitur sub lingua
cogitet de aliquo negotio utrum fieri debeat vel non et si fieri debeat cordi
tenacius infigitur itaque avelli non potest Si autem non debet fieri statim cor
resilit ab ipso facto Et quod curat languentes tysicos et debiles: ~
MARAGDUS lapis est preciosior multis aliis et non rarus et est color
eius viridissimus translucens itaque vicinum aerem sua videtur tingere viridi-
tate figura sua melior est planicies superficie quam nunc una pars non dubitat
aliam Melior autem est qui neque luce neque umbra variatur. huius propter planicies
et coloris varietate dicitur esse diversitates xii. eo quod aliqui quidam sel-
morum per modum irregularem admirandum habent sed a locis dicti Scythici bry-
tanici et nitriaci et qui in venas eris nascuntur et maculosi quidam et quidam
calcidonii eo quod ad mixturam sunt cum illo lapide Meliores omnibus sunt
Scythici Fertur autem quod illi de nidis griphonum auferunt quem lapidem hunc
cum crudelitate magna custodiunt. Dixit enim unus de Grecia nomine
[illegible] et curiosus experimentator quod iste lapis nascitur in rupibus que sunt aqua
sub aqua maris et quod ibi frequenter invenitur. ronalo et est quod in venis eris inspi-
citur quod ad eris statum non venit nascitur rubiginis eris habet viriditatem
Expertum autem est temporibus nostris quod hic lapis sincerus verus est et bonus non sus-
tinet coitum propter quod rex ungarie nostris bella quod nostris temporibus regnavit
coitu cum uxore sua lapidem hunc in digito habuit et propter coitum in tres partes
fractus est et ideo probabile est quod dicitur quod hic lapis gestantem se ad casti-
tatem inclinat Fertur et quod auget opes et dat verba persuasoria et quod collo
suspensus curat emitriteon et caducos morbos Expertum autem est quod visum de-
bilem confortat et oculos conservat Dicitur et quod bonam facit memoriam et quod in
gestato auditur et valet divinationibus propter quod magis queritur: ~

SYRVS aut lapis est a Siria dictus ut dicit ysiderus qui integer natat et comi-
nutus fundatur ofecto huius ca e qa ipsius integri aere primet q euanes-
cit apuluere cominuti lapidis : ~

SARCOFAGVS lapis e deuoratiuus cadauera mortuorum grece n. Sarcos latine caro
sonat acta phagos aut comedere Antiq aut de hoc lapide piras fecerunt
arcas mortuorum eo q. ispatio .xxx. dierum cadauer cosumit. Ad hoc aut e-
tia monumenta lapidea sarcophagi sunt uocati : ~

SAMIVS lapis e a Samo insula i qua iuenit dictus: hoc aut lapide poliunt
aurum Fert aut q. potatus uertigine sedat et mentem solidat. Habet aut
hoc uirtum dr q. alligatur manui parturientis ipedit partu et continet ipsum
in matre : ~

SVEMIVS lapis e crocei coloris que greci electrum uocant inuenit aut
aliquis trasfluens sic uitru uocabulum aut trahit a re qa a sucto l gumma
arboris nascit q pinus uocatur Confricatus aut trahit folia. paleas et
fila sic magnes ferrum Dicitur aut q. confert potantibus castitate ac
corporis aut e q fugat spetes: preparatibus aut nate dr ad facilem
partum Melior aut e q fit de sucto q i estate calida psilit. Obscu-
rior aut q fit de sucto alterius corporis Specularis lapis uocatur
eo q. ad modum uitri pspicuus sit Dr aut i hispania urbe Segobia
primo inuentus Ego aut uidi illum abundat inueniri itaq, cuereus ind
honocanit i deliciis ptibus teotonie uidi & i Gallia inuenii cu gipso qa
e gipsi extremitas quedam effossus aut fendit i asilibz tenues ptes et fiunt
inde fenestre sic de uitro n q loco plumbi oportet pone lignum leue abi-
etinum. Sunt ut uidetur tres spes eius una spes vz. lucida ut uitrum
alia nigra ponitur q atramentum tertia citrina q uocat auripigmentum
Parsenici sic superdixim q carior e & nobilior : ~

De Lapidibus incipientibus ab T. Capitulum XVII.

TOPAZIVS l Topazion lapis e sic uocatur a loco sue prime inuentionis

e fecit iocrici Dopasis insula et qa auri similitudine prendit Sunt aut due
spes i hoc gne lapidis quaz una e oio simile auro et hec e preciosior Alia
e crocea magis tenuis coloris q auri sit color et hec e vilior Expertu
aut e i vro tpre q aq bulienti si mittat ita defervere facit q statim
manu imissa extrahit et hoc fecit preciosius unus d nris socijs Di-
cit et q valet 9 emoraycam et lunaticam passiones Hoc aut certu
e q speculu e lapis iste et idolu obiecti corporis sic speculu concavus
mi(ssum) representat eu ca ee ne pot ni qa iterius p superficies concavas cu
crescit et coagulatur : ——

VRQOIS e lapis flavi coloris et lucidi candentis ac si lac penetrera-
uit i flavu colore et resultat p ipm ad supficie Dicit aut q visu
conservat et anocinus casibus portante se defendit : ~

De Lapidibus incipientibus ab .V. Capitulum XVIII.

ARACH qd dr sanguis draconis scdm Aristotile lapis e Quida aut
medicorum dicut q e succus cuida herbe sed qd Aristoteles dicit oste-
dit i pulvere cuius superficies unia et aspa e sic gmine lapis est aut
rubeus valde valet aut 9 quelibet fluxu precipue sanguinis et vene-
nu et ex eo et argento vivo fit Azurium : ~

ERIM e lapis q dr ... e aut coloris sb pallidi valet cerusse
9 melancolia et 9 vicia splenis et epatis et 9 cardiaca passione : ~

IRITES e gema qua sup precte diximus color aut eius e fulgens
ut et ignis et ut supradiximus lenit et retinet ... tangi advertit
aut manu tangentis nimiu qa et noctiluca anial aliqn advertit ma-
nu sic ego ipe expertus sum sepius : ——

ADACHIDES e lapis preciosus et e colore flavus figura rotundus
int se hns aliu lapide cuius crepit sonus fuit quis ... illu ne
... lapillu se spiz quoda ... sapientes dicut ut dicit Dias-
corides hic lapis exudat aq ita ut videat int se fontana scaturire

et est nec p(re)ciosus nec
rarus

comne vnd qda dicit̃ huc ee lapide q dr cindres :~

De Lapidib̃ incipientib̃ ab Z · Capitul̃ XVIIII

EMETH ẽ ide lapis q vocat̃ Lazuri huic ist celestis color flam[m]i cũ corpusculis aureis fit aut̃ in azurium cerusse aut̃ valet sup-
ius ꝯ melacolia & quartana & sincopi ex vaporib̃ melacolicis pro-
venientem :~

IGURTES lapis ẽ coloris virei alio noie & Cinax vocat̃ & dicit
q gestat̃ ĩ collo valet ꝯ noctilepã & ꝯ stringit sanguinẽ & depel-
lit mẽtis alienatione Hec d̃ lapidib̃ ĩ speciali dcta sufficiunt qm
si specialit̃ d̃ virtute cuilibz lapidis dicẽ vellemus mediũ voluminis ex-
cederemus Sicut n̄ a principio diximus siqs experimentari voluerit virtutem lapidis
ni p lapide ĩueniet q no h̃eat aliquã virtute sed per ea que dcta
sunt indicari d̃ omnibus est planum.

. E IMAGINIBUS AUTEM LAPIDUM ET
SIGILLIS POST HAEC DICENDUM EST. LICET · N · PARS
ILLA SCIENTIAE. PARS NECROMANTIAE SECUNDUM
illã speciez necromãtie q astronomie sbalternat̃ q & d̃ imaginib̃ & si-
gillis vocat̃ m̃ op bonitate doctrine & qa illud cupiut a nob̃ scire
mei socij aliqd d̃ hoc hic dicemus oĩa ĩ perfecta & falsa reputãtes qcu[m]q
d̃ his scripta a multis ĩueniet̃. A antiqs n̄ sapientũ sculptura d̃ sigillis
lapidis pauci sciut̃ neq sciri pot̃ sine & astronomia & magica & necro-
mantie sciẽtie sciant̃ Incipientes igit̃ d̃ imaginib̃ lapidũ dicimus nos ter-
mos imaginu ĩ lapidib̃ invenire quorũ unus ẽ q ĩ lapide ĩuenit̃ imago
neq ex arata vel sup eũ elevata ꝙ ĩ ipo depicta ẽ coloribz & picturis varia-
ta sit Alt ẽ q invenit̃ elevatas ope exclusoriorũ sup lapide Tertius mo[dus]
ẽ q figura incisionis ẽ exarata ĩ lapide qb̃ da p[ar]tib̃ lapidis ab[s]cissis ex

qbusda remanentibz Adhuc aut i imaginibz q sit picte aliqn pingit imago
colore eiusdem lapidis et tunc no ostendit imagine n modus terminationis linea-
ru quando q sit i superficie lapidis aliqn imago hn colore no aliu a colore
lapidu hi aut duo mo sit i imaginibz q elevate sit sup lapidu superficie vo-
lo aut post narrare q vidi et expertus sum ego ipse et postea ostende cas
et mo p que a n efficit imago et tercio loq e imaginibz factis p arte
et ostendere virtutes sigillor Dico ipse q me existente venetijs cu ser-
ratoribus incidebant marmora p frustas ad parietes templi ornados Conti-
git aut i uno marmore ia inciso tabulis incisis sibi applicatis ap-
parere pictu caput pulcherrimu regis cu corona et longa barba
neq i aliq peccare videbat pictura n i hoc solo q frons videbat
here i medio nimis alta et ascendere usq vertice capitis scivi-
mus aut omes q aderamus hoc a n fuisse pictu i lapide et cu a me
quereret ca inordinationis frontis dixi lapide illu ex vapore fuis-
se coagulatu et i medio p calore fortiore vapore i ordinate ascende
ult mo Fuit aut pictura eiusd coloris cu lapide Huic aut sile i nu-
bibz i qbz omes apparet figure qn venti no agitant et continue ep ca-
lidu elevans eas et dissipant q si apprehenderet loci et virtute lapidis
intus effigiaret figuras p hoc ego figura picture simplicis aliqn esse
a n. Post aut longo tpe cu ess parisius i uno doctor et grege consul
advenire ad studiu filiu regis castelle quidq coq cu piscis emerent pno-
minati nobilis famuli pisce emerunt q latine pecten vulgarit ple-
dice dicebat et erat max q titatis i illo gne piscis Cu aut i secaret
piscis i ventre eius apparuit concha ostre marine qua ad me me-
morat nob fecit ca dilectionis asportari Concha ergo illa i concavi-
tate q e planu et pollitu hebat figura tetra spetu ore elevato optie fac-
tore itaq hec figura defuit colore cu m ser valde parui Extius aut
i convexo qd erat asperu hebat figuras intrins decem vz et amplius

serpentum sicut pictura ego fateor in quo omnes exteriores in quadam in collo videbantur colligati capitibus tamen et corporibus separatis neque fuit aliqua istarum imaginum quae non esset perforata foramine ab ore serpentis incipiente et interius ad caudam serpentis exeunte et erat foramen ita parvum quod videbatur filo factum fuisse. Hunc autem cum vidissem ego multo tempore habui et multis ostendi et postea eum misi pro munere in Teutoniam cuidam. Constat igitur per illud experimentum et figuras elevatas super lapides aliquando fieri a natura. Narravit autem mihi quidam nobilis et potens quod quodam tempore ab uno rusticorum suorum praesentatum fuit sibi ovum minoris quantitatis quam gallinae quod ante exclusorem sicut in testa optime figuratus fuit serpens cristatus et alatus et huius figurae pedes sicut pes galli. Omnia autem haec indicant tales formas aliquando a natura formari et hoc puto ego et scio verum esse.

VERAMUS igitur quare haec a natura formantur et reducemus igitur ad memoriam ea quae in scientia naturali physicorum de monstris loquentes determinavimus. Non enim ignoramus quod sunt quaedam loca in caelo in quibus cum luminaria convenerint impediuntur et in ipsa sua efficaci materia figuram humanam formari et tunc nascetur horribile monstrum aliquod. Et e converso cum convenerint luminaria et ceteri planetae ad locum in quo tanta virtus est formationis humanae quod etiam semini animalis difformi quod vim formativam illi semini insitam imprimit formam humanam propter hoc contingit aliquando pullos in capite perfecte figuram hominis et caetera vocatur filius quod quia ex permixtione seminis hominis cum deterioribus aliis seminibus esse non potest possit in physicis nostris satis est ostensum. Hoc igitur est causa et non alia quod et in lapidibus vaporabiliter in materia coagulatis imprimitur figura hominis vel alia de figuris specierum quas producit natura aut pingendo tantum aut et figurando totum elevando in toto vel in parte materiae tamen fit huiusmodi effigies in onichinis propter materiae maiorem mollitiem ut diximus supra. Est enim colonia id est in capella trium regum magnae quantitatis onichinus trium latitudine manuum hominis et amplius in quo super materiam lapidis onichini quae est sicut unguis picta

Duo sunt capita inventa dissimilima imago est unius sub alio sicut elucet prepositio nasi
et oris et in fronte capitis est figuratus nigerrimus serpens qui colligat capita illa
in mandibula autem unius in ea parte ubi est angulus curvitatis mandibule in parte
qua descendit a capite et in ea qua ad os inflectitur est caput aethiopis cum lon-
ga barba nigerrima et sumptum in collo circulus est lapidis huius colore unguis
et videtur esse uniformiter decoratum floribus quam capita. Probavi autem quod non
est mirum si lapis propter quod consumpsit figuram illa pictura esse a natura non ab arte.
Similes autem multas invenimus. Non latet tamen aliquem per artem fieri tales imagi-
nes duobus modis unus quorum est in quo operatur ars et natura et illa quidem ars effigiat
figuras et natura colores et postea totum ponitur in aqua fortis est virtus mineralis lapi-
dificativa et ex illa coagulatur in lapidem verum sicut diximus supra. Secundus autem
modus est deceptorius qui effingunt imagines in natura et diversificant colores et figuras
per sigilla postea opere alicuius per aquas vel per aliud liquor coagulatas videantur
in similitudine lapidum et hoc maxime fit per illud quod alchimici vocant lac virgi-
nis. Fit autem hoc quando litargirum tritum fortissime lavatur in aqua et sepius colatur
per ipsam quousque fit sicut lacrima et iste due lacrime aque commisceantur. Est enim
hec aqua citissime coagulans et videbitur lapis quod per eam coagulatum est. Multis autem
aliis materiis sunt coagulationes materiei imaginum videbuntur lapides cum tamen non sint
sigillis sculpti et plurimorum ornamenta. Aliis autem fiunt huiusmodi colores in vitro sim-
pliciter et fiunt imagines et hoc vulgus imperitum putat esse lapides. His ergo
in cameis fiunt imagines picte et exclusae sive elevatae. Ille autem exara-
te rasura videntur non intelligo qualiter fiant nisi ab arte et tamen a natura per aliquem mo-
dum sunt in gemmis durissimis dicunt fieri per petras adamantinas acutas et durissimas
ab his qui scribunt de gemmis quod ego numquam credo verum esse. Ad tales enim exaratio-
nes oportet liceo instrumenta decenter aptata quod non potest esse in partibus adaman-
tis nisi mollirentur sanguine hircino et tunc esset dispendium et nimis sump-
tuosum eo quod aliquando parum valentes gemma exarata esse videntur. Que igitur
experti sumus et hic dicimus. Distillatur enim et depuratur calybs sepe donec

ferrum habet albedinem argenti et tunc ex eo formantur instrumenta sculptorum angulis
convenientibus et subtilibus et tunc exprimitur succus raphani et permiscetur cum succo
raphani aqua quae extrahitur de lumbricis terrae tusis et expressis per pannum itaque com-
mixtum sit unum quantum aliud et postea candens instrumentum extinguitur in aqua illa bis vel
ter vel pluries quoties oportet et efficitur ita durum quod radit gemmas et incidit
aliud ferrum sicut plumbum. Haec igitur dicta sunt de causa imaginum quae apparent in
gemmis. Si autem quis quaerat quare imagines in aliis lapidibus non inveniuntur nisi in gem-
mis dicimus quod prius nos expertum induximus quod aliquando apparent in marmore sed
in aliis generibus lapidum raro non apparent quia materia eorum est gravis et grossa terrestris
et virtutibus moventibus inobediens et ideo caelum eam movet et imprimere non potest.
Lapides autem pretiosi et quaedam marmora ut superius diximus vaporales habent materias
facile moventibus obedientes et ideo in eis tales formantur imagines et maxime cum humor
est in vaporibus seminalibus in quibus de facili apparent imagines quae in siccis ce-
rebri vel cineris vel ossis non imprimuntur. Omnes enim motores caelestes potius impediuntur confu-
sione et immobilitate materiae sicut diximus superius in praecedentibus et est hoc sicut sigillum lapidem
tangens vel duram terram tunc nequaquam imprimitur. Si autem tangat aquam imprimitur et si aqua
congelatur tunc figura perseverat in glacie. Haec autem non omnino physica sunt
sed propter doctrinam necromantiae hic interposita.

NUNC autem determinemus causam quare gemmae primitus a sapientibus sculpi
praeceptae sunt et quod sit iuvamentum in ipsis sigillis earum. Huius autem causam co-
gnoscere ex propria scientia oportet magorum quam compleverunt rex graecorum et Germa
babilonicus et Hermes aegyptius in primis. Postea autem mirabiliter effulsit in
ea Ptolemeus sapiens et Geber hispalensis. Thebit autem plene tradidit artem.
Est autem principium in ipsa scientia omnia quaecumque fiunt a natura vel arte moveri a virtutibus
caelestibus primo et hoc quidem de natura non est dubium in arte et constat eorum ad naturam et non arte
inventa virtute hominis ad faciendum et hoc esse non potest nisi virtus caelestis ut dicunt
sapientes probari. Est enim in homine duplex principium operum natura scilicet et voluntas et natura quidem

regit͠ sideribȝ voluntas q̄ libera e͠ s; n̄ rem͠ittit͠ realit͠ a n̄ ꝯdeclinat & cu͠
n̄ movent͠ motibȝ sideru͠ incipit voluntas esse ad mot͠ sideru͠ & figuras icli-
nari probat hoc Plato ex opibȝ puerorȝ q libertate voluntatis no adhuc re-
moūt͠ n̄ ꝯsideru͠ iclinationi illi .n. ex sideru͠ virtute postendit̄ isto aclinatis
ad una͠ arte l alia͠ i q si ex arte͠ ꝯfecti fuer̄ efficiunt͠ ꝯ si relicte & alias
exercat͠ nu͠q͠ pp̄ n̄ icteria illa arte cu͠ pfectio͠ ꝯsequunt͠. No͠ aut͠ dubi-
tand͠ qn̄ ex q̄d e͠ cu͠ aliq͠ n̄ esse sit i aliq͠ n̄ cu͠ causari Si igt͠ vis ꝯ af-
flat͠ sideru͠ ifluit qua͠da͠ calitate͠ artis ; artifice peceto n̄ ipedit͠ i-
fluet oibȝ opibȝ artis aliqd sue virtutis. His tutis p pncipio sumimus
a doctis phis q; ꝯ alibi pbatu͠ e͠ figuras celorȝ pmas ee͠ figuras ꝯ an͠ tenez
gnatorȝ n̄ arte figuras Ca͠ aut͠ pmu͠ e͠ i gn̄e ꝯ ordie͠ gnantiu͠ absq
dubio calitate͠ sua͠ p mox cuiq; cogeniu͠ oibȝ ifluit sequetibȝ Nos aut͠
no͠ itendim͠ hic d figuris mathematicis sumptis s; d figuris que ici-
tat diuisitate gnantiu͠ & gnatorȝ i ordie ꝯ spēbȝ & n̄ fo͠r. & m̄
sue Habebit igr figura celestis va͠litate i oi figura gnatorȝ n̄
& an͠ eo q; ars resoluit͠ i pncipiu͠ n̄ q pncipiu͠ artis put dixim͠
n̄ e͠ sim q; exiuit a suo celesti pncipio cui͠ pncipiu͠ e͠ itellectus pla-
ne sic idē intellect͠ e͠ pncipiu͠ artis sic dixim͠ sepe i celo & mudo
& physicis. Ex his aut͠ d necessitate ꝯcludit͠ q; si ꝯsuare ad ce-
leste figura͠ ipmat͠ figura i n̄ s; n̄z l arte q; celestis fig͠ aliq͠
vis ifluit͠ opi n̄ & artis & in͠ e͠ q; obsuare ad imagines celi pci-
piunt͠ fieri opa & exit͠ & introit͠ & incisio vestiu͠ & vestitura a
ptolemeo sapiete hic e͠ q; scietia geomacie figurorȝ punctorȝ ad
imagines tales reduci pcipiunt͠ q a alit͠ no͠ s͠t utiles Hac g͠ industria
ꝯsiderata pmi pceptores & pfessores physice ꝯmas & imagines mani-
lias ad imagines astrorȝ obsuaris tpibȝ qn vis celestis fortissia ad ima
gine eande ee͠ pbat͠ ut puta celestibȝ motus virtutibȝ adiuta sculpi
pcipiebat & mira p tales imagines opabat͠ Imagines aut͠ celi ex motus

signorum

B

quae adiuvant sunt tria praecipue quae observanda sunt scilicet imago circuli non stel-
lati quia circulus coelorum non stellatus primum est mobile motum figurans et univer-
Secundo autem una ex imaginibus stellatis quam et observare oportet debite.
Tertio autem exitus planetarum in signis confortantibus signa. Quarto autem ex quan-
titate elevationis et declinationis secundum longitudinem et latitudinem a li-
nea equinoctiali et ascendente et quarto ex respectu ad horizontem omnium ad lati-
tudinem climatis. Hoc enim maxime est observandum quia ex hoc et quarto variatur to-
ta quantitas angulorum quos describunt radii super figuram rei generandae vel factae parte
et per istos angulos infundunt rebus virtutes coelestes. Haec enim pauci
observant et pauciores observare sciunt et dum sine scientia veniunt ad opus
artis imaginum propter fallaciam suae operationis credunt fallere scientiam et esse
risibile. Redeuntes tamen ad hoc quod ad coelestes imagines sculptae sunt et haec de-
cantur percipiunt quod non latet nos quod sunt virtutes quales pariuntur in quodam tempore et non ulte-
rius et de virtutibus imaginum. Non enim consistit aliquid universaliter de coelo in quodam tempore
periodi sui durationis in fine peregrinos et postea cassa et virtutis remanet
imago tota fracta et mortua et hoc est causa quare quaedam imagines non operantur
hoc tempore quae fecerunt in tempore antiquo hic est quod distinguunt in astronomia di-
versi anni imaginum coeli et planetarum et earundem stellarum durationes et anni
maiores et medii et minores in quorum explicatione sua causa fortiora vel minus
fortia vel media :—

HOC AUTEM Quod invenitur in Evace et Aaron et Diascori-
de et in aliis quibusdam quod quaedam figurae sunt orientales et quaedam meridionales
et quaedam aquilonares et quaedam occidentales etc. absque professione intelligitur ab hominibus
multo tempus quod de lapidibus se intromittunt. Cum enim dicunt antiqui quod est imago sculp-
ta est ad triplicitatem orientalem vel occidentalem et sic de aliis. Dividuntur autem signa
in quatuor triplicitates sicut diximus in libro de causis proprietatum elementorum et planetarum
neque oportet illud hic iterare et dicitur triplicitas terrea meridionalis non

ob aliã potissime cãz ut dicit ptolemeus eo q, si ab ipa elevant[ur] venti meridio -
nalis diu durat & si alius circ[ulus] definit p[er] triplicitat[em] terreor[um] maior vis
e i meridie q i aliis plagis mundi scdo cu & ea triplicitas signor[um] aqueor[um] vo-
cat aquilonaris & triplicitas ignea orientalis & tertia aerea vocat occidenta -
lis Imagine aut[em] de aquilonari & meridionali & c[ae]tera Et ultimo dicendum
e q, ad tale imagine huiusmoi triplicitatis impressa est neq, i tali vel tali
plaga plus vel minus valent s[ed] in specie figurationis imaginis forme stan-
tis ventus triplicitatis fortis cognoscat et celestis effectus & in efficatior ee
imago p[re]sumit Est aut[em] solertissime sciendu q, celestes effectus speciales
& obscuratas multas querunt suas imagines & io antiq q no d uno lapi - Nota
de vel metallo s[ed] in d uno in d alio s[ecundu]m diversitate celestiu figurat[ionum] p[re]cipie
bat fieri multas q figurarent Qd aut[em] magis ei lapides ex india veniunt
q ex alia regione & ex aegypto ca e q, virtus planetar[um] melius p[er]ior e
efficacissima eo q, ille p[ar]tes aut[em] sub equinoctiali aut iuxta equinoctiale & tropi -
cu aut i p[ri]mo climate & i illis locis q s[un]t p[ri]me vel secunde positionis pla -
nete spargunt radios ab oriente & occidente & aquilone & meridie & co -
fortat suos effectus In medio aut[em] climate q, quartu p[ro]p[ter] temp[er]atia de gfor -
tat effectus ex quartis planetar[um] q[ui]s efficiunt i eteris & io fortiores &
variores s[un]t ille imagines In aliis aut[em] climatib[us] nunq s[un]t planete i aq -
lone s[ed] semp[er] & oblique ex meridie respicient illa & io tata virtute
no i[n]fundunt his imaginib[us] q fiunt i his climatib[us] q[ua]nta illis q fiunt i illis.
huiusmoi aut[em] ca vera cum e i libro d na locor[um] a nobis hec in ad spuz
rondas legit rex pirrus restasse i digito acate i q miro decore nove
muse sculpte fuerat & Apollo Apollo deus s[e]p[ti]s i medio i manu
tenes cytharã Qd aut[em] vulgati e d istis sculpturis q, sit sculptura
filior[um] isrl p[ro]ficiscentiu ex aegypto neq, annuo neq, abnuo Scio au[tem]
q, legi d moyse q, fecerit anulos oblivionis & memorie p[er] huiusmoi
sculpturã & dederit uxori sue ad se reverti reddicio in physice hec

mathematicas scientias primū extitisse ꝯ aegypti Mathematicis aūt scientijs hu-
iusmoi sculpturā huic extitit Filij quē ipsi ī aegypto diu cōversati perierāt ibi
artē huiusmoi imaginū didicisse & p longa via veniētes ī solarium redijs la-
pides sculpsisse & h' venedū ē q ea arte fuit q̄ dicta ē imagines lapidū
& sigilla :

LICET aūt absq dubio ea sufficiat ad presētē intentionē q̄ dicta st̄ tm̄ ad
solatium legentiū q̄dā ponem' d̄ significatione imaginū & postea d̄ figurationē
& suspensionib' earū & postea complebim' de lapidib' tractatū ut generalit
igr̄ & ī eis sic dicē Aries l' Leo l' Sagittarius ī sculpti pp igne & orie-
ntale ꝯplicitate ꝯsignat lapides & illos hēre ꝯ febres ꝑtare & ifirmi-
tate sicut ē hydrops & paralisis & huiusmoi & q̄ calidū hm̄ movet dnē
gestātes se facit īgeniosos & facundos & exaltare ī honorib' huī mūdi
& precipue Leo Gemini aūt & libra & Aquarius pp ꝯplicitatē aerea & oc-
cidētale si dr̄ ī sculpant lapidib' calore separant & humore & ꝑparat
dnē ferentes se ad amicitia & iustitia & civilitatē bona & legū disci-
plinē ꝯservatiā & custodiā . Cancer aūt Scorpio & Pisces ī sculpti la-
pidib' pp ꝯplicitatē aq̄ticā & septētionale repar febres calidas & hetas sicut
ē ethica & causon & huiusmoi inclinat aūt sm̄ artē imaginū ad me-
dacium & iniustitiā & īcōstantiā & lubricitatē huiusmoi signū ē q dicunt
Scorpione ee imagine Macumeti quē nunq ī mēdaciū & lubricitatē do-
cuit & iniustitia. Si aūt scribunt Taurus & Virgo l' Capricorn' ipsi pp cō-
plicitatē terrā & meridionalē frigidi q ad effectū st̄ & sicci & ꝯ curat
dnē ferentes se a sinestra & īfirmitatib' calidis īclinat & ferentes se ad de-
votionē & ad religionē & ad opa rusticana sicut ad agriculturā & vineaꝝ
& ortorū plātatione. Est aūt eadē ars ī cōsideratione imaginū celi
extra zodiacū ꝯscriptorū. Pegasus m̄ ī luce ī scriptus lapidi bonus
ē militātib' & pugnātib' ī eqs & bello capiēdi dr̄ valē ꝯ equoꝝ ifir-
mitates. Est aūt figura pegasi imago dimidij eq alati pp huiusmoi

Pegasus ē figura dimidij Equi allatj

effectus notatur fuit in arce imaginum pegasus bellerophon qui fecit bellor[um]. Andro-
made aut[em] e[st] imago puelle ad unum latus genua sup[er] sellam sedentis et manus
remittentis et imago illa sculpta in gemmis et consiliatoribus q[uae] in sup[er] amore conjugii
destructo s[ed] facit stabilem amorem int[er] virum et uxorem ita et q[uod] adulteros
reconciliare. Cassiopeie aut[em] astrum e[st] virgo sedens in cathedra h[abe]ns manus
erectas et cancellatas et huiusmodi sculptio in gemmis somnum preservantibus et re-
focillantibus membra dicitur de gente post laborem et debilia corpora revo-
care. Serpentarii aut[em] astrum e[st] vir cinctus serpente cuius caput tenet dex-
tra manu et cauda sinistra et hec imago sculpta lapidi qui venena fu-
gat valet q[uod] venena predicat et morsus venenatorum curare sine per-
ter sine rasura libat. Hercules aut[em] astrum e[st] vir genu flexo clavam
in manu h[abe]ns et leonem inficiens cuius pelle h[abe]t in manu alia signo imago her-
culis sit sculpta lapidi ad victoriam prestandi gestans h[abe]t in bello capos-
victoriosus fore dicebat. In celo aut[em] iuxta poli arctici due urse
pinguntur inter quas medio disponitur draco tortuosus et si hoc in lapide ad sa-
pientiam et ingenium prudente sculptum invenitur amabile astutia et calliditate
et fortunatum. Saturni aut[em] sculptio hec vir senis falce recurvam in
manu h[abe]ns non hilaris neque ridentis fusci pauco pilo in barba h[abe]ns pp
frigiditate et scientie ac sapere potestate crescente et stabilite dignio-
sisit in lapide nusquam virtutis et scias q[uod] hec cui confert ignobili q[uam] nobili
q[uia] Saturni non amat nobiles s[ecundu]m artem astror[um]. Jupiter aut[em] plurimas
ta s[ecundu]m Aristotilem q[uam] s[ecundu]m alios pres h[abe]t figuras a deo non inde sit consigna-
re a qualis una nec sufficiat dico. Sem scribat ho[mo] cum capite arietis su-
per sos h[abe]ns calcaneos capillis multis sparsis et pectore stabili sic ergo sic
inveniat sculptam gemmam q[uod] confert gratiam hominis faciet gratiosum et impetra-
re ab omnibus quod voluit ac fortunatum ut dicitur propone in his rebus et hono-
ribus q[uam] fide et religione gerunt. Scava sculptor in gemma spetias donat ho[minem]
gracilis corporis arcuatam h[abe]ns pulchra et rara et parva et labia stricta et

Andromada figura puelle
ad unum latus genua sup[er]
sellam sedentis et manus
remittentis

Cassiopia virgo sedens in
cathedra h[abe]ns manus erec-
tas et cancellatas

Serpentarius e[st] vir cinctus
serpente cuius caput
tenet dextra manu et
caudam sinistra

Hercules. Hercules e[st]
vir e[st] genuflexo clavam
in manu h[abe]ns et leonem in-
ficiens cuius pelle h[abe]t in manu

tortuosus

Saturni imago hec est
vir senis falce recurvam in ma-
nu h[abe]ns non hilaris neque ri-
dentis fusci pauco pilis in barba
h[abe]ns et frigiditatis et scientie

Jupiter sic a[utem]
signatur ho[mo] cum capite arietis
super sos h[abe]ns calcaneos capilli-
multis sparsis et pectore stabili

ho[mo] gracilis
corporis barbam h[abe]ns pulchram
et raram et parvam et labia stricta
et nitida et nasum stabilem h[abe]ns
alas in pedibus et in sinistra ma-
nu virgam in qua sursum procedens
sit serpens involutus hic la-
pis frequentissime invenitur in la-
pidibus q[ui] [illegible]
[illegible]
guxmanus

viridia et nasum sericum habens alas in pedibus et in sinistra manu virgam in qua
serpens est involutus sit sculptus in volucre quod sculpto frequentissime inveniri in lapi-
dibus qui extracti sunt a templis antiquis Iudeorum et precipue circa Germaniam signum
hoc est Mercurii sublimans et confert dicitur sapientiam precipue in rhetoricis et mer-
cationibus et in aliis. Idem autem est de signo Martis ad est figura militis cum
lancea si sculpatur in lapide victoriam et audaciam conferens dicitur facere animosos
et bellatores. De Venere autem brevi sermone nihil dici posset cum de ea
duo libri magni in magicis scripti sint quos me tractare non oportet de imaginibus
eius. De Sole et de Luna plurime sunt dubitationes a quibus propter compendium tran-
simus. Hydra autem draco vero super se habens cornua illius caput et cor-
vum cum cauda super dorsum lapidis divicias conferenti sculptus confert dicitur
divicias et sapientias et resistentia contra nocumenta. Centaurus autem sculptus
hoc est habens leporem in sinistra suspensum cum cultello et in dextra baculum in quo est
bestiola in fine suspensa cum leone dicitur conferre stabilem sanitatem et propter hoc di-
cunt fabule quod Centaurus magister fuit Achillis eo quod hunc lapidem in
manu ferebat. Sic et autem ara sculpta ad modum capsule claudentis
Sacra dicitur dare amorem virginitatis et castitatis. Cetus et serpens in
ventre habens scutum serpente in dorso navim magnam dicitur conferre felicita-
tem in terra et in mari et prudentiam et amabilitatem et ablata restituere.
Navis autem sculpta cum velo alto et extenso fertur dare securitatem in negotiatione
et quedam aliis. Lepus autem sculptus contra illusiones et non infame natos prohi-
bet. Orion autem habens in manu falcem vel ensem sculptus omne eidem [?]
universis confert dicitur victoriam. Aquila autem cum sagitta ad caput suum
insculpta conservat veteres et novos honores acquirere facit. Sic autem
aquis signum vocatur aeterna dicitur. Perseus autem in dextra habens ensem et in
sinistra caput Gorgonis vocatur [illegible] a fulmine et tempestate et ab invi-
diis [?] incursu. Corvus autem cum venatore et canibus sculptus sanare
phreneticos et maniacos. Venus autem cum magna veste aurum

Margin notes:

milites cum
Lancea
draco siquidem se
habet ... caput corvi
cum cauda super dorsum lapidis et
centaurus
hic habet leporem in sinistra sus-
pensum cum cultello et in dextra baculum
in quo bestiola in fine suspensa cum le-
one
ara insculpta ad modum
capsule claudentis sacra
insculptus
in ventre habet scutum serpentis
in dorso navem magnam
cum velo alto et
extenso
habet in manu
falcem vel ensem
cum
caput suum
Perseus autem in dextra habet
ensem et in sinistra caput gorgonis
cum venatore et
canibus
cum magna veste
Lancea habet in manu

tenes in manu insculpta deferret ad pulchritudinem et ornatum. Scire autem animas inducere possemus, sed non oportet quia a nobis alia scientia est et non possunt haec ex principiis physicis probari, sed oporteret ad hoc scire astronomiam magicam et necromanticas scientias de quibus in aliis considerandum est.

DE LIGATURIS

A VERO quae ad hanc scientiam magis pertinent videntur esse ligaturae lapidum et suspensiones, quia in illis non ex naturalibus virtutibus deferunt mediante [illegible]. De his igitur aliqua dicenda sunt ex Aristotile sumpta et Constantino Luca et Hermete physicis et aliis sententia. Zeno autem in libro suo de naturalibus quae tradidit, rerum virtutes ligaturarum et suspensionum et virtutum sculpturarum lapidum dicit quod omnis virtus occulta universalis efficitur ex igne lapidis et scite ex aqua fumum quae supra locum quod vocatur beron [illegible] in coagulationem subiecto neque amplius in sua materia redeunt. Subiungit autem Zeno ad haec de lapidibus dicens quia quod accidit igni est et contra illud et accidit metallis et plantis quia virtus occulta [illegible] temporis aut loci fit rerum dissolutio. Una autem in lapide confusio. Haec autem verba Zenonis physici aliter intelliguntur ex verbis superius positis intellegi. Non enim ex igne fit lapis in effectum universalis aut virtus, nec a virtute celi quae omnia generat, accedit et conducit et aliqua virtus caelestis ad effectus alios miraculosos conatur. Quod sic dicunt Plato et Socrates operantur cum quaedam membris alligant et in collo suspendunt. Cum autem Socrates dicat incantationem fieri per quatuor, scilicet suspensiones, alligationes rerum et imprecationes sive adiurationes, caracteres et imagines et demonstrare dicit totas animas quae videntur [illegible] et assumptiones [illegible] et [illegible] et per hoc accidentia mutari ut corpora et ad infirmitates venientes et sanitates. Nos non intendimus hic nisi de ligaturis et suspensionibus lapidum et quem effectum habeant secundum physicos principios. Dicunt autem duo physici sicut narrat Constantinus Luca in libro de physicis ligaturis, Aristotiles [illegible] et Dioscorides quod si Onix in collo suspendatur auget tristitias et conducit in pallorem et timorem et melancoliam.

Onyx in collo suspensus auget tristitiam et generat in pallorem et timorem et melancoliam

terrii viscera ad concavitatem ex his accidentibus consequitur. Dicit autem Aristoteles quod Onix ex corallis est et si suspenditur collo epilentici prohibet casum et contra dicit Diascorides quod suffitus ex gagate et karabe fumigium accelerat casum epilentici et curat ipsum. Idem Diascorides dicit quod est lapis quidam qui placiades dicitur et dum ponitur contra incendium ignis extinguitur. Aristoteles autem dicit quod Smaragdus collo alligatus impedit epilentiam et aliquando in toto curat propter quod precipit nobilibus ut filiis suis alligent huiusmodi lapidem ne epilensiam incurrat.

Smaragdus collo epilentici portatus [illegible]

Adamantem autem Aristoteles in libro de lapidibus dicit angulus magnetis cuiusdam est cuius virtus attrahendi ferrum est ad Zoron hoc est ad septentrionalem et hoc utuntur nautae. Angulus vero alius magnetis illi oppositus trahit Afron idest polum meridionalem et si approximes ferrum versus angulum Zoron convertit se ferrum ad Zoron et si ad oppositum angulum approximes convertit se directe ad Afron. Item ad hoc asserit Aristoteles quod Adamas ferrum et lapides omnes non constringit et plumbum constringit eo quod est mollissimum inter metalla. Adamas enim et Galbanum hoc habent proprium quod penetrat omnes lapides solidos et ardor corrodit eos et accipit splendores eorum. Idem Aristoteles tradit quod si magnetes duo vel plures sibi et super coequantur invicem ordinentur et corpus hoc est ferrum quod in medio disponitur pendebit in aere. Idem Aristoteles dicit quod species magnetis sunt valde diverse. Quidam enim trahit aurum et alia diversa ab ea trahit argentum et quidam cuprum quedam stagnum quidam ferrum quidam plumbum et quidam ab uno angulo trahit et alio fugat quod quia ab opposito angulo tractum est et quidam trahit carnes humanas et dicitur quod homo cum tali trahitur magnete et manet apud ipsum donec moritur. Similiter magnus est lapis et quidam trahit ossa et quidam pilos et alia aquas et alia pisces. Dicit et quod napta alba trahit ignem contra quam eo modo custodes decipiuntur propter ut putent lumen in celo accendi. Est autem non lapis sed genus bituminis inventum in Caldea. Sicut et genus sulfuris trahit ferrum et aurum ipsum nitrum et lapides sicut et medicina operatur in ligna

Magnes

Idem dicit q̄ est magnes q̄ vocat oleueis q̄ trahit oleū et lapis aceti q̄ trahit
acetū et lapis vini q̄ trahit vinū et spongia illud trahit et spuma illud trahit
spuma vini et fex eius ad se trahit fecem q̄ sit de celebramentū lapidū i illis
aut aia p quā moueat Adhuc aūt Diascorides Aristotle dicit dicere
Ametistū et Sardonice lapides potos ꝑ suspensos sup umbilicum ebrij ul po-
tantis vinū uapore vini prohibere et ebrietate solū et a cogitatione libera-
re Ethice nō alligatu cuvire epilensiam epilenticū soluere epilensiam
et pgnate iuuare ad partū Diascorides aūt positū Saphirū sup alqd et
auriciās mitigare dolore et positū sup cor hois tolle suspiriones mitras et a
coragione liberare Albertus aūt inflammati a sulfure pribet ne egressi
q̄ diu aliqd remanet ex eo Sit aūt prius pter lapide Liparin trahere
ad se bestias et reptilia oīa De et g, lapis Opsione securiare a bestijs pro-
bet et si ponat i albero hec e i uase cū ad bulitto cessare ampulle ebul-
litionis et g, Lapis Etheros legsit et qd ex toreselum restaurat et e
ide Idē dicit q, lapis generat ex spuma maris q̄ et spuma maris uocatur
ligat sup coxa mulierum pgnātiū accelerat partū et alligat pueri
collo rusum vehementē mois sedat ipaz Galienus aūt et Auicenna
dicūt expresse q, si rubeus corallus sup dolorē stomacū dextre q̄ locū
doloris suspensus sit sedat dolore Hec sunt experimenta physica a magnis
viris pbata q̄ lapides utuntur suas formas et spēs trahit Ego aūt la-
pidariū Aristotilis exposuisse & q, no tot liber ad me sed q̄dā portio-
nes a libro excepte deuenerunt.

EMPVS aut e ut [illegible] uer de metallorum natura igitur post la-
pidum investigationem naturas qua metallorum genera frequenter in ipsis lapidibus tamquam la-
pidum s.. sit q. locus est et metallicorum generis in hoc libro sicut in precedentibus Aristote-
lis tractatum non vidi nisi per excerpta que non diligenter quesivi per diversas mundi re-
giones Dicam igitur rationabiliter aut ea que ab philosophis sunt tradita aut ea que expertus
sum Exul enim aliquando factus fui vadens longe ad loca metallica ut experiri
possem naturas metallorum Hac et de causa quesivi in alchimicis transmutationes
metallorum ut ex his innotesceret aliquatenus natura eorum et accidentia eorum propria.
Est aut optimum genus humane inquisitionis et certissimum qua tunc per causam uniuscuiusque
rei propriam res cognoscitur et de accidentibus eius minus dubitatur neque est diffici-
le hec cognoscere sicut nec de lapidibus scientia difficulter investigatur quia cause eorum sunt
manifeste et corpora eorum non sunt diversa secundum genera per totum et non sunt alia cor-
pora que per sui divisionem per anathomiam non in toto possunt investigari [illegible].
Post lapidum aut cognitionem ponimus tractatum de metallis qua sicut diximus lapis fere
semper invenitur locus est generis metallorum Ego enim ipse aurum purum inveni in
di in lapide durissimo et aurum vidi immixtum substantie lapidis et sic inveniri ego
ipse inveni immixtum in lapide et purum in alio lapide qui erat vena currens per lapidem
distincta a substantia lapidis Sic aut expertus sum de ferro et ere et stagno et plum-
bo sed hec a substantia lapidis non vidi distincta sed ab expertis in talibus petitio dictum quod
frequenter distincta a substantia lapidis inveniuntur sicut inveniuntur [illegible] aurum [illegible] [illegible]
nas De transmutatione aut horum corporum et mutatione unius in aliud non est
physici determinare sed artis que vocatur alchimia Sic aut in quibus locis et montibus
hec inveniantur et quomodo maxime [illegible] [illegible] [illegible] qua [illegible] magice que
vocatur de inventione thesaurorum Signa et quomodo loca generis metallorum
dignoscuntur iterum ponemus et de alio in mutatione istorum corporum magis
committeri q. eo q. scientia illa non de demonstrationibus sed quodam occultis et divinis
[illegible] in primis sic aut prelibemus [illegible] de natura lapidum ita procedemus
et hic [illegible] [illegible] generales communiter de natura metallorum videbimus et ignorata [illegible] [illegible]

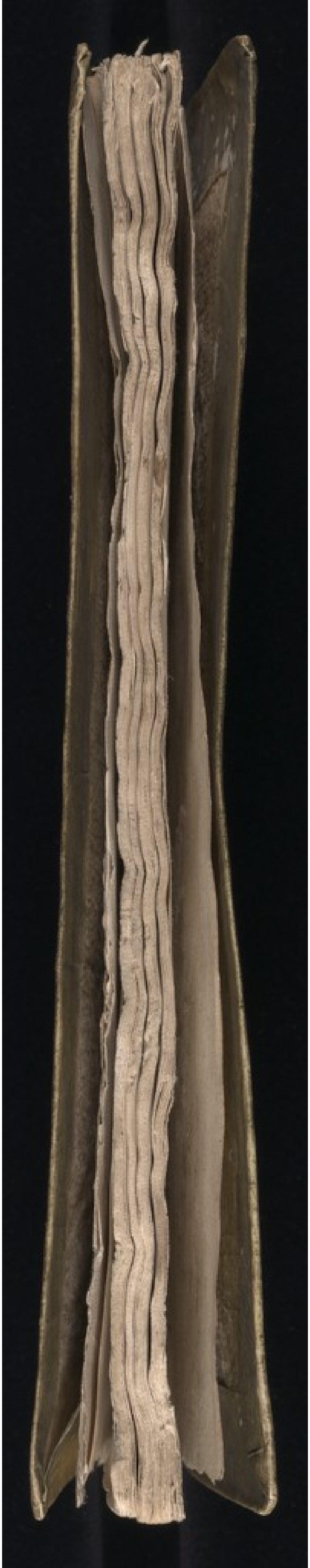

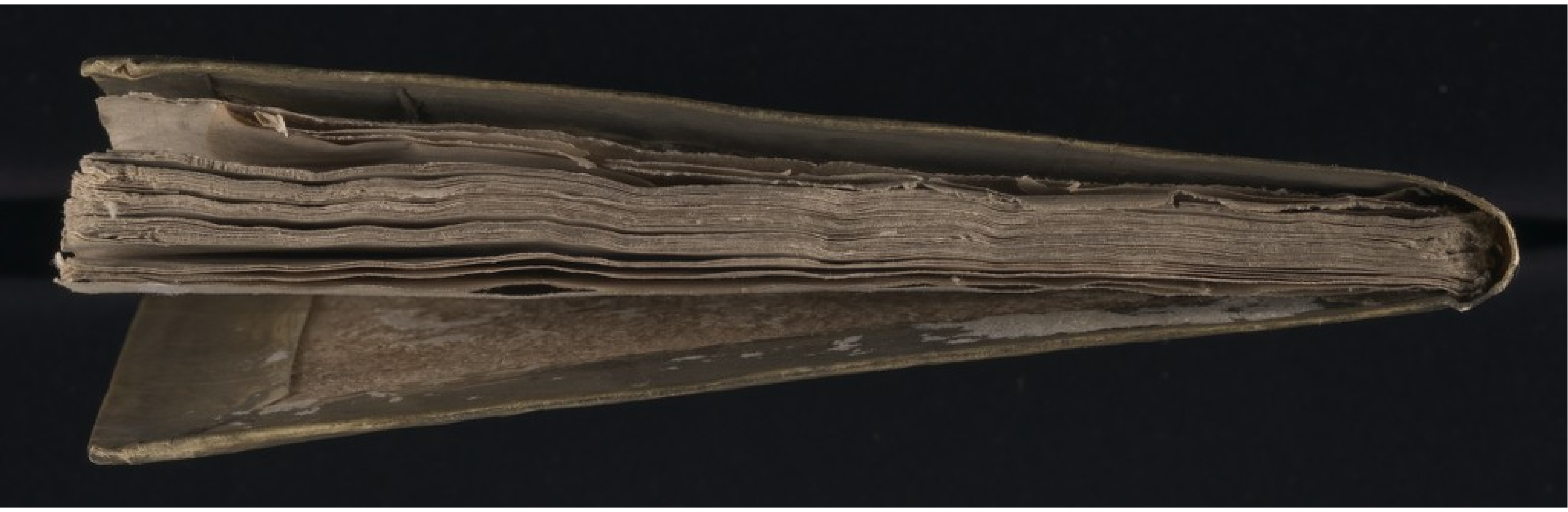

Iulius Solinus

Indicorum Lapidum in adamanti bus dignitas prima ut potestate vel comparatione ambigunt ut [illegible]

[illegible]

uix unquam potest extingui eorum, nam hec lanuginis que pluma salamandre uocatur cum modico humido unctuosi pingui inseparabili ab ipsa et illud fouet igne accensum in ipso.

ADAMAS autem sic et supra mentione fecimus lapis est durissimus quasi christalli obscurioris coloris tamen lucidi fulgens adeo solidus ut neque igne neque ferro mol lescat vel soluatur. Soluitur tamen et mollescit sanguine hirci et carne eius propter febrem aliquandiu ante uinum biberit et petrosillum vel seseleos comederit. quia talis hirci sanguis et ad frangendum lapidem in uesica ualet et ualet de calculo soluitur et lapis iste quod mirabile uidetur plumbo propter mollitiem vincitur quod est in ipso. Hic autem lapis penetrat ferrum et cetera gemmas eius preter calibem in quo retinetur non trahit autem ferrum eorum ne sit propter hoc contrarius ut quidam indoles dixerunt. Maior autem quantitas istius lapidis adhuc reperta ad magnitudinem nucis auellane. Nascitur autem in Arabia et Cipro sed plurima

[illegible] quod mirabile uidetur inter hec

[illegible] magnete et non permittit cum ferrum

[illegible] vel argento vel calibe. Dicitur magi

[illegible] et [illegible] et adamantem est

[illegible] [illegible] et [illegible] fa

[illegible] autem lapide et adamante quidam

[illegible]

[illegible] et [illegible]

[illegible] Albestum. Albestum [illegible]

[illegible] quod [illegible] est et Albeston lapide

[illegible] nomen quidam in ipso super lapides et

[illegible] ad solo corallo ei [illegible] prius ad ferrum

plurimi [illegible] hoc in [illegible] et [illegible]

[illegible] prius indicum et [illegible] sanguineis [illegible] et [illegible]

[illegible] prius aptum est ad [illegible] a lapidibus [illegible] propter plurimi lapides

[illegible] optimus est uarias prestat rerum ymagines. [illegible]

[illegible] romanos bella gessit non ignobilis fame [illegible] prima [illegible]

[illegible] cum insignibus suis [illegible] et apollo [illegible] uide

[illegible] insigniuntur. Hinc diuersis locis parum dat creta [illegible]

[illegible] corallo [illegible] scorpio

[illegible] Dat India reddatur nunc nemoris nunc [illegible]

[illegible] fouet [illegible] receptus sedat [illegible] et [illegible] redolet

[illegible] sanguineis maculis [illegible] qui maxime probant

[illegible] curatem ut [illegible] facie [illegible] negliguntur

…e connoisseur says of the Codex: „As is well known, manuscripts
…ciences of the Middle Ages are a rarity. I, for my person, do
…w in Germany, Austria and Switzerland an
… manuscript of the Middle Ages which, by the
… and selection of its contents could be com-
…ilar manuscripts are only to
…gna, in the Sloane collection
…ord, and in the Bibliothèque
…
… in commerce.

3 9/…
…anuscript on Paper

7001